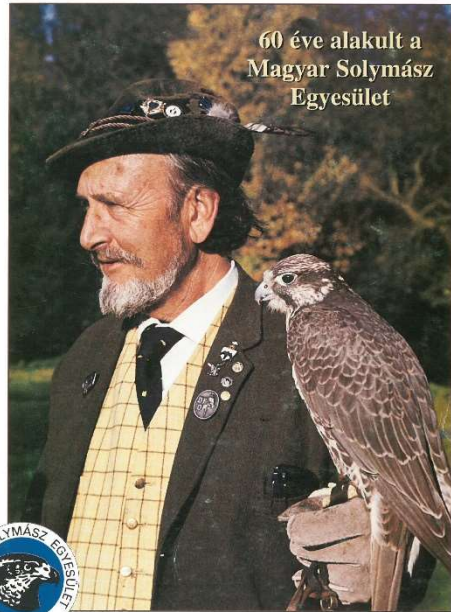

Magyar Solymász

Évkönyv - 1998

Magyar Solymász Évkönyv - 1998 1. évfolyam

Szerkesztőbizottság: Ambrózy Árpád, Bagyura János, Bérces János, Bogyai Frigyes, Dr. Tóth László

Technikai szerkesztő: Dr. Tóth László
Grafika: Lukács Albert

Levezetés: A kéziratosokat Bagyura Jánosnak kell elküldeni a következő címre: Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület, 1121 Budapest, Költő u. 21. Akinek módjában áll az megjelölésben is küldje be a szöveghelyesítést. A kéziratok megőrzését, visszaküldését nem vállaljuk. Kérjük grafikus, rajzoképek mellettkészítést a cikkek személynévesítés, amelyeket eredeti állapotban juttatunk vissza.

Magyar Solymász Egyesület (MSE)

Elnök: Tóth János
Elnöksé helyettes: Györfly-Villám András

Titkár: Bérces János

Titkár helyettes: Zaborszky Mária

Fősolymász: Dr. Lakos István

Solymásmester: Csuszai Imre

Gazdasági vezető: Galambos József

© 1998 Magyar Solymász Egyesület, Budapest. A fényképek, rajzok szerzői joga az alkotómánál marad.

The Hungarian Falconer Year-book - 1998 Volume 1

Editorial Board: Árpád Ambrózy, János Bagyura, János Bérces, Frigyes Bogyai, Dr. László Tóth

Technical Editor: Dr. László Tóth

Drawings: Albert Lukács

Mailing Address: János Bérces Budapest, Hunyadvár u. 20. H-1165, Hungary

Hungarian Falconers' Club (HFC)

President: János Tóth

Vice-President: András Györfly-Villám

Secretary: János Bérces

Deputy Secretary: Zaborszky Mária

Chief Falconer: Dr. István Lakos

Master-Falconer: Imre Csuszai

Treasurer: József Galambos

BEKE-PRINT Kft.

Solymász 1998
Bagyura János
2007. 11. 22.

Tartalom

Előszó (DR. TÓTH LÁSZLÓ)	3
Solymásztörténet	
60 éve alakult a Magyar Solymász Egyesület (BAGYURA JÁNOS)	4
Bevezető a Magyar Solymászegyesület első közös solymásztároló (BÁSTYAI-HEITZER LÓRÁNT)	10
Egy 150 évig elvezetett hirt solymászkönyv megállása - összefoglaló kutatásainkról (BAGYURA JÁNOS, CZIBORSZKI MARIANN és KASZA PÉTER)	11
1998-ban a Magyar Solymásztörténet emlékérem kitüntetettje: Duhay Gábor (BÉRCES JÁNOS)	14
Solymásztalálkozók	
VIII. Nemzetközi Solymásztalálkozó - Orszáza-Gyopárosfürdő, 1998 (DR. LAKOS ISTVÁN)	23
Fegyvermei találkozók - Lelovich György emlékére (CSURCSA IMRE)	25
Tökélt solymásztalálkozók (CSURCSA IMRE)	26
Vezetékesi események	
IAF közgyűlés Portugáliában (TÓTH JÁNOS)	27
CIC konferencia Felső-Ausztriában (TÓTH JÁNOS)	28
Világ népek solymásztana	
A szász végzet vadászati és bundásdátum (TORMA JÓSEF)	29
Solymásztan Japánban (TOMOHINA KENICHI)	44
Solymásztan Hollandiában a XX. század második felében (G. J. VAN NIE)	46
Az egyéni azonosítás lehetőségei ragadozó madaraknál (DR. BEREGI ÁTILKA és MOLNÁR VIKTOR)	48
Miert idegenkednek a solymászok a microchip használata föl? (TÓTH JÁNOS)	50
Ragadozó madarak tevékenysége emberre impozitált madarakkal (LŐRÉNYI ZOLTÁN)	51
A ragadozó madarak pusztulásának okai (BOGYAI FRIGYES)	59
Hibrid ragadozó madarak hatása a természetes állományra (TÓTH JÁNOS)	65
Rádiótelemetria 1998-99 (A06-vevő III) (BÉRCES JÁNOS)	66
Solymászkuttyák	
A pointer idomítása (AMBRÓZY ÁRPÁD)	68
Vadászmadár betegségek	
A ragadozó madarak fertőző betegségei (DR. BEREGI ÁTILKA, MOLNÁR VIKTOR DR. DÉRI JÁNOS és SOLI SZABOLCS)	72
Solymásztörténetek	
Az írás örömei (MIKE McDERMOTT)	75
Burger King történet (MIKE HUNTER)	77
Acter emlékére (DOVNA LAKOS)	78
A eszlelő ficsókák (BOGYAI FRIGYES)	80
December végi vadászati (ZABORSZKY ÉDE)	81
Solymásztanunk deris pillanatai (BÉRCES JÁNOS)	82
Solymásztan a sikeres posztán (RIT. PUSKÁS LÁSZLÓ)	86
Vadkésítés solymásztan (TÓTH JÁNOS)	87
Emlékeztes repítések I. (AMBRÓZY ÁRPÁD)	91
A Magyar Solymász Egyesület tisztviselői	94
A területileg illetékes természetvédelmi hatóságok	95
A Magyar Solymászegyesület név és címlistája	96
English Summary	99
Címlap foto: Bástyai Lóránt (Bogyai Frigyes)	

Content

Editorial (Dr. László Tóth)	3
History of Hungarian Falconry	
The Hungarian Falconers' Club was Founded 60 Years Ago (János Bagyura)	4
Report on the First Field Meeting of the Hungarian Falconers' Club (László Bátyai-Hotizs)	10
A Manuscript on Falconry was Found which has been Believed Lost for 150 Years - Summary of Our Researches (János Bagyura, Mariann Czervinski and Peter Kanda)	11
In 1998 Gábor Duhay was Honoured with the Medal of <i>Pro Hungaria Falconry</i> (János Berces)	14
Field Meetings	
VIII. International Falconry Meeting - Ország-Gyógyászfürdő, 1998 (Dr. István Lakos)	23
Field Meeting at Fegyvernek - In Memoriam Lovelich György (Imre Csörögsz)	25
Field Meetings at Tébél (Imre Csörögsz)	26
International Events	
The General Meeting of IAF in Portugal (János Tóth)	27
CIC Conference in Upper Austria (János Tóth)	28
Falconry of Other Nations	
Hunting with Eagle and the Tund Bird of the Ancient Hungarians (József Torma)	29
Falconry in Japan (Tomihira Kotoji)	44
Falconry in The Netherlands during the Second Half of the XX th Century (G. J. Van Nij)	46
Individual Identification Methods for Birds of Prey (Dr. Attila Beregi and Viktor Molnár)	48
Why do Falconers Averse to Use Microchip for Marking Their Hunting Birds? (János Tóth)	50
Breeding of Birds of Prey Impaired for Man (Zoltán Lóréndi)	51
Factors Causing Death of Birds of Prey (Frigyes Bogyai)	59
Effects of Hybrid Birds of Prey on the Natural Populations (János Tóth)	65
Radio-telemetry News 1998-99 (János Berces)	66
Swallowing Dogs	
Training the Pointer (Árpád Ambrózy)	68
Diseases of Hunting Birds	
Infectious Diseases of Birds of Prey (Dr. Attila Beregi, Viktor Molnár, Dr. János Déri and Szabolcs Solti)	72
Falconry Stories	
Delights of Writing (Miké Dezmóty)	75
Burger King Story (Miké Dezmóty)	77
In Memorian Actor (László Dobner)	78
The Wily Pheasant (Frigyes Bogyai)	80
Hunting at the End of December (Éne Zámosszky)	81
Amongst Minuties in Our Falconry (János Berces)	82
Falconry on the Great Hungarian Plain (László Puskás, Jr.)	86
Falconry on Wild ducks (János Tóth)	87
Remarkable Flight I. (Árpád Ambrózy)	91
Officers of the Hungarian Falconers' Club	94
Competent Nature Conservation Authorities by Area	95
List of Members of the Hungarian Falconers' Club	96
English Summaries	99

Front cover: Lóránt Bátyai (Frigyes Bogyai)

Előszó

Kedves olvasó, egyesületünk önállóvá válása óta évkönyvünk harmadik évfolyamát tarthatja kezében. Az élelt időszakra visszatekintve úgy gondoljuk, hogy munkánk, a szerkesztőbizottság működése sikeres volt, aminek eredményeként érdekes, színvonalas kiadványt nyújthattunk át tagtársainknak. Ehhez természetesen szükség volt arra, hogy elegendő kézirati anyagot kapjunk az évkönyv összeállításához.

Azt is el kell mondanunk azonban, hogy - sajnos - sosem kellett a bőség zavarával küzdenünk, nemcsak csak kitorló ribeszéssel tudtuk "kérszert" a cikkeket a felkért szerzőktől. Ez volt az oka annak is, hogy néha úgy tűnhetett, egyes szerzők tollából aránytalanul sok írás jelent meg. Ez azonban sohasem mások rovására történt, ugyanis még nem fordult elő olyan eset, hogy bárkinek a cikkét visszautasítottuk volna - igaz, olyan már volt, hogy a kézirat csak átdolgozás után jelenhetett meg.

Ahhoz, hogy a jövőben is tartani tudjuk az eddigi minőséget (legalább is a tartalmat illetően), feltétlenül szükség lenne a tagjain aktívabb közreműködésére. Ezért arra kérjük minden tagtársaságunkat, hogy ragadjon tollat, vagy öltsön a számítógép billentyűzeté elé és írja meg tapasztalatait, elméenyét, észrevételeit. Az pedig ne tartsa vissza senkit, ha úgy érzi, hogy otthonosabban mozog a vadászmadarak között és a bibiát jobban forgatja, mint a tollat. A szerkesztőbizottság az eddigiek során is bízott abban, hogy a tagjainak a kéziratokba, ha úgy érzi, hogy esztelenül kell a mondatok stílusán. Örömmel fogadjunk tehát bármilyen, a solymászathoz kapcsolódó írást - ötletek az eddig megjelent számokból is meríthetők.

Végül had ajánljuk solymásztársaim figyelmébe néhány cikket. Ha jelen évkönyvünket nem is nevezhetjük jubileumi számnak, azért különös aktualitást ad neki az, hogy egyesületünk, a *Magyar Solymász Egyesület* idén tizennégy megalkulásának 60. évfordulóját. Úgy szeretnénk, hogy az évkönyv kiadása érdekében és gazdag, ezért csupán leíró jellegű néhány cikk közül.

Az első hasábközvetítő az elmúlt 60 esztendő eseményeit Bagyura János eleveníti föl, számos, kuriózumnak számító fényképpel színesítve. Erre az

időszakra tekint vissza Duhay Gábor is, aki évtizedeken keresztül volt titkára egyesületünknek és szerzett elvitatlanul érdemeket - ez ismertük el mindnyájaink a *Magyar Solymászatért* emléktábla felállításával.

Azt hiszem igazi szezonációnak számít - talán nemcsak solymászok, hanem irdalomtörténet szempontból is - Pray György 150 éve elvesztették hűt solymászkönyve kéziratának megtalálása. A fordított folyamatban van és várhatóan egyesületünk gondozásában hamarosan megjelenik.

Torma József ebben a számban is különleges meglepetéssel szolgál. Folytatja a közép-ázsiai külkezelés solymászatát (sasos vadászattal) való kapcsolatunk elemzését és a végén - kutatási eredményeként - az egyik legnagyobb kakaz költő, Abaj ill. Aty költszete között is rokonságra lel.

Sok solymásztársunk érdeklődése tartat számot Lóréndi Zoltán cikke a ragadozó madarak tenyésztéséről. A szerző hosszú évek során szerzett tapasztalatait teszi közzé az évkönyvünk oldalain. Hiánypótló cikke az első lépések közötti oldala a magyar nyelvű solymászirodalom fehér foltnak elhíresztésében. Tapasztalatait, tanácsait, útmutatásait nélkülözhetetlen segítségként jelentene minden kezdő tenyésztő számára.

Örömmel számolhatok be arról is, hogy egyre több tagtársunk öröki meg solymászielményeit, ezekből adunk közre egy csokart a valót. A szívet, lelket egyenlőértékű pedzések történetek számos tanulással is szolgálják, még a tapasztalt solymászok számára is.

Évkönyvünkben olvashatunk még a sok vitát kiváltó, a vadászmadaraink jelölésére (különböző szíllítákok) kötelezővé tett mikrochipről, a rádió adó-vevők legújabb generációjáról, a pointer idomításáról, a vadászmadarak fertőző betegségeiről és még számos érdekes témáról.

Remélem, sikerült felszámítani a kedves olvasó érdeklődését. Bízva abban, hogy mindenképp talán magának szerzett valót az *évkönyv* kiadásából, kellemes szórakozást kíván a szerkesztőbizottság nevében,

Dr. Tóth László

60 éve alakult a Magyar Solymász Egyesület

BAGYURA JÁNOS

Az évforduló alkalmából időszerű összefoglalni az elmúlt évek eseményeit, egyrészt azért, mert egyesületünk történetéről forráskutatások alapján összeváltó írás még nem jelent meg, másrészt tiszteltet megemlékezhettünk azokról a solymászokról, akik jelentős mértékben közreműködtek a szervezett solymászat létrehozásában.

Gödöllő az 1930-as évektől kezdődően a solymászat fellegvára volt. Nemeskéri Kiss Géza és Kálóczy Lajos irányításával udvari solymászatot tartottak fenn.

A hatékony idomítási módszerek betanítása érdekében közel egy évig Gödöllőn dolgozott Biddulph angol nyugalmozott ezredes és három pakisztáni solymász, Nadir, Kadir és Nurr Mohamed.

A vadászmadarakat fészektől szedték, ezen kívül ószál a Hortobágyon az indiai solymászkóztól tanult módszerekkel fogták a vándorsólymokat. Csak a tojást tartották meg, a hímeket elengedték. Kezdetben nem volt egyszerű sólyonhoz jutni.

Nemeskéri Kiss Géza, Miss Macleán angol solymáshölgy és egy pakisztáni solymász, sahinnal a Hortobágyon.

Sziráczy Sándor, Kálóczy Lajosnak 1932. február 5-dikén írt levelében egy sólyomért cserébe felajánlja 12-es, hatlövésű, 1897-es svájci, jó állapotban lévő Winchesteret.

A korabeli tudósítások alapján számos külföldi és hazai szakember ismerkedett meg Gödöllőn ezzel az ősi vadászati móddal. A vendégek számára külön

Kálóczy Lajos udvari sólyomász.

vadászmadarakat idomítottak.

Nemeskéri és Kálóczy kiterjedt levelezést folytattak, számos külföldi solymászzal volt kapcsolatuk. Gyakori vendég volt a telpen Bátyai Lóránt és

Fáhu László, akik ottkor kezdtek solymászni. Néhány évvel később az Újvári testvérek is csatlakoztak hozzájuk (ezekről az időről Bátyai számos publikációjában megemlékezik).

A különböző népszerűsítő cikkek hatására egyre több érdeklődő kereste fel Nemeskéri urat, aki a kezdő fiatal solymászokat az agilis, gyökéris solymászhoz, Bátyaihoz irányította. Bátyai lelkesen levelezett és szervezte a közös vadászattal.

Bátyai Lóránt téren vándorsólymmal.

Egy nemzetközi solymásztalálkozó lehetősége is felmerült, elsősorban német és angol solymászok részvételével, de a háborús időknek kerete a találkozó létrejöttét megakadályozta.

Egy gödöllői közös vadászati utón Lóránt felvetésére elhatároztuk, hogy a külföldi példák alapján Magyar Solymász Egyesületet alakítunk.

Tervüket egyeztetették Nemeskéri úrral, aki elvi

Gödöllői közös vadászattól - Fáhu Gyula, Kező Balázs, dr. Tóth László, Nagy Mihály, Bátyai Lóránt támogatása mellett a vezetőségben is munkát vállalt. A szervezőmunka javát Bátyai és barátai köre végezte.

A Magyar Solymász Egyesület (MSE) 1939. június 6-dikán tartotta alakuló gyűlést Budapest, a Természettudományi Múzeum Alattérjének előadó

teremében. Elnökségként Nemeskéri Kiss Géza kirlyi vadászmeister, al-elölöként Nádler Hubert, titkárként dr. Tóth László és Fáhu Gyula, solymászmesternek Bátyai Lórántot, gazdasági felelősnek pedig Katona Lászlót választották meg.

Nemeskérinek komoly befolyása volt vadászati vonalon, szakfektálynak számított, és szívügyének tartotta a solymászatot. Ha szükség volt rá a *Nimród* hasábjain nyílt viába becsúszott a solymászat ellenzőivel.

Elkészült egyesületi jelvényük, klubbeszélővel-ek, előfűzősokat tartottak.

Első közös vadászattal Sziráczy Sándor Kondorosan lévő birtokára szervezték, majd végül megis Gödöllőn tartották meg azt.

Az MSE titkársága kezdetben a Baross utcai múzeumban volt, később Újvári Hárós utcai lakásba tette át székhelyét, ahol az egész család kivette részét a szervezőmunkából.

Enél fogva jelentős mennyiségű, solymászzal foglalkozó írás jelent meg a *Nimród Vadászlap* hasábjain, sőt Kálmánbereggy Kálmán főzserkesztőnek köszönhetően külön solymásztalálkozó is tartottak.

A háború után hatalmas szóval, rendletekkel nehezítették az egyesületet szervezését, működését. Ezért a további legális működés érdekében Fegyverneken 1946-ban megalkották a Magyar Solymászok Vadászati Társaságát. Az elnök Bátyai Lóránt lett, solymászmesternek Lovelich Györgyöt választották.

Cimerüknek egy lespájkózt sólyomfejet választottak, ami bélyegzőjükön is szerepelt, de használták az eredeti MSE címet is MSV felirattal.

Ebben az időben Fegyverneken a MÁLERD kerületen belüli ragadozó madár kísérleti telep működött. 1947-ben jelent meg Bátyai Lóránt első kiadványa *A vándorsólymár idomítása*, stencilizett formában.

A gödöllői kísérleti telep - jobboldalon Rehnay Lajos.

amely tananyagként szolgált a kezdő solymások számára. A vadászatiáság nem vállalta be a hozzá fűzött reményeket. Az ország különböző részein lakó tagok csak ritkán juthattak el a solymás-területekre, elsősorban megízelték pesti solymások jártak Fegyvermeke.

A kísérleti terület rövidesen Gödöllőre helyezték át, ahol – már az ERTI keretén belül – 1953 tavaszig, Bástyai irányításával, nagy sikerrel működött. A vadászatiáság megszűnt, de ezzel párhuzamosan Bástyai vezetése alatt a MAVOSZ-on belül, 1951 tavaszán megalakult a Solymás Szakosztály.

Kezdeményezték a vadászmadarak központi begyűjtését és elosztását, különös tekintettel a vándorsólymra, aminek az állomány akkor még számunkra ismeretlen okból erősen megfogyatkozott. A szervezőmunka jelentős részét Tokai Béna, egy lelkes fiatal titkár végezte. Működésük első eredményeként 1952-ben – átnevezett formában – megalakult Lovelich György írása A solymászat kezdetekéve címmel.

A hazai solymászat fejlődésében szerepe volt annak, hogy a tapasztaltabb solymások különböző állami gazdaságoknál az 1953-1957 közötti időszakban hivatalos solymásként dolgozhattak a gazdálkodók által a halastavakon a halállományban okozott kár elhárítására.

Bástyai Lóránt a Bánahalmi Állami Gazdaságnál vállalt munkát. Időközben Tokai Barna tragikus

Fiata József, Tusnádi György, Lovelich György – hivatalos solymások.

körülmények között elhunyt, és bár a szakosztály nem szűnt meg, de aktivitása erőteljesen visszaesett. Ezen időt, ismert solymásai voltak például Aradfi, Böheim, Fiba, Fesleth, Finta, Kálczy, Knefely, Komjáthy, Lovelich, Mendyán, Nemeskür, Patay, Puskás, Rohony, Schleicher, Szabó, Szalay, Szekeres, Székelyhídi, Szeghy, Szirácsky, Tusnádi, Újváry, Váradi, Virág, Wrabel.

Wrabel Sándor festőművész-solymás, kedveve kutyájával és egzotikus egzotikával.

A tagság jelentős része Budapestre költözött, riptéri elhelyezésre a hármashatár-hegyi reptérről és az akkor még jóval kisebb Pest határterületeire jártak.

Miután Bástyát kinevezték a Fővárosi Államkormány elnökségének tagjává, több energiát tudott fordítani a szervezeti életre. Bástyának jó kapcsolatai voltak az ismert vadászati és madártani vonalon dolgozó szakemberekkel. Jelentős mérföldkő volt 1955-ben megjelent első könyve a Vadászatról vadászomány, amely elsősorban a kezdő solymások számára íródott.

A MAVOSZ-on belül 1956-ban ismételt alakuló gyűléssel erősítették meg szakosztályuk további működését, amelyen fiatal solymások is részt vettek, a még ma is aktívak közül például Galambos József és Káló Ferenc. A szakosztályi ügyek intézésében jelentős munkát vállalt Borbély István, az elnök Bástyai volt, a solymás-mester pedig Finta József.

Miután Bástyai 1957-ben Angliában élősantályhoz

költözött, a szakosztály lassan felmorzsolódott, nem volt, aki vállalta volna a hivatalos ügyek intézését.

Ugyanakkor a solymászat megújulása is kedvező körülmények között történt meg. Ekkor a solymászatot megújította az első hazai nemzetközi solymászatfalközös. Ezt követően több ízben vettek az Ausztriában rendezett nemzetközi találkozón. Még ebben az évben Lovelich György és Káló Ferenc Koppenhágában, a Nemzetközi Madártudományi Kiállításán solymászatbemutatót tartottak.

A Váci Solymás Klub 1964-ben megszűnt ugyan, de még abban az évben, a MAVOSZ-on belül, ismét szakosztály megalakítását kezdeményezték, aminek

1963-ban pedig a Magyar László Solymás Klub is. A két klub tagjai Kiskunfélegyháza, 1963-ban nagy sikerrel lebonyolították az első hazai nemzetközi solymászatfalközös. Ezt követően több ízben vettek az Ausztriában rendezett nemzetközi találkozón. Még ebben az évben Lovelich György és Káló Ferenc Koppenhágában, a Nemzetközi Madártudományi Kiállításán solymászatbemutatót tartottak.

A Váci Solymás Klub 1964-ben megszűnt ugyan, de még abban az évben, a MAVOSZ-on belül, ismét szakosztály megalakítását kezdeményezték, aminek

Káló Ferenc fiatal, tyó szarva szarva.

Ezekben az években lehetőség volt arra, hogy ifjúsági házakban különböző klubok, szakkörök alakuljanak.

Galambos József kezdeményezésére a Váci Művelődési Ház épülete alatt 1962-ben megalakult a Herman Ottó Solymás Klub, majd Mosányi Antal vezetésével, a Kiskunfélegyházi Ifjúsági Házban

Emil, tyó szarva szarva.

szervezésében jelentős szerepet vállalt Váradi Emil ifjúsági házakban különböző klubok, szakkörök alakuljanak.

Galambos József kezdeményezésére a Váci Művelődési Ház épülete alatt 1962-ben megalakult a Herman Ottó Solymás Klub, majd Mosányi Antal vezetésével, a Kiskunfélegyházi Ifjúsági Házban

végsőzetébe került. Ezek az események tovább növekedtek a solymásellenesség táborát. Ma már tudjuk, hogy a vándorsólymnyom károsításában nem a solymásokat terhelte a felelősség.

Az Európai Természetvédelmi Bizottság 1973-ban Strasbourgban tartott ülésén készült jelentés alapján a példátlan esőkenést a világon – így Európában is – bizonyos tartós, szennyező rovarirtó szerek, főleg a DDT bevezetése okozta. Más peszticidek akut mortalitást, míg a DDT messze ható reprodukciós sikertelenséget okozott. Megemlítik még a közvetlen ember által okozott kártételt is, ami a hazai kis populáció figyelmébe véve jelentős lehetett.

Az észak-európai állomány elterjedési területének határa Magyarországon volt. Ezért is tűntetett el a vándorsólym, mint költő faj hazánkból rövid idő alatt, hiszen a negatív hatások esetén éppen ezeken a peremterületeken lévő költőhelyek üresednek meg először.

1968-ban a természetvédők tiltakozására házakban a világon elsőként a DDT használatát betiltották.

A váci klub egykori vezetők 1965-ben megalakították a Hungaria Solymás Klubot. Székelyhegy Leányfalu, titkára Galambos József volt. Céjja a szervezeti magyar solymászat fenntartása volt, a hatásokkal való tárgyalások eredményeként alakultak meg 1968-ban a MAVOSZ Solymás Szakosztály. Elsőnek dr. Tusnádi György választották. A szervezésben jelentős részt vállalt Mosányi Antal, Galambos

Solymások a '60-as évek végén.

József, Vancsó Géza, Dékány Péter és Váradi Emil. Alapszabályuk szerint a szakosztály tagjai kizárólag vadászféreggel tartására jogosult vadászati tagok és hivatalos vadászok lehetnek. Amennyiben valakinek bevonták a fegyvert az egyben a szakosztályból történő törlését is jelentette.

Solymászatra kizárólag hajat tarthattak, sólymot vagy egyéb ragadozó madarat importálni sem lehetett beszerezni. A vadászféreggel tartási engedéllyel nem rendelkező, nem vadászati tagot a riptérről, gyakorlóra, a területre nem volt szabad kivinni. A szigorú feltevések határára a szakosztályt mindössze 14-en alakították, annak ellenére, hogy előzetesen 43-an jelezték részvételi szándékukat. Ennek következtében a solymászat részben

Solymások a '70-es évek elején.

illegálisan folyt tovább, a szakosztályi tagok elsősorban hajat tartottak, míg a kiváltók sólymot is.

1971-től felvették a Ragadozómadár-védő és Solymás Szakosztály nevet, ettől az időponttól kezdődően elsősorban Bogay Frigyes és Duhay Gábor szervezte a szakosztály életét. 1973-ban a Magyar Madártani Egyesület (MME) szervezése során szóba került a Solymás Szakosztály MME-be történő áthelyezése. Ezzel kapcsolatban a MAVOSZ Országos Intézőbizottsága 1973. január 20-dikán ülésen az alábbi határozatot hozta:

„... hozzájárul ahhoz, hogy a szakosztály a szövetség taggyűlésénél közeli körülmények között, amennyiben az Országos Természetvédelmi Hivatal hajlandó rá bízni, ha viszont az OTV a szakosztályt nem veszi túl, úgy továbbra is a vadászféreggel kapcsolatban működik.”

Ezt követően a szakosztály 1974-ben átkerült

az MME-be, sőt jogi tagként a MAVOSZ is belépett az egyesületbe. Első lépésként ragadozó madár fajismereti és solymás tanulmányt szerveztek, ahol a kezdő solymások és madárszók egyaránt vizsgáltak. A szakosztály működését – engedély nélküli madárbeszerzésre hivatkozva – 1975-ben felügyszertették. Ezen idő alatt Bechtold István és Berkesi József képviselte az átszervező bizottságot.

Bechtold István dolgozószobájában.

A szakosztály életében jelentős változást eredményezett, hogy az 1976-ban tartott alakuló gyűlésen Bechtold István választották elnöknek, röviddel ezután pedig Duhay Gábor titkárnak. Elsősorban kettőjük átgondolt szervező munkájának köszönhetően a szakosztályi élet fellendült, működésüket a felelős hatóságokkal való jó kapcsolat jellemelte.

Ettől az időponttól MME Solymás Szakosztály néven működtek. A vezetőség munkájában jelentős részt vállalt még Ambrézy Árpád és Dobos Lajos, továbbá a tagok többsége is aktívan részt vett a szakosztályi életben. A teljesség igénye nélkül néhányukat név szerint is megemlítem:

Aradi János, Bagray István, Berkesi József, Bérces János, Bereczky István, Bodó Csaba, Bogay Frigyes, Cholupa László, Csemekéi Gábor, Csursai Imre, Dékány Péter, Déri János, Erőli József, Ertinger Géza, Ferenczi Árpád, Fördös Zoltán, Gál László, Glavano-vits Tamás, Güncz József, Gróf Sándor, Györfly-Vilám

András, Hankó György, Horváth Zoltán, Horváth Ildikó, Jambor László, Kágyeryk Pál, Kiss Árpád, Kiss Róbert, Kovács György, dr. Lakos István, Markovics Tibor, Martin Rezső, Medgyesi György, Nádai Sándor, Paiza András, Petrovics György, Pirinci István, id. és ifj. Puskás László, Rab László, Rajner Dezső, Salamon Emil, Sági Oszkár, Seltői Zoltán, Stif Imre, Somogyi László, Szabó László, Szakonyi Norbert, Tóth János, Tóth László, Udvarnoki Péter, Vár László, Walter Géza, Wrabel György és még sorolhatnám azokat, akik szorgalmasan tekintették a solymászatot és voltak is érte.

A szakosztályi vadász és riptéri területtel rendelkezett, melynek megszerzését az MME elnöksége, elsősorban Kállay György és Haraszti László támogatta.

Hőse éven keresztül legális vadászati lehetőségek, nemzetközi solymászatfalközös sora bizonyította Bechtold István és Duhay Gábor szervezőkészségét.

Jelentős változást eredményezett a szakosztály életében, hogy 1989-től az igazolt tenyésztebből származó sólymok behozatalát engedélyezték.

A szakosztály vezetőségét Galambos József kezdeményezésére, hosszas vita után, 1996. június 29-én 82 alapító taggal ismét megalapította az MME-t.

Az elmúlt 60 év során, változó világunk igényeinek megfelelően, a sikeres működés érdekében a hazai solymászatot többször átszervezték, miközben

Közös vadászaton a laponizási kasszétát elűzték, 1982-ben.

generációk sora ímte el a solymászat színterét. Tevékenységük csak addig tartott, amíg elhelyezték értékelését, lehetőségeikhez mérten ők is sokat tettek a solymászat megújulásáért, aminek eredményeképpen a solymászat napjainkban is törvényesen elismert tudományi terület.

Végezetül köszönetet fejeztem ki mindenkinek, akik ekkor irásban segítségére voltak. Különösen Dekány Péternek, Galambos Józsefnek, Kálóczy Györgynek, Komjáti Leventének, Nemeskéri Kiss Miklósnak, Pál Odósnak, id. Puskás Lászlónak, Szekeres Jánosnak, Ujváry Endrénének, Vancsó Gézáknak, Varga Erzsébet (Bástyai Loránté)-nak illetve az Aradvári, a Fába, a Rohony, és a Szegedhy családnak.

Beszámoló a Magyar Solymászegyesület első közös solymászatáról

Ira Bástyai-Holtzer Loránt, a M. S. E. solymászmestere

Gödöllőn ragyogó napsütésben hetven centis hóban mely nyomatok taposva, egymás nyomában lépkedve haladnak a magyar solymások ókítónak nemes vadászmadaraiak. A vadászmadarak között vándorolányom, rájárolányom (kereszén) és héja szerepel, melyek ünnepélyes, fácska, fogolyra és varjúra vannak vadászva. Dacra a kedvezőkben időjárásnak, szépszámmal gyűjtött összes solymások és érdekfűzők. Igen nagy lelkesedéssel és érdekfűzőséggel kezdtek első nagy napunk eredményeink elébe.

Egy kis remizhez érünk, ahol szép számmal van üregnyúl és fácán. Mivel ilyen sűrű ez a fiatal akáciacsokból álló remiz, héjának ügyességét tesszük először próbára.

Legjobban tetszett többek közt egy kis him héja munkája, de hogy ezt jobban tudja kedves olvasóm értékelni, le kell, hogy írjam azt a helyet, ahol a pedész történt. Ez a kis fiatal akács mintegy 300 méter hosszú és 30 méter széles. A fiatal akácsok legelőbbségben átlagosan 2-5 cm. Magasságuk 2-3 méterig váltakozik. Tehát annak a vadászhejének, akáik ilyen szűrésű sűrűségben sikerrel elhajt vadászni, ugyancsak fél kell kőmére a sűrűségben, felébe, ha van neki. Nekidől a solymászat ókón a kis him héjával, melynek a tekintetéből jól láthatjuk, hogy a legjobb vadászakondióban van. Pár méter sem teltünk meg, amikor mint egy kőhöz, tepedő úgy robban ki az akács sűrűséből és tart annak közepe felé egy fácskát. A kis ójura héja (jura himet jelent hindu nyelven) mint a villám cikázik a sűrűn ültetett fácskák között. Szinte azt várjuk, hogy mikor melyik egyik vagy másik szúrás tűnik neki. Már-már végig

Kedves Olvasóim!

Az MSE 60 éves működését valószínűleg sokféleképpen látod érdeklő. Bár fenti írásomban a történeti háttér megírására, objektívításra törekedtem, biztos vagyok abban, hogy az egyes események jelentőségének megítéléséről sokan másképpen vélekednek, mint én. Bizonyára vannak olyan történések, melyeket nem sikerült felkutatnom, illetve személyek akiket nem említettem. Utóbbiakról ezúton is elnézést kérek. Amennyiben észreveszed, van, vagy újabb adatokkal, információkkal segítenél tudnak, kérem keressetek meg, hogy a későbbiek folyamán egyesütleink történetét még hitelesebben örökíthessük meg.

a fácskát, amikor mindenkinél az ámulatán megfordul, azt hiszik, hogy megvonta a fácskát üldözését, visszatér gazdájához. De nem, a fácskák fölé repül, lebeg egy pár pillanattal, aztán ferde siktalópuzással beveti magát a sűrűbe. Csak úgy reccsenek, töröndeznek a száraz, szürke akáciák. A következő percben egész ledőltetve porzik a sűrűből. Mire odavergődünk, a térdig érő hóban ott tartja a kis him héja a már kimúlt öreg fácskákat.

Hát ez bizony szép volt. Sőt lehet azt is mondani, hogy „gentemalike”. Hogy miért? Hát hogyné, mikor a gyengébb és már hájazsára megfáradott fácskák helyett az öreg erős és a mellett a tiésk akács sűrűjében rejtőző fácskákhoz ismét zsákmányol. Ezt a fácskákhoz közvetlen utána még két fogoly követi a solymászatnyomába és befogja ezzel a kis jura héja a munkáját. Tán mondanom sem kell, hogy gazdái mily boldogan és büszkén jutalmazza meg ügyes kis vadászmadarát.

A solymok közül legjobban tetszett a gödöllői kir. udv. vadászati hivatal négy éve elzölet Angliából kapott négyes „Pamela” nevű vándorölyve, mely úgynevezett magasán körözött stílusú pedészre van bevezetve.

Nagy nyíl táblán állunk meg, az úgynevezett Malom-tónál, hol minden erdőből mentesen a száraz nád között nyílnak a fácskák. A kir. vadászati hivatal solymásza levelei a „Pamela” szemtelé fordók kis hősívűvet és szél ellen elbocsátja a madarat.

„Pamela” gyors, erőteljes szárnycsapásokkal száll a mezőre hűg, de körüljárva tisztán látja levegő és mind magasabbra köröz, köröve az alatta haladó solymászt. Már 15 percre roja a köröket a délecz vadászmadár és még nem látjuk a fáradságának

legkésebb nyomra sem jutja. Most már a (többi solymászt és a zserőkörmögést is jobbról és balról felelőde halad a solymászt mellett, fejünk felett meg „Pamela” mintegy 60 méterre lebe. Anyja el vágyunk foglalná, illetve merítve „Pamela” röpteliségsük a szemléltetésbe, hogy szinte megjeljünk, amikor az előtűnt levő sűrű száraz nádól felrepőn egy fácskát. „Pamela” éppen ekkor elszökve irányba röptül, mint ahogy a fácska felé, tehát nem akármilyen szerezte a fácskát. De csak egy pillanattal, mert a következő másodpercben már egy remek szalóval megfordul és behúzott szárnyakkal „megszúrta” a mir jó előnyű élevező vadat. Szinte állni a földetünk az aggalomtól. Mint augusztusi hullócsillag zuhan alá „Pamela”, majd bevére a fácskát, úgy derékonrúgia, hogy csak úgy csattan. A következő pillanomban azonban a vadászmadár már újra a magasba lendül. Magasságot vesz, hogy újra támadhasson, de erre már nem kerül sor, mert ekkorra a lengettő fácskát már élettelenül hever a hóban. „Pamela” leír meg egy-két kört, majd leereszkedik zsákmányára és várja, hogy solymásza kellő jutalom ellenében felvegye zsákmányáról.

Ezután a varjúpedész következett. E célból szánkóra ülünk, hogy varjút keressünk. Nem sokáig számküzünk, mert megpillantottuk a közelben egy fűs trágyaköpet, melyen csak úgy lengették a varjak. Tagunk kérésére én abomb előlélek „Hurrurra-” varjúra. Közbe kell még szólnom, hogy „Hurrur” az utolsó időben, amióta egy varjú megváltja kését, respektíve magától ellenfeleit. Mitagadsz, ezért igen tartottam attól, hogy „Hurrur” nem tartja bevéltani a hozzá fűzől vérmes reményeket. Közben-közben a hó is esendese, de hirtelen szállingózni kezdek és így nem a legjobban idős akat kerelkedni a varjújárásra.

Varjuka levele után „Hurrur” rögtön eszeme vettes a sapkát és mutha paritályból löttök volna ki, úgy

vette azoknak egyikét azonnal fűzbe. Pedzi is, vadgós rá de csak nem akára elejtem. Közben én magam csetel-bortok a méteres hóban „Hurrur-t” biztatva. Végre a varjú szerencsésen kikött egy fűzfa ágán. Dacra, hogy követő dobáljuk és ordítunk rá, nem hajlandó lehárni a fa ága közli. Ekkor lehívom a fa körül röpülő „Hurrur-t” öklömre és felszálkázom. Amint nem látja a varjú maga fölött korringeni a csorost, nagy iparkodással száll ki az ágak közül, hogy bekétségbe vészkere hurokoldjon. Nosza újra lékapon a sapkát madaram fejéről és hajra, újra a varjú után dobom, melyet bizony már a nagy szememben hulló hótól alig látok. Bizony, amint meg látom, hogy megváltja a hó, mert igen könnyen előfordulhatott volna, hogy elvesztett vadászmadaram, ha az messze üldöz a varjút a síri hóból. Amint „Hurrur” újra szemre kapta a varjút, úgy látjuk, hogy megváltja a jobbik esze, mert önként a mödjára támadt a varjúra. Rövid, de annál igazánabb üldözés után elkápta és felkapált vele a nagy hóba. Futok oda, ahogy bírok, nehogy a varjú kivérezze madaramat. Igazlalom azonban kiestt túlzottan bizonyult, mert mire odáért, a varjának már akkor semmi kedve sem volt a marakódásra.

Sajnos, az idő rosszabbodása folytán az ezután következő vadászmadarak nem jöhettek sorra, mert olyan sűrűn kezdett esni a hó, meg szél is kerelkedett hozzá, hogy bizony azon iparkodunk, hogy minél hamarabb fedél alá kerüljünk. Mésépedő természetesen olyan fedél alá kerülünk, ahol egy kis forralt bort mértek. Itt borogatsz közben bíráljuk meg madaraink munkáját és a legmeghibettebb solymászbájtársi körben zajlanak le az első közös solymászatunk utolsó ajkáról.

(Forrás: Nivridi Vadászlap, I. évf. XXXVIII. évf., 1940.)

250. Egy 150 éve elvesztettnek hitt solymászkönyv megtalálása – összefoglaló kutatásainkról

BAGYI JÁNOS, CZÉROVSKY MARIANN és KASZA PÉTER

Pray György, neves jezsuita kutató, élete első művét a solymászat témaköréből írta. A kétrészes, kitérő, 54 oldalas könyv 1749-ben jelent meg Nagyszombatban, a kor szokásainak megfelelően latinul, verses tankönyvemény formájában, hexameterekben.

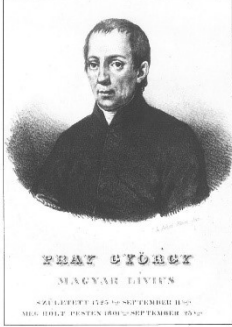
A könyv megjelenéséhez szükséges anyagok gyűjtését Pray tanárúr, Schmidtauer András filozófiai tanár, mint a város dínek hivatalos ügyintézője és vizsgálataja vállalta, és buzdította a

vizágra készülőket, hogy anyagilag támogassák a könyv egyetlen kiadványként történő megjelenését. A diákok oklevélük mellé első tudományos fokozatuk elérése alkalmából ajándékká kaptak egy könyvet. Ebből adódva Schmidtauer fontos személy volt, nevet a címlapon mint „protector” támogatott egy betűvel tüntették fel.

A könyv érdekessége, hogy kis példányszámban és a szerző neve megjelölése nélkül nyomtattnak ki.

Vajon miért nem lett Pray neve felhívatott? A kor szokásait, stílusát ismerve tudjuk, ehhez hasonló okból megjelent könyveknek a szerző személye nem mindig volt fontos. Nevét a nyomdai

formájában elvesztett. Ezzel kapcsolatban Pray a nagyváradi könyvtárban található könyvének hátsó lapjára saját kezűleg a következőt jegyezte fel:

„Művét a szerző két könyve osztja, melyek közül az első a solymok tenyésztéséről szól, a második egy solymászatot lefolytatás írja le. Ügyesség a verselésben, vilálatos költői alkalmok művészi fordítások teszik élvezetessé Pray első szegényét, aminek több olyan részletet találunk benne, mely méltó lenne akár Vergilius, akár Columellához teljes egészében véve mégis bizonyos prófánosság jellemzi.”

A későbbiek folyamán néhányan, megfelelő szakismeret nélkül, Schmidtauer jótélik meg szerzőnek. A jezsuita irodalom azonban egyértelműen Pray nevével írja a könyvet, a Széchenyi Könyvtár is így regisztrálja.

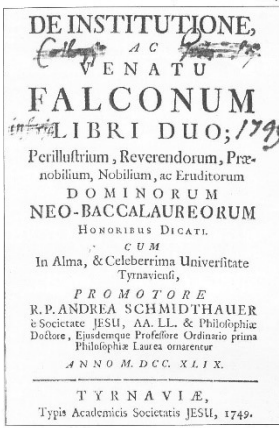
Pray két követően a magyar történelem kutatásának szentelte életét, számos könyve, publikációja jelent meg, és napjaink is vannak kiadatlan kéziratok.

Painner Mihálynak, Pray rendfőnöknak – aki korábban jezsuita irodalmának legnevesebb ismerője volt Pray könyve. Ennek első oldaltól saját kezű jegyzetével látta el, amelyből kiderült, hogy mint gyűjtő élete végéig hátra kereste az elvesztett kéziratot, nem találta meg, ezen kívül azt is feljegyezte, hogy a Schmidtauer nevével megjelent könyv szerzője Pray György.

Magyar László türedeként fennmaradt könyve után Pray írta a következő solymászkönyvet, ez eredeti formájában napjainkig megmaradt, ennek ellenére méltatlanul keveset tudunk róla.

1994-ben ezen cikk egyik szerzőjének, Bagyura Jánosnak sikerült megszereznie a nyomtatásban megjelent eredeti könyv fénymásolatát, ezzel párhuzamosan levelezés útján kutatásokat végzett a bécsi Természettudományi Múzeum könyvtárában, ezt követően pedig a Nemzeti Könyvtárban az elvesztett kézirat megkeresése érdekében, de eredménytelenül. A fennmaradt könyv fordítását a MME Solymászt Szakosztálya támogatta, így először Giesz Jánosné kért fel, aki ugyan lefordította, de a mű abban a formában kiadásra alkalmatlan volt.

1996-ban Bagyura János megismerkedett Kasza Péterrel és Czérovskyt Mariannal, akik az előző fordítást figyelmen kívül hagyva ismét elkezdtek a mű prózára való áültetését.

Pray György első – nyomtatásban megjelent – solymászkönyvének címlapja.

1998 októberében Kasza Péter – Szörényi László információi alapján – Bécsben, a Nemzeti Könyvtárban, hosszú utazás után, legnagyobb örömmel, megtalálta az oly régóta elvesztettnek hitt kéziratot.

A kézirat hasonló stílusban íródott, mint az eredeti könyv, számos ma már, szak kifejezés nélkül, használja a fordítók munkáját. Pray tudományos alaposággal írgyalja kor solymászatát, a vadász-

madarak betegségeit és mitológiai kitérésekkel egészíti ki azt.

Reményünk szerint Pray György egykori életképele vértől való könyvének kézirata a kötetben fog megjelenni. Terveink szerint a fordítás mellé csatoljuk majd az eredeti latin szöveget is.

Pray György életével és könyvével kapcsolatos részletes adatokat évkönyvünk következő számban tesszük közzé.

Felhasznált irodalom

- Chemel Eszván (1889): Bibliographia Ornithologica Hungarica. Budapest.
Hanák János (1849): Az állattan története és irodalma Magyarországon. Pest.
Harting, James Edmund (1891): Bibliographia Accipitrina et Catalogue of Books. London.
Herman Ottó (1891): Petényi János Salamon a magyar tudományok madarainak megújítója. Budapest.
Keve András (1994): Adatok a Magyar Madártan történetéről. 1900-1944. Aquila, Budapest.
Lischerong Gáspár (1937): Pray György élete és munkái. Budapest.
Pallas Nagy Lexikona (1900) XVIII. kötet, II. Pótkötet. Budapest.
Papp József (1980): Magyar Madártani Bibliográfia. Békéscsaba.
Schenk Jakab (1938): Magyar solymászmadrak nevek. Aquila, Budapest.
Szilárdy Zoltán (1922): A magyar állattani irodalom repertórium. I. rész. Budapest.

Szinyeyi József (1906): Magyar iutók élete és munkái. XI. kötet, Budapest.

Zelliger Alajos (1893): Egyházi írók csarnoka. Nagyszombat.

Zsák J. Adolf (1902): Pray György egy ismeretlen művéről. Irodalomtörténeti közlöny, p. 377. Budapest.

1998-ban a Magyar Solymászatért emlékelem kitüntetettje: Duhay Gábor

BÉRCES JÁNOS

Száveges és örömlen vállaltam ennek a riportnak az elkészítését, kivánságommal jócskán fűszerezve. Hiszen egy olyan házi solymászi korszak megelődésére szánítottam, mely tükör elődöm pályafutásával kezdődött és zárult le. A konzervatív megfogalmazásom nemzedékről, munkájáról, szereplőiről keveset tudunk. Sőt a miniket követő feltehetően fiatalok szinte semmit. Talán van kiemelt olyan is, aki nem tudja, hogy milyen solymászi munkáért kapta az elismerést, és valójában ki is Duhay Gábor?

Béres János (B.J.): Az azt mindenki tudja rólad, hogy a Magyar Madártani Egyesület Solymászi Szakosztályának voltál a titkára. De ebben a szócikkben befőttes korbáccsal, eredményeidről már kevesebbet tudunk. Illetve vannak olyanok, akik ezt el is felejtették, vagy el akarják felejteni. Ezért szeretnék részletesebben bemutatni végig és a hozzád fűződő kapcsolat az olvasókat, amit nyugodtan nevezhetünk „Duhay-korszaknak”. Kezdjük talán a legelőn. Hogy is kezdődött, mikor tömött érdeklődés benned a solymászat iránt?

Duhay Gábor (D.G.): Természetesen gyermekkoromban, mint sokan más. De engedély meg egy rövid reagálást a bevezető mondatára. Valóban, működésem alatt a szakosztály „titkárcentrálizál” volt, amit a mai vezetésben nem tapasztalok. Abban az időben, amit nevezünk éppen korszaknak és létszükséglet volt az érdeklődő központosított vezetés. Csak így lehetett a nagyon lefűszögelt, de a szabályokra mint sem adó, valamiféle „fő jogon” solymásziakat faszterrelini és egyesületi munkákra informálni. Nagyjából központosított után gyakran érzen úgy, hogy ez a fajta irányítás ma sem vesztette el az aktualitását. A sokat hangzottot demokrácia az élet számos területén bizonyított, hogy legalább is egyelőre nem érte még el azt az eredményt, amit sokan vártunk tőle.

De térjünk vissza az eredeti kérdéshez. Mint minden gyermek, főlegnyom voltam én is a természet csodái iránt. Az első solymásziakat kapcsolatos élményeim először is a címszó Szarvas Vadász-mesterek - és színes könyvtára szolgáltatta. Különösen az a könyv keltette fel az érdeklődésemet és bolygatta fel gyermek fantáziámat, aminek a szerzője Homoki Nagy István volt és a címe Szarvas Vadász-mesterek. E csodálatos fotóalbum látása – amelyet

azóta is becses kincsként őrök - nem maradt el. A második lökést egy Gödöllő környéki nyaralás adta 1949-ben, amikor apámmal elmentünk megnézni a MÁLERD-féle ragadozó madár telepet. Itt már előben is megismerkedtem az addig csak könyvből ismert madarakat, sasokat, ölyveket, héjakat, solymokat. Sőt két „valódi” solymással is találkozhattam, akik magában köröző madarakat próbálták éppen visszacsalogtatni. Ezek az élmények mely nyomot hagytak bennem és elhatároztam: „ha nagy leszek, solymász leszek”.

B.J. Persze minden hasonló indítási gyermek ezt gondolta volna, de mégsem lesz mindenkiből solymász.

D.G.: Ez igaz. Azonban gyermeki elhatározások mellett mégis kitartottam, bár második gimnazista koromig csak olvasgattam és ábrándoztam arról a szenvedélyről, de madaraim még nem volt. A fociújság 1959 nyarán történt, amikor a nyári szünetben egy bónuszt a Pávrosi Állat- és Növénykert Akvárium-Terrárium Országos dolgozókat. Ekkor egyik kollégám borsztyánsz öklén megláttam közvetlen közelről egy idomított ölyvet és teljesen a hatás alá kerültem. Különösen akkor, amikor néhány napra kitűzött adta nekem és haza vittem. Persze az örömlen igencsak egyoldalú volt, ha szüleim hozzájárására vizsgálódások: békéltetésben laktunk a harmadik emeleten két szobában négyen, plusz az ölyv, nem beszélve a takarmányunk hazavitt fehéregerekéről és parkányokról!

Az első saját madaramhoz, egy vörös vérehez, ugyanezen a nyáron jutottam. Abban az időben dr. Angli Csaba professzor volt a főigazgató és dr. Fodor Tamás a Madaroztály vezetője. Felkerestem Fodor Tamást, aki látva solymászi iránti érdeklődésemet megígérte, hogy az ajándékot behozott véresek közül egyet megkapok. Csak zárójelben említem, hogy akkoriban lehetett ilyen behozott madarak vásárolni az Állatkertben, egy vörös vére 25 Ft-ba, egy ölyv 50 Ft-ba került. Mégis, első madaromat nem neki köszönhettem, hanem az Akvárium-Terrárium Országos akkori főpolgármester, Schmidt Egomak, az ismert madarászok. Először véresem nagy gondossággal nevelgettem, időmóltam. Akkoriban hatott még Bányai Lóránt szelleme, aki 1957-ig volt a Madaroztály vezetője. Elő fenyépként el bemenet, ahogy borsztyánsz öklén etette szitti saát „Báton”, a Kós-féle madárház melletti ikerpártyékban.

Utóhársként még jeleltős solymászáért folyt a kerben itt találkoztam először Sándor Lászlával és Galambos Józseffel, akik a Sasröpténi dolgoztak, vagy solymászként ismerhettem meg a Szidnyai házaspárt is. Héjak, vadászmadárként voltak állítva, ha éppen nem röptek két.

B.J. A szülői egyszer véget ért, de Te továbbra is solymászi akartál.

D.G.: Igen, jött az őz és az én első kedves véresem, halgatóva őstörőre, vomulára adta okos fejét. Következő madarom egy egerészölyv volt. Zugliban laktam akkoriban, így elsőszobán a Városligetben röpteltem ölyvemet, az iskolai tanárúrnak után. Sokan észrejöttek itt, hiszen a Liget környékén több solymász lakott. Akkoriban lehetett itt szabadon is röptetni, nem volt olyan látogatók, mint manapság. Egyes réteket pedig kifejezetten elhagyott óspark jellegűek voltak. Hányszor mástam meg platánfát a rajtok gubbaszó madaraim miatt és hányzor várt a csász. hegyes botjával a fő állat! Vércsémrel még verébzsini is tudtam, nem kis sikerrel! Hévégeken a Hármashatár-hegyre jártam én is röpteni, mint sokan mások. Itt ismerkedtem meg Káló Fritivel, amit életem kecsencejének forgatta a tollbáltit alkonyatok a dombtetőn, Simon Gyurkával, Egresi Gézával és sejtül újú him héjjával, Szévboda Attilával a törpeas idomárral, Székely Attilával és a Domonkos templom keresztjéről befogott gyönyörű öreg vándorölymival, hogy csak néhányukat említsen. Abban az időben – a hatvanas évek elejt itak – a solymászat még nem elismert vadászati mód, de a Váci Városi Művelődési Ház keretén belül legalásan működött a Herman Ottó Solymász Club, de sajnos nem volt vele kapcsolat.

Tojzó héjással, Dzsamával (1977).

Először a gimnáziumi évek és az élytem is 1945-ben felejték a Gödöllői Agrárakadémia Egyetemre, ahol tanulmányaim és az ELTE Állattudományi Tanszékén végeztem munkám mellett csak gondolatban foglalkozhattam a solymászattal. 1968-ban a Művelődési és Sportbizottság felkérte a MAFOSZ Solymász Szakosztály megalakítására. Természetesen azonnal jelentkeztem felvételre, „de sajnos a mai napig nem kaptam rá választ”. A madár megismerésem azonban nem volt tartós, hiszen az egyetemi utolsó évemben, 1969-ben mégis csak hozzájutottam Mödlinger Pali barátom jóvoltából egy felemlétepről származó tojó héja fiókához, László. Ez volt az első igazi vadászmadarom és talán a legkedvesebb is. Idomítás természetesen a Ligetben kezdődött, majd a „Hármason” folytatódott. Jó solymászhoz illően minden szabad időm vele töltöttem, időletem az egyetemi szobámban egy széken napozott, sőt még az egyetemi terepgyakorlatokra is elvittem magammal. Űllőre, a Dóra majorba. Aranyéltünk volt, végig

barátságokká alakultak, beszélgetéseink során alkalmunk solymászatunk jövőjét és közösen fejlesztettük solymászatot ismeretlenek voltam a gondolvá ezekre az évekre nyugodtan állítottam, hogy a mai solymászat alapjait ez a társaság tette le és adta a későbbi szakosztályi központi magvat.

B.J. Gondolom, mint végérs egyetemistának, már konkrét tervek voltak a solymászatot kapcsolatos elképzeléseid gyökörök megalapításáról. Hogy alakult tovább ebből szándékod?

D.G.: Az egyetem elvégzésével bejártam a gondolat, hogy leigazol, legalás solymász akarok lenni, akinek nem kell elfutnia egy vadór elől, vagy zavará jönnie egy vadászól, ha az igazolást követel. A MAVOSZ Solymász Szakosztályának akkoriban 16 tagja volt. Csak azok lehetek tagjai, akiknek érvényes igazolványt engedélye volt. Ebben a vonatkozásban hasonlított a berklövő

vadásztársaságokhoz. Az alakuló közgyűlésen sajnos az előbbi okok miatt nem lehetett ott, de 1969-ben a második közgyűlésen már jelen voltam, sajnos csak kiválósággal. Egyébként az akkori szakosztályi tagok, akiknek egy része már nem is solymászt, kisebbbágon voltak azokkal szemben, akik aktív solymászként voltak, de szakosztályon kívüli illegálisra szorultak. Magukat is belevérezte keresték a lehetőséget a szakosztályba való belépéshez. Sokat történt a feljött elődórokban Bányai Fricivel, aki tagja volt a szakosztálynak, a megoldáson. Kitárltuk, legyeket a kivülretekdek gyakornokai a szakosztályunk és így legalizáltuk a solymásziakat. Ehhez a szakosztály vezetőségének észszerűtételt kellett előzár megvalósítani, hogy támogatásuk az állatunk tervezett bővítését.

Utólag beleadolva ez kissé erőszakosan meg is történt az egyesület taggyűlésén. Az új összetételű szakosztály magvát a Frici és követő gyűléseken – a „Hármason” és a Városligetben összekovácoltunk – solymászcsoport alkotta. Ennek a sorsdöntő taggyűlésnek a helyszíne – talán nem véletlenül – éppen az én Thököly úti lakósom volt. Ezzel új korszak kezdődött a solymászatunk történetében, megindult a solymászin akarók szakosztályba tömörítése és az egyesületi életre való nevelés nehéze, de következetesen végrehajtott folyamata. Az első eredmények egyike az volt, hogy madártartási engedélyt kaptak a szakosztályi gyakornokai is, hogy igazolhassák önmagukat és madaruk legalás voltát. Ez persze nem volt szabályos és ezért Frici meg is kapta a magját, de az ösztönözés felé vezetett az fontos állomásként írodott be történetünk lapjára.

B.J. Azt értem, az akkori bíróbírást és hatalmi erőszakokat, nem lehetett olyan könnyű dolgokat. Bár ez a mai viszonyokra is némelykéig igaz.

D.G.: Bizony nem. De fiatalok voltak és tudtuk, hogy mit akartunk elérni. Ugyanakkor az állatunk megszűntetését veszélye ésszékvesztést minket. Az új vezetőség ismertebb tagjai Tusnádi Győző (elnök), Bogyai Frigyes (titkár), Lovelich György

(solymászmester) és jómagam, mint ragadozómadár-védelmi felelős voltak. A szakosztály természetvédelmi felügyeletet a Madártani Intézet igazgatója dr. Pátkay Imre, a vadászati felügyeletet a MAVOSZ-ból Beregszászi György látta el. Ezidő szí szervetük az első körös vadászainkatki Páltonost. A lehetőséget a vadászokkal megteremtett jó kapcsolat eredményezte. Érdekeséggé említem, hogy a vadászat és a szállás ingyenes volt.

Felöltés vadászaton (1971).

az érkezésért pedig 12 Ft-ot kellett fizetni. A közösem elhőtt útt, a vadászatok óráni eszt beszélgetések az egyesületi élet megteremtéséhez nagyon hasznosok voltak.

B.J. Megemlítenél ebből néhányat?

Az egyik cél a solymászat legalás keretek közötti gyakorlatának megteremtése, az ehhez szükséges jogszabályi keretek létrehozása volt. A másik cél az engedélyes célunk, a solymászi orvoslás megteremtése, jó kapcsolatok kiépítése a vadászársaságokkal, beleértve a ragadozómadár-vadászat propagálását is, továbbá repítési, vadászati lehetőségek megteremtése. A harmadik célunk a nemzetközi solymászszerzőkkel való hivatalos kapcsolatfelvétel, illetve a CIC-IAT-he való belépés volt. Szakmailag talán nem elhanyagolható további cél volt, egy, a mai solymászkor előtti már ismeretlen, bevett gyakorlat megáltoztatása. Nevezetesen, régen gyakran előfordult, hogy a felnevelt, vadászati széken végén elengedett a solymások, hogy a következő évben újakat szerzenek be. Ennek megáltoztatására akkor szillett javaslat, amikor néhány részt vettünk Erfurton (NDK) egy nemzetközi solymásztalálkozón. Ott ma lehetett a kelet-németek igen kitűnő és elismert solymászszerzőit, államilag elismert és

rendkívül fegyelmezett solymászatuknak, uniformizált megjelenésüknek. Itt – közösemilek megismerkedtem, hogy az öreg tollhúzás héjak mennyivel eredményesebben pedzenek, mint a fiatalok. Akkor elhatároztuk, hogy a hazai solymászatot megpróbáljuk a németek alapján szervezni. Ehhez tartozott többek között az is, hogy propagáljuk, ne csak egy szezonra tartásuk a madaraink a magyar solymászok, hanem évekig. Pótlaként előljárva, 1970-ben a szakosztály első öreg tollhúzás, kivétel héjja „Lady”, az enyém volt.

B.J. A célok megvalósultak az újabb akadémiai gondolatok a solymászat elé. Tovább gombolyodott a hazai solymászat szervezésének fonala.

D.G.: Bizony. 1973-ban bekövetkezett az váratlan helyzet, hogy a MAVOSZ-nak nem lehetett tovább szakosztály. Felgyorsultak a tárgyalás, egyezkedési munkák azért, hogy a solymászi szervezet formában továbbra is fennmaradhasson. Eről mindazok, akik részt vettek ebben a munkában soikat, szinte hihetetlen dolgokat mesélhettek. Természetesen akkor is voltak ellenzői és támogatói a solymászatnak. Szerencsére az utóbbiak többen voltak, sok esetben magas hivatali beosztásban. Többiről kérdél, hogy fiatal korukban szintén solymásztak. Sokat köszönhetünk nekik. Végül a MAVOSZ és az OTVH vezetése, azaz dr. Koller Mihály elnök és Rakonczay Zoltán elnök megállapodtak abban, hogy az 1973-ban szerveződő Magyar Madártani Egyesület legyen az, amely a solymásztokat befogadja.

B.J. Már az előbb említettél, hogy Neked volt az első öreg tollhúzás héjad. Milyen madarokat idomítottál még az előtti évek alatt?

D.G.: A legjobbak ideig, egy tojó héj volt, Dzsami, 11 évig élt. A héjakon kívül vércsém,

ölyvemet a leggyakrabban, de mentésből származó keresztes, vildór, katonakölyök, ill. daruzsóló volt a gondoztam, valamint egy állatkerti parlagi sas idomításával is próbálkoztam. Általában talán a madarak hosszú idejt megvalóztak, nem szerettek a gyakori cseréketbenk.

B.J. A munkák, a csatlakodás a szakosztály mellett hogy tudtál időt szakítani a madarakra is?

D.G.: Kezdetben még észrevezethető volt a dolgot, de később már a főfoglalkozásom, családóm és a szakosztályi vezetőség munká miatt a gyakorlati solymásztom háttérbe szorult. A napi röpléteimét hétköznapokon időhíny miatt kénytelen voltam a kóvetel. A MAVOSZ Solymász Szakosztályának akkoriban 16 tagja volt. Csak azok lehetek tagjai, akiknek érvényes igazolványt engedélye volt. Ebben a vonatkozásban hasonlított a berklövő

ölyvemet a leggyakrabban, de mentésből származó keresztes, vildór, katonakölyök, ill. daruzsóló volt a gondoztam, valamint egy állatkerti parlagi sas idomításával is próbálkoztam. Általában talán a madarak hosszú idejt megvalóztak, nem szerettek a gyakori cseréketbenk.

B.J. A munkák, a csatlakodás a szakosztály mellett hogy tudtál időt szakítani a madarakra is?

D.G.: Kezdetben még észrevezethető volt a dolgot, de később már a főfoglalkozásom, családóm és a szakosztályi vezetőség munká miatt a gyakorlati solymásztom háttérbe szorult. A napi röpléteimét hétköznapokon időhíny miatt kénytelen voltam a kóvetel. A MAVOSZ Solymász Szakosztályának akkoriban 16 tagja volt. Csak azok lehetek tagjai, akiknek érvényes igazolványt engedélye volt. Ebben a vonatkozásban hasonlított a berklövő

B.J. Visszatérve még egy kicsit a MAVOSZ időre, régi évkönyvekben látom olvasóimnak az első közös vadászatok szervezésén túl más életré eredményeikről is.

D.G.: Valóban. Már akkor felismertük, hogy a solymászi gyakorlatához feltétlen szükséges a ragadozómadár-védelem felfrálása is. Mert ki értené jobban, mint mi? Ragadozómadár-védelmi feladatskák ma is korszerűnek mondható programot dolgoztunk ki. Ebben szerepelt a fészektérképezés, állományfelmérés módszerének kidolgozása, úgy mint a pontterképek, kartonámszer felállításra minden egyes fészeken, az övénkénti megfigyelések rögzítése stb. 1975-ig mintegy ezer fészkelési adat gyűlt össze. A vadászoknál propaganda kifejtése, ne jöjék a facimlepekben a héjakat, hanem héjakerecekkel fogják be és mi gondoskodunk az elengedésükről. Sok fogásba esett madarat engedélyes szerzők szabadon, illetve „kőbocsnak el” illegális madártartóktól. Rendszerezés „járőrözéni” a madaripiacokon, hogy fészkeszedjék a védett ragadozó madarokat és

„Sas” a 9 éves parlagi sas (1970).

Tököli solymászatok

CURSUSIA IMRE

Az 1996-os vadászati törvény, amely a földtulajdonhoz köti a vadászati jogot, átalakította a vadászterületek korábbi rendjét. Új társaságok alakultak, így többek között a Tököli Gazdák Vadász Társasága is.

A vadászat nem a legelősebb sportok egyike. A vadászföld fenntartása, a vad gondozása, egész évben való ellátása, különböző pénzbeli hozzájárulások ugyancsak kimerítik a társaság pénzügyeit. Azok a társaságok, akik a saját területükön vadásznak, sajátjuknak tekintik a vadat, nem leszarókat, kizsákmányolják a területet, hanem övik, hosszívon gondolkodva igazi gazdálkodást folytatnak. Bevételek jelentős részét bérvadászati társaság vagy élő nyúl befogásból nyeri. A bérvadászat zöme nevelt fácán vagy kacsra gyors leavadászával valósi meg. Ami ezt követően megmarad, az biztosítja a helyi tngsrg szorokozását.

Sajnos, a solymászat nem a nagy teretűk, gyors eredményt kecsegtető vadászati módok közé tartozik. Mivel nem rendelkeznek saját vadászterülettel, a solymászat gyakorlati megvalósítására egyetlen lehetőségünk a vadászat megvásárlása. Azoknak a társaságoknak, akik több ezer hektár nevelnek, a solymászat által kifértezt teríték - 10-50 db zsákmánnyal - nem sok hasznát hoz. Egyesek szerint a topozással, zavarással több kárt okoznak, mint hasznát. Alább hogy a társaságok a solymászatokat fogadják, legbiztosib személyes kapcsolat szükséges, egy baráti gesztus, hogy megengedjék területükön a solymászatot. Ilyen lehetőséget biztosított a Tököli Gazdák V.T. immár második éve, a solymások számára.

Mivel a vadászati szezon végén járunk, a folyamatosan leavadászott terület mehezete, a sikeres solymászatot. A Tökölin szervezett első közös solymászatot 1998 januárjában a Duna Televízió rögzítette, ami többébr meg is tekinthetünk. A szám szerint 15 solymász, 7 solym-

mal és 8 héjjával összesen 10 ficiant fogatott a három nap alatt. „Timyei” Tóth Gábor valamint Horváth Zoltán öreg tojó héjjá voltak a legeredményesebbek - 3-3 db ficiant kerültek terükre. A rennek szállalon az esti programról Bagyura János diavetítéssel, Dérecs János pedig a madarak gyógyításáról szóló előadással gondoskodott.

Az 1999. év január közepi időjárása ismét megörvendeztetette a solymászatra igyekvőket gyönyörű napokkal.

Úgy tűnik, hogy a vadászati szezon végén már csak igen kevesen reptik madarait. A tököli templom melletti gyűlekezőn ismét 15 solymász, 8 héjjával és 7 solymával várta a vadászatot. A solymók részére igen nehéz alkalmas vadászterületet biztosítani a Csepel-szigeten. A Duna két ága közötti távolság 5-7 km, mely távolság a solymó számára egy röpké pillanat. Ennek ellenére a területen lévő szép számú ficiant arra késztette a solymókat, hogy ne „körülszárjanak” el. Minden madár lehetőséget kapott repülő-képessége és vadászati tudása bizonyítására.

A képezelthebi pálmát ismét Tóth János elnökünk fiatal him vándorsolyma érdemelte meg.

Györfy-Villán Andrást öreg ficiantokat fogatott. A nyúl vadászatának már januárban vége, héjjának a ficiantok ültetésén, ritgatásán kívül egy pánt nyakán is csipkét. Wiabél György figyelemzett visszajárával, valamint jól dolgozó him héjjával 5 ficiant fogatott. Kovács Istvánnak nem csak a tojó

Szorkozó - úies taitzinyával, telve reményekkel.

szakmai tudásának megfigyelésére.

A közgyűlés helyszíne Aler do Chao, egy kisváros, amely arról nevezetes, hogy itt tonyeztették ki a portugál nemzeti lófajtot. Ez egy nagyon szép küllemű, amely alkotában az arab telvéhez hasonlít, de sóit péj színi. A portugálok rendkívül büszkék erre a fajra. A közgyűlés helyére, a volt királyi nyári palotába - ahol az idegenforgalmi szezonban lovas és solymász bemutatókat tartanak - mindenki a saját autójával érkezett. Egy különteremben fogadták a külföldetk vendégülönk és hamarosan megkezdődhetett az érdemi munka. A közgyűlésen 22 küldötök és két megfigyelő volt jelen, az egyik Frank Bond, a NAFA-tól, a másik az Egyesült Arab Emírátszokk Természettudományi Hivatalának elnöke Mohamed A. Al-Bowardi.

Az elnöki megnyitó és beszámoló után a küldöttek meghatározták a napirendi pontokat. Először a Működési Szabályzat módosításait vetük sorra, amelyet a Tanácsadó Testület dolgozott ki és Robert Kenward a testület elnöke becsótot vitára. Az ebéd után a közgyűlés a javaslatokat megvitatva és változtatásokkal elfogadta.

Az ebéd után a portugál konyha különlegességeit tállalták fel, majd megvitatott egy lovasbemutatót, amelyen különböző fogások voltak láthatók a spanyol lovaskölyökből laptunk egy kis izellőt. A rendkívül látványos programot a palotában kialakított solymász- és lovasmúzeum megtekintésével zártuk. A közgyűlés második részében a tisztviselők személyéről kellett dönteni. Christian de Coune már korábban jelezte, hogy megbízásának lejarta után nem kívánja jelöltetni magát semmilyen posztira, hiszen több mint 14 év keresselt volt az IAF

elnök. Ez alatt az időszak alatt vált a szervezet világszerte szakmailag elismerté és megbecsülté. Rendkívül sok köszönetünket Christian de Counekn, hiszen önfelelőző lelkesedéssel végezte munkáját megbízásának első percétől az utolsóig.

Az újonnan megválasztott elnök az olasz Ferrante Pratesi lett, elnökhelyettes a belga Patric Morell, titkár az angol Anthony Crosswell. A gazdasági ügyekért továbbra is a portugál Antonio Carapuco infézi, akinek a tállalkozó szervezést is köszönhetjük.

A közgyűlés egy esti bankettel zárult, ahol Christian de Coune-nak átadták az IAF ajándékát, egy csodálatos, lecsipkézott brosz solymászszobrot. A bizottság elnök meghatódáva vette át ezt a rendkívüli meglepetést.

A leközönd elnök, Christian de Coune a solymászszoborral.

Az IAF küldötöknek átadtam a Magyar Solymász Egyesület tagságának meghívását, amelyben arra tettünk javaslatot, hogy a következő IAF közgyűlést Oruszházán, a IX. Nemzetközi Solymásztállalkozón rendezzék. A közgyűlés ezt elfogadta és arról az egyesületet később írásban is értesítette. Ezért a küldötöktől így tudtam elközösmi, hogy „Viszlat Magyarországon, 1999-ben”.

CIC konferencia Felső-Ausztriában

TÓTH JÁNOS

1997 nyarán meghívó érkezett a Magyar Solymász Egyesület részére, a felső-ausztriai Antiesenhofen im Imkreisba, a CIC (Nemzetközi Vadvédelmi Tanács) Solymász és Ragadozómadár-védő

nunokaspontjának az éves ülésére. Sajnos a tetemes utazási és szállás költségek miatt ritkán jut el magyar delegáció külföldön megtartott konferenciákra. Ez a felső-ausztriai helyszín néhány

héjja kiváló, a fiatal him is 5 ficiant fogott. Stenigant László és Békési Ferenc is gazdagította a terítéket 3, illetve 2 ficiantal. Bagyura János nem

csak a ragadozó madarak védelmében, hanem idomsításban is jeleskedett, him héjjá 4 db ficiant fogott.

Héjjások csoportja.

IAF közgyűlés Portugáliában

TÓTH JÁNOS

A solymások számára ismerős ez a három betű, IAF - International Association for Falconry and Conservation of Birds of Prey, vagyis Nemzetközi Solymász és Ragadozómadár-védő Egyesület. Györfy szervezte a világ solymász és ragadozómadár-védő klubjainak Tagjai csak jogi személyek lehetnek, jelenleg 20 ország 38 solymász és ragadozómadár-védő társasága alkotja. A belépők száma állandóan nő, hiszen a solymások felismerték, hogy számos előnye van a nemzetközi összefogásnak, mind az eredményesebb szakmai munka, mind pedig a hatékonyabb érdekvédelem miatt. Most is van néhány társaság, amelyek belépésre vár. Ezek általában újonnan alakult szervezetek, de van közöttük olyan tekintélyes, régi egyesület is, mint a világ legnagyobb taglétszámú és legjelentősebb solymász és ragadozómadár-védő szervezete, a North American Falconers Association (NAFA).

Az IAF feladatának tartja, hogy összefogja a nemzeti solymász és ragadozómadár-védő szervezeteket, a tagok összegyűjtéséül tudása alapján útmutatást nyújtjon a solymászat gyakorlásához, figyelembe véve a megalapozott természetvédelmi és vadászati igényeket, továbbá, hogy támogatott adjon solymásztalalkozásokat, segítse a nemzeti szervezeteket a solymászat hosszú távú irányvonalának kialakításában. Solymászatot érintő

nemzetközi egyezmények aláírásánál érdekvédelmi feladatot lásson el, nemzetközi konferenciákon, tállalkozokon képviselje a solymászatot.

Az IAF 1998. november 28-án tartotta éves tisztújító közgyűlést Portugáliában. Azonos helyszínen és időben a Portugál Solymász Egyesület nemzetközi tállalkozójával, amely november 25-29 között zajlott Souzeiben, egy közép-portugáliai kisvárosban. Nagyon fontos eseménynek ígérte ezt az IAF elnöke a portugáliai közgyűlést, hiszen két olyan lényeges dolgot kívántak megvitatni, mint a Code of Conduct, azaz a Működési Szabályzat módosítása és a régi elnök Christian de Coune helyett új elnök és vezetőség megválasztása. Ezeknek az okoknak és annak a ténynek, hogy a helyszín Portugália Less, amelyek nagyon értékes terület solymászati szempontból is, ellátároztam, hogy élve a meghívással elutazom az IAF közgyűlésre a Magyar Solymász Egyesület képviselőjeként. Sajnos jellemző, hogy a túlvál helyszínek miatt egyesületünk meglehetősen ritkán tudja képviseltetni magát ezeken a rendezvényeken.

Nagyon izgalmasnak ígérte Portugália és főleg az a lehetőség, hogy részt vehessék városi foglyú solymászatok. A nagy távolság miatt kénytelen voltam vadászmadár nélkül elutazni. Biztam benne, hogy kiváló alkalom lesz a városi foglyú solymászati megismerésre és túlvál országok solymászai

örös autózással könnyen elérhető, ezért döntött az egyesület vezetése úgy, hogy a közgyűlés jóváhagyja alapján Györfy-Villán Andrást és jómság képviselje a Magyar Solymász Egyesületet. Az egyesület támogatóként 15 000 Ft- al, gyakorlatilag az územanyag költség térítésével, járult hozzá a részvételhez. Október 23-án korán indultunk, így már jóval a tanácskozás időpontja előtt megérkeztünk Antiesenhofenba, így volt néhány óránk, hogy sétá erejéig megismerkedhessünk a városal.

A munkacsoport ülését Heinz Pils elnök új vezette, jó néhány régi ismerőssel tállalkozunk a küldöttek között. Ausztria, Belgium, Franciaország, Olaszország, és Németország képviseltette magát rajtuk kívül. Az ülésen elhangzott pénzügyi és az elmúlt év munkáját érintő beszámoló után megvitatottuk egy tervezetet a solymászat etikai kérdéseit illetően. Az éjszakaiba nyílt tanácskozás után másnap, sajnos madár nélkül, részt vetünk az Osztrák Solymász Egyesület tállalkozójának 2. vadásznapján.

Antiesenhofen környékét a somogyi tájjhoz lehetne hasonlítani, a lankásabb és meredekebb domboldalak és völgyek képe határozza meg a vidék arculatát. A dombok tetőjén meghagyják a fényderőket, a völgyeket és domboldalakat mezőgazdasági növények ültetvényei jellemzik. A káposztás művelés hatása meg is látszik a vadállományon, mert számos fogolyzaccapattal, ficiantokkal és kifejezetten sok mezei nyúlal tállalkozunk. A területen nem folyt intenzív vadgazdálkodás, ennek ellenére számos magyarországi vadászterület megfigyeléséhez volt az itteni vadászterület. Három csoportot alakítottak ki a résztvevőkből, mind a hárommal volt héjja, solymó és néhány egzotikus ragadozó madár. Zömmében héjják, kisebb mennyiségben solymók alkotják a vadászmadár állományt. A Bb. 10 tagú solymászcsoporthoz rendkívül figyelemre méltó vadászott, segítettek egymást röpítés közben. A mi csoportunkból két hölgyesolymász és nyúlász héjjáit kell kiemelnem, annak ellenére, hogy nem sikerült fogjuk, de madarak számos látványos tállalkozást gyönyörködtetett a társaságot. A héjják közül egy fiatal himet lehet megemlíteni, aki a dombok közötti keskeny útjárás után egy ficiantot pedzettel jeleskedett. Egy fiatal solymász öreg vándorsolymó himje volt a legjobb solymó a csoportban, gyönyörű anvarrt magasságból zsákmányolt egy ficiantot.

Tanulmányt két dolgot szentem le az utazásból. Az egyik, hogy nem képviseljük solymásznunkat úgy, hanem megfelelő szinten a nemzetközi solymászéletben. Ezen változtatni kell, aktívabban kell részt vevnünk a nemzetközi szervezetek munkájában.

A másik, hogy a magyar vadászok és solymások azt hiszik, hogy Nyugat-Európában nincs apróvad, ez a terület erre kiváló előföld volt. A vadászati mezőgazdasági növények ültetvényei jellemzik. A káposztás művelés hatása meg is látszik a vadállományon, mert számos fogolyzaccapattal, ficiantokkal és kifejezetten sok mezei nyúlal tállalkozunk. A területen nem folyt intenzív vadgazdálkodás, ennek ellenére számos magyarországi vadászterület megfigyeléséhez volt az itteni vadászterület. Három csoportot alakítottak ki a résztvevőkből, mind a hárommal volt héjja, solymó és néhány egzotikus ragadozó madár. Zömmében héjják, kisebb mennyiségben solymók alkotják a vadászmadár állományt. A Bb. 10 tagú solymászcsoporthoz rendkívül figyelemre méltó vadászott, segítettek egymást röpítés közben. A mi csoportunkból két hölgyesolymász és nyúlász héjjáit kell kiemelnem, annak ellenére, hogy nem sikerült fogjuk, de madarak számos látványos tállalkozást gyönyörködtetett a társaságot. A héjják közül egy fiatal himet lehet megemlíteni, aki a dombok közötti keskeny útjárás után egy ficiantot pedzettel jeleskedett. Egy fiatal solymász öreg vándorsolymó himje volt a legjobb solymó a csoportban, gyönyörű anvarrt magasságból zsákmányolt egy ficiantot.

A sással végzett vadászat és turulmadarunk

TORMA JÓZSEF

Ötödik rész

A sasos vadászat motívuma a *kazak Abaj Konanbayoli* költszetében

*Abaj*¹ és a *kazak* népköltészet viszonya

Néhéz eldönteni, hogy némely *kazak* költő - így *Abaj* - munkásságát is inkább a népköltészetbe vagy a szépirodalomhoz soroljuk-e. Mert ahhoz hasonló kritériumok, hogy a népköltészet alkotók szerzője ismeretlen, a szépirodalom pedig ott kezdődik, ahol a mű szerzőjének kiléte ismert, a *kazak* költszetben nem működik. Bár *Abaj* az irodalomkutatás az írott *kazak* irodalom

megteremtőjének tartja, több oknál fogva is lehetne szólni a *kazak Abaj* költszetéről akár mint a népköltészet tárgyától is: i) *Abaj* ugyanis népi enkes volt, aki dalait improvizálta és saját hangzser, domború kézzel adta elő (dalt csak halál utáni lejegyzésénként váltak versékké); ii) Versi (dalt) formai és tartalmi jgeiben gyakran nem különböznek a népköltészetétől; iii) Versai (dalt) a nép újkán maradtak fón, és mint népköltészet alkotókat gyűjtöttek őket össze már halála után, de némelyiket a nép még ma is énekl, és nem szavalja.

Az sem zavarhat bennünket, hogy *Abaj* versai konkrét személyhez, mint szerzőhöz költődnek, mert

¹ A szóban forgó költőnek nem a családneve, hanem az utóneve (még pontosabban: édesanyjától) kapott beceneve) *Abaj*, de ezen a néven vonult be a közművészet és az irodalomtörténelem.

tenyésztési és visszatelepítési program megvalósítását garantálni a természeti szervezeti és szerkezeti változása és a tenyésztési és visszatelepítési elveket 1972-ben fogalmazták meg (Bogvai 1972).

A tenyésztési és visszatelepítési célokat mindenütt kétféleképpen fogadják. Gyakran neves tudományos szakemberek is támogatják, megvalósításait lehetővé tartották. Így ír erről Tom J. Cade a Cornell Egyetem kutatója:

„Nyilvánvaló, hogy akik eddig kihivatalnak tartották a vándorsólyom önmegújítását, most miután a visszatelepítési munkák fogják támogatni, lehetővé teszik nekik, hogy felelősséget vállaljanak az akadályozó tényezők, mindezt elfogadják követni.”

Mitől eredményesebb a zártéri selymentenyésztés? III lehetőség van a természetes és a mesterséges

megtermékenyítésre, ellenőrzött és idealizált körülmények között. Így az emberre imprinált madarak is tenyésztésre foghatóak, költésük zavarás mentes, és könnyen ellenőrzhető. Egy pirolis mesterséges megtermékenyítés esetén - tojás-élészetessé 2-4 természetes fészkelőnyitő fókára is nyelhető. A természetben tapasztalt nagyfokú fiatalkori mortalitás ellenében, ezen előnyök felhasználásával a tenyésztés fokozatosan eredményesebbé vált.

Ekkor a kutatók már alapvetően nem a fókák természetbe való visszahelyezését, hanem a kibevetett madarakra vonatkozó, a természetes környezetben megtehető magas fokú szennyezőségi hatáskorú félének. Ennek ellenére a munkát nagy ütemben folytatták.

Az egyik élenjáró tenyésztő és visszatelepítő NSZK projekt 1977-82 közötti munkáját mutatja be a Saar, Trommer, Hammer (1982) szerző trío (3. táblázat).

3. táblázat Vándorsólyom fókák visszatelepítésének módszereit és eredményeit az NSZK-ban 1977-82 között.

Kibevetési módja	Dajkamadarhoz		Mesterséges fészkekbe
	Vándorsólyom	Héja	
Szilka	6 eset, 14 fókák	—	9 eset, 36 fókák
Épület	1 eset, 1 fókák	—	10 eset, 34 fókák
Fa	—	3 eset, 6 fókák	2 eset, 8 fókák

A fókák visszatelepítését több módszerrel oldották meg: i) mesterséges fészkek természetes környezetben (pl. magas házak, repülőterei irányítótoronyok), ii) dajkamadar fészkekbe, Dajkamadárnak a vándorsólymot, a héját és a vörösvetést használták. A kemény és káros munka 1982-re meglépte az eredményeket. Az NDK-beli Fészkek Hálózat elhagyott vándorsólyom revájerit új pár fagyalra el és sikeresen nevelt fel fókákat. Az eredmények világosan láthatóak a tenyésztésben újratöltött zsebkönyv. Hamusoron egyre több vizsgálatszerű erőforrás arrol, hogy a repülést több elválasztás elkerülése érdekében a fókák és a vándorsólyom populáció erőteljes növekedésnek indult.

Hasonló úton és hasonló módszereket követve indult meg Amerikában a vándorsólyom tenyésztése és visszatelepítése. Méreteiben és szervezében azonban kevesebb erőforrás volt. Igen jelentős pirolis alapok hiánya miatt a tenyésztésben a csevegő száznál a támogatást nyerték meg. Ezen kívül több tagállamban állami támogatást is kaptak. Kihívató szervezeti és természeti állapotok érdeke az erdő és a természetes élőhelyek védelme. Ezekre a pénzügyi és természeti források támaszkodva nagy, központi tenyésztésetek hoztak létre. Az eredményekről évente kiadványokban tájékoztatják a közvéleményt és a program támogatóit.

Minden kiadvány a támogatók több oldalán keresztül való felismerésével és támogatásával megkezdésével fejeződik be.

A rendelkezésre álló anyagi és erőforrás támogatására támaszkodva úgy tervezték, hogy mintegy évi 250 madarat fognak a természetbe visszatelepítésre a következő négy módszerrel:

- A természetben megtehető, de elvileg elnyújtott tojáshegy miatt rendszeresen összeszóró fészkelőanyagot használó fókák, kikeltették és a megfelelő körülmények között a fókákra az eredeti fészkekbe.
- A tenyésztésről származó vándorsólyom fókákat vándorsólyom fészkekbe helyezték ki.
- Dajkamadár módszerrel próbálták fészkekbe is adni vándorsólyom fókákat.
- A szakosított tenyésztési eljárású produkció fókákat a természetben „teljes vadiproszír” néven már évek óta ismert és alkalmazott módszerrel telepítették vissza a természetbe.

Később elő is alkalmazták a magas épületek kialakított mesterséges fészkekbe való telepítést is.

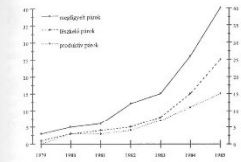
Három tenyésztési egyévi eredményt mutatja be a 4. táblázat.

4. táblázat Vándorsólyom tenyésztési eredményei Amerikában, három tenyésztélen, 1985-ben.

Tenyésztő	Tojás produktum	Termények tojásárk	Kikelet tojások	Felöltő fókák
Santa Cruz	110	90	60	53
Boise	305	204	163	163
Cornell	209	150	120	127
Összesen:	624	444	355	343

A visszatelepítést követően dinamikus kezdett fejlődni a vándorsólyom populáció.

A keleti területek vándorsólyom populációjának az alakulását a 3. ábra mutatja be.

3. ábra A keleti területek vándorsólyom populációjának alakulása.

A folyamatos visszatelepítések következtében a populáció fejlődése egyre dinamikusabb volt.

A városok magas épületein kialakított mesterséges fészkekben felnevelve fókák egy része mint költő madár tért vissza a nagyvárosokba. Ez érhető is, hiszen a nagy épületek olyanok, mint a mesterséges sziklak. A városi galambok pedig állomást és bőséget kínáltak a fókák számára. Egyre több madár kezdett fészkelni a nagyvárosok épüetein és hidjain (Frank 1995).

A szinte gigantikus tenyésztési és visszatelepítési program eredményeként a vándorsólyom állomány Amerikában magas szinten kiegyensúlyozottá vált.

A tenyésztési és visszatelepítési tapasztalatok alapján egyre több veszélyeztetett madár (pl. komló keselyű) tenyésztését és visszatelepítését oldották meg.

A kialakított tenyésztési bázison, a megszerzett tenyésztési tapasztalatokra alapozva, nemesek a természetvédelmi, hanem a selymzárati célú

Ebből adódik, hogy a megszőkített vadasmadarak, ha vissza tudnak illeszkedni a természetbe, akkor ezt a kevert genetikét is magukkal vitik, viszik.

A ragadozó madarak védelme alá helyezése, a lasa bomlású növényzetet szelvények alkalmazásának csökkentése, a természetben és a természetben felnevelkedett ragadozó madarak számára a növekedés, a populáció magas szinten történő kiegyensúlyozása válság, mind-mind olyan tényezők, melyek hosszú távon biztosítják a ragadozó madarak fennmaradását.

Sajnos a kelletén át nem gondolt emberi tevékenység és újabb veszélyeket jelent az előlívás, így a ragadozó madarakra is. Ezért is fontos felkutatni azt, ha egy újabb nem várt környezeti katasztrófa bekövetkezik, legyenek meg a tenyésztési és a visszatelepítési feltételek, módszerei.

Napjainkban a ragadozó madarak jelentős részének a pusztulását a középészleltű (10-30 kV-os) távezetékek okozzák. Sajnos ezek konstrukciója olyan, hogy életveszélyt jelentenek a rászálló madarakra. Ezt minden selymzárati, hiszen nem egy vadasmadár pusztulását okozta áramütés.

A pusztulás mértékére jellemző példáként említtem, hogy Nyugat-Kaliforniában és a Kalmuk területén átvészelt 1334 km-es 10 kV-os távezeték szakaszán csupán 1981 óta 932 pusztult sas, valamint kisebb számban további kiemelt védett madárk pusztultak el.

A Szövetségi Tudományos Akadémia szakemberei javaslatot készítettek a távezetékek konstrukciójának a megváltoztatására. Nincs tudomásom arról, hogy azóta az új konstrukciókat bevezették volna.

Hazánkban az ún. szigetelői pappusos módszerrel csökkentik az áramütés veszélyét. Valódi megoldást a 80-as években általánosan javasolt új oszlopkonstrukciók kialakítása jelentett. Mivel az oszlopokon egy idő után folyamatosan csökken, ha az új konstrukció bevezetése kerülne, akkor - igaz elég hosszú idő után - az áramütés okozta maradványosság megszűnne.

A másik új tényező a madárk pusztulásában, az egyre jobban terjedő folyamatos ordítás. A sikerdíj telepett nyírfákban a természetben megtehető, természetben. Ennek következtében megszűnik az egységesség, vérsé, héja és keresetlen fészkelési pontjai elvonja.

Nekünk selymzárati, mint több évezrednyi távollétele után, mint az az alapvető kérdésként, célunk és feladatunk, hogy vedjük a ragadozó madarakat és élőhelyeiket. A természetvédelmi szervezetekkel és hatóságokkal, civil szervezetekkel közösen kell fellépünk minden régi és új károsító tényező ellen. Ez a tevékenység sokszor komoly ellenállásba ütközik, de a lassan bomlás szerves rovarirtó szerek visszavonása, a

tenyésztés és visszatelepítés világáramú eredményeit bizonyítják, hogy a ragadozó madarak érdekében érdemes küzdeni, mert a hosszútávon kifejtett eredmények a madarak megmentését, fennmaradását eredményezik.

Cikkem végén köszönetemet fejeztem ki dr. Ardi Jánosnak, aki rendelkezésünkre bocsátotta a Perreine Fund által kiadott *Newsletter* füzeteket.

Irodalom

- Bástyai, L. (1954): Vadmadarból vadászmadár. „Művelő Nép” TTI kiadó, Budapest.
- Bogvai, F. (1972): Ragadozómadár-védelem és Solymás (MAVOSZ Ragadozómadár-védő és Solymás Szakszervelet, Tájékoztató E1972)
- Bogvai, F. (1974): Mentők meg a kizsuzulóban lévő ragadozó madarakat. Búvár, 1974/4.
- Bogvai, F. (1975): A ragadozó madarak tenyésztésének nemzetközi eredményei. Búvár, 1975/8.
- Bogvai, F. (1993): Selymzárati kézikönyv, 1993.
- Bogvai, F. (1995): Egy keresetlen fészkek története. Selymzárati évkönyv, 1995.
- Cade, T.J. (1976-77): Die Bedeutung der Falkenochse für Nahrungszug und Fraßnetz. DFO évkönyv 1976-77.
- Djementiev, G.P. (1960): Der Gerfalk.
- Farkas, J. és Tóth, I. (1969): A Vadgazdálkodás és Vadászati 25 éve Baranyában. NIMRÓD, 1969.
- Fischer, W. (1967): Der Wanderfalk. Die Neue Brehm Bücherlei. A. Ziemsen Verlag, Wittenberg/Lutherstadt.
- Flin, V. (1984): Ohraha Pityc na provodh. Ohta, 1984/3.
- Frank, S. (1995): City Peregrines.
- The Peregrine Fund: NEWSLETTER. Cornell University Laboratory of Ornithology.
- Katcliffe, D.A. (1971): The Peregrine in Great Britain. Bird Study, Vol. 19, No. 3, pp. 117-156.
- Saar, C., Trommer, G. & Hammer, W. (1982): Wanderfalken. DFO, Bonn.
- Saar, C., Trommer, G. & Hammer, W. (1972-73): Erste Weltkonferenz über den Schutz der Greifvögel. DFO.
- Szabó, J. (1974): Ragadozómadár-védelem és Solymás. Búvár, 1974/4.
- Trommer, G. (1972-73): Die Pestidienflut auf usere himelchen Greifvögel und Eulen. DFO.

Hibrid ragadozó madarak hatása a természetes állományra

TÓTH JÁNOS

A selymzárati és természetes állományok tenyésztési és zártéri selymentenyésztés megvalósításánál egyidőben aközöltek. Mivel voltak olyannak, akik a tenyésztési eredményeket kétségbe vonták, ezért bizonyítani kellett ezek valódiságát. Nyilvánvaló volt, hogy a hibrid példányok a természetes állományhoz nem lehet beilleszteni, ezért az első hibrid madarakat annak a demonstrálására tenyésztették, hogy a selymzárati képesek ragadozó madarat szaporítani.

Az első megfelelően igazolt keresetlen selymzárati vándorsólyom hibridet Ronald Stevens tenyésztette 1982-ben. Az USA-ban Jim Weaver hibridselymzárati tenyésztési eredményei adták meg a kellő ösztönzést a Peregrine Fund létrehozásához és egy természetes visszatelepítési program beindításához. Néhány esetben a keresetlen madarak új tulajdonságai selymzárati szempontból előnyt jelentettek. Például a sivatagos területeken a vadászólyom hibridek voltak, mivel nagyobbak és gyorsabbak, mint a tisztavándor vagy keresetlen selymzárati és sokkal jobban bírják a hideget, mint a vadászólyom.

A hibrid ragadozó madarakkal kapcsolatos problémák akkor kezdődtek, amikor ezek a madarak elvesztek a szabadban. Selymzárati során előfordul, hogy elveszik a vadasmadár. Ez néhány esetben hasznos volt bizonyos ragadozó madarak állományának növekedésében, mivel természetből származó példányokkal bővült a természetes állomány. Ez a természetvédelem számára nyereség-pótlás erre a hátrányos állományra a Brit-szigeteken. A rádiós követés készletek használatával az elvesztések lehetségesen gyakorlatilag megszünt. Egy hibrid madár elvesztése azonban mindenképpen következményei vannak, amelyek arról függenek, hogy milyen hatással van a természetes állományra. Ez az eredmény a selymzárati külső megítélésére is vonatkozik, ezért ezt a kérdést alaposabban vizsgálni kell.

Azokat a fajokat, amelyek földrajzilag elkülönülten élnek egymástól, allopatrikus fajoknak hívjuk. A ragadozó madarak esetében, amelyek nagy távolságokat képesek megtenni, ez jellemzően az amerikai, eurázsiai, ausztráliai és a csereszély-csereszélyen élők rokon fajok között áll fenn. A lekérdőhöz földrajzi akadályok miatt egy fajnak hibridizáció a behatolás, számítva idegen területre az őshonos rokonon főnt nézve esetleg veszélyes lehet. Eredetileg az Amerikában őshonos Ruddy Duck (*Oxyura jamaicensis*), amelynek elszabadult példányai kiválónál hibridizálódnak az európai kékcsőrű réccével és kiszorítják azt

előlgyelő. Nyilvánvaló, hogy ebben az esetben a Ruddy Duck Európából történő kintának előnyös csak meg a problémát. Ez azonban már nem vezet a Európából Amerikába behurcolt tojócsőre esetben, amely kiválónál szaporodott az őshonos Black Duck-kal (*Anas rubripes*) és ezek miatt a hibrid kacsák miatt a Black Duck tisztavándor állománya már teljesen elford.

Ehhez hasonló gondot okozhat néhány, a selymzárati érdeklődésre számot tartó ragadozó madár faj megtelepedése is. Ökológiai szempontból egyenértékűnek tekintendő a városi fűfű és egyszólyos valamint a prérissólyos és keresetlen selymzárati fajok viszonya. Az elmúlt években Angliában, egy selymzárati által elvezetett városi fűfű pálya állt és természetben tojásokat produkált egy egyszólyos selymzárati fűfűvel. Nyilvánvalóan ez az egy eset nem okoz természetvédelmi problémát, de jelzés értékű.

Másrészt kell értékelni azoknak a fajoknak a hibridit, amelyek azonos elterjedési területen (szimpatikus fajok) vagy egymással határos elterjedési területen (parapatikus fajok) élnek. A hibridizáció lehetséges ezekben az esetekben mindig is fenn állt és a jövőben is fenn fog állni. Teljesen biztos, hogy előfordult már ezek között a rokon fajok között a muliban és hibridizáció és a jövőben is előfordul majd. Ezen számos példát lehetne sorolni. A városi kánya és bama kánya, pusztai ölyv és egyszólyos hibridek, hogy csak a legismertebbeket említsük. Ezt azonban természetessé említhetünk kell érteni, hiszen a természetes elterjedésük gyakorlatilag megszünt. Egy hibrid madár elvesztése azonban mindenképpen következményei vannak, amelyek arról függenek, hogy milyen hatással van a természetes állományra. Ez az eredmény a selymzárati külső megítélésére is vonatkozik, ezért ezt a kérdést alaposabban vizsgálni kell.

Azokat a fajokat, amelyek földrajzilag elkülönülten élnek egymástól, allopatrikus fajoknak hívjuk. A ragadozó madarak esetében, amelyek nagy távolságokat képesek megtenni, ez jellemzően az amerikai, eurázsiai, ausztráliai és a csereszély-csereszélyen élők rokon fajok között áll fenn. A lekérdőhöz földrajzi akadályok miatt egy fajnak hibridizáció a behatolás, számítva idegen területre az őshonos rokonon főnt nézve esetleg veszélyes lehet. Eredetileg az Amerikában őshonos Ruddy Duck (*Oxyura jamaicensis*), amelynek elszabadult példányai kiválónál hibridizálódnak az európai kékcsőrű réccével és kiszorítják azt

előlgyelő. Nyilvánvaló, hogy ebben az esetben a Ruddy Duck Európából történő kintának előnyös csak meg a problémát. Ez azonban már nem vezet a Európából Amerikába behurcolt tojócsőre esetben, amely kiválónál szaporodott az őshonos Black Duck-kal (*Anas rubripes*) és ezek miatt a hibrid kacsák miatt a Black Duck tisztavándor állománya már teljesen elford.

Ehhez hasonló gondot okozhat néhány, a selymzárati érdeklődésre számot tartó ragadozó madár faj megtelepedése is. Ökológiai szempontból egyenértékűnek tekintendő a városi fűfű és egyszólyos valamint a prérissólyos és keresetlen selymzárati fajok viszonya. Az elmúlt években Angliában, egy selymzárati által elvezetett városi fűfű pálya állt és természetben tojásokat produkált egy egyszólyos selymzárati fűfűvel. Nyilvánvalóan ez az egy eset nem okoz természetvédelmi problémát, de jelzés értékű.

Másrészt kell értékelni azoknak a fajoknak a hibridit, amelyek azonos elterjedési területen (szimpatikus fajok) vagy egymással határos elterjedési területen (parapatikus fajok) élnek. A hibridizáció lehetséges ezekben az esetekben mindig is fenn állt és a jövőben is fenn fog állni. Teljesen biztos, hogy előfordult már ezek között a rokon fajok között a muliban és hibridizáció és a jövőben is előfordul majd. Ezen számos példát lehetne sorolni. A városi kánya és bama kánya, pusztai ölyv és egyszólyos hibridek, hogy csak a legismertebbeket említsük. Ezt azonban természetessé említhetünk kell érteni, hiszen a természetes elterjedésük gyakorlatilag megszünt. Egy hibrid madár elvesztése azonban mindenképpen következményei vannak, amelyek arról függenek, hogy milyen hatással van a természetes állományra. Ez az eredmény a selymzárati külső megítélésére is vonatkozik, ezért ezt a kérdést alaposabban vizsgálni kell.

Azokat a fajokat, amelyek földrajzilag elkülönülten élnek egymástól, allopatrikus fajoknak hívjuk. A ragadozó madarak esetében, amelyek nagy távolságokat képesek megtenni, ez jellemzően az amerikai, eurázsiai, ausztráliai és a csereszély-csereszélyen élők rokon fajok között áll fenn. A lekérdőhöz földrajzi akadályok miatt egy fajnak hibridizáció a behatolás, számítva idegen területre az őshonos rokonon főnt nézve esetleg veszélyes lehet. Eredetileg az Amerikában őshonos Ruddy Duck (*Oxyura jamaicensis*), amelynek elszabadult példányai kiválónál hibridizálódnak az európai kékcsőrű réccével és kiszorítják azt

verseny gyenge és ez kezde a hibrideknek. Néhány esetben a hibrid példányok nagyobbak és erősebbek, mint a tisztavéri faj példányai és ezért a hibridok előnyben vannak a kiválasztásban. Ez történt Németszáznál is, ahol egy megszokott vadászólyom x vándorólyom hibrid himn párba állt egy vándorólyom tojóval és egészen gyókkat nevelt. Ebből vagy több a természetes szelekció elhatárait a szimpatikus vagy parapatikus fajk hibrideinek hatását, azonban ha ezek az esetek rendszeresen, nagy számban megismétlődnek, akkor ez az érintett faj genetikai kitűrésiállapotja is vezethet.

Ez a két eset, mivel a felült madarakat és a fiókkákat is befogják, semmilyen következményrel nem járt, azonban azok, akik a természetes szelekció menését kevésbé ismerik, véleményükkel pontolhatják a szalmazakat megjelölését. Ezért számos szalmaz szervezet közzéte és megváltata a legteljesebbnek tartott ragadozómadár-kutató intézet, a Raptor Research Foundation véleményét, amely szerint a

Rádiotelemetria 1998-99

(Adó-vevő III.)

BÉRCELS JÁNOS

Az eltelik egy év során a hazai rádióadás fejlődése is törelen volt. Worthart Ricsi barátunk fáradságtalan bővítette repertoárját mind az adók, mind a vevők terén. Figyelembe véve az új és újabb vásárlásokat, igényeket, és nem utolsággal a technika modern vívmányait adta lehetőségeket is.

Szélesedett az érdeklődés a piac is. Ma már a szalmazok mellett a repülőgép- és egyéb modellek, gépkocsi és a kutya-macska tulajdonosok is egyre szélesebb körben igényelik a kelendő megállásnak érdekében a miniatűr adó-vevő készüléketek.

Ebben az cikkemben csak azokat az újításokat ismertetem, melyek már kaphatók, illetve melyekről a körölközésben még nem írtam. A többi információ az alapvető használati útmutatóval együtt minden érdeklődő megtalálhatja az előző két év-könyvünkben.

Kezdjük ismét a vevőkészülékekkel. Az FR 4000-es kivételben és súlyában mit sem változott, csak funkciógombjai lettek színesebbek (piros, sárga, zöld, fehér). A belső tulajdonságai egy új szoftver beépítésével bővültek. E két tulajdonságának köszönhetően lényegesen kevesebb időt a készülék kezelése, használat. A negyfelj százi kezelőgombhoz hozzá lett rendelt (programozni) az ezekkel harmonizáló színi adókat. Így kereséskor csak az adó színevel megegyező gombot kell megnyomni a készülék. A memória megjelölés

szimpatikus és parapatikus fajok és azok hibrideinek szalmazati célú használatával kapcsolatban nem lett vesztélyt. Ellenben az allapatikus fajok és hibrideinek a szalmazati terület felhasználását csak emberre imprintált példányokkal tudja elfogadhatóknak. Ezért számos szalmaz szervezet énkörített kíván bevezetni a hibridolymok szalmazata terület használatát, amely két dolgra irányul. Az első, hogy megakadályozza a szalmazmadarak elvezését, ezért az említett példányokat csak rádióval felszerelt lehet rábiztosítani a madarak, hogy megakadályozza a hibrid madarak sikeres szaporodását, ezért javasolja, hogy emberre imprintált madarak röpítse, ha pedig ez nem lehetséges, akkor bizonyítottan természetlen vagy sterilizált hibrid madarak használatának szalmazata. Mint látható a megváltások fellelősségi gondolatok a természetes megváltásra, így a fenti javaslatok a biztonságos megoldás irányába mutatnak.

is ennek megfelelően kétéle lehet. Az első a korábbiakkal már megszokott menü jön be, és a funkció állítások is ennek alapján történnek. A második lehetőség - ami az eredeti programozásra épült - egy legváltási kezelési pulzst kínál. Itt csak az adott keresési adó parameterei - melyek korábban programozniuk be - jelennek meg. A kétéle változott kijelzés letsozölges a felhasználó "szalmazák" megfelelően, csak két gomb egyszeri megnyomásával lehet a kijelzést módosítani. Természetesen a vásárlákor a gyártó gyakorlati bemutatás is tart, a jobb megéréshez. Uj készülék vásárlás esetén a gyártó garantálja, hogy a régi készüléket a visszaváltású (adóval) is, és ennek az árát levonja az új készülék árából.

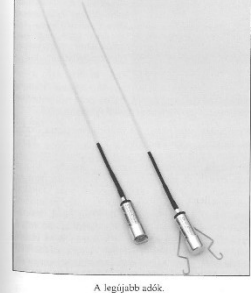
Az ismét antennák mellett egy új is készült. A régi propeller antenna gyártása megszűnt. Az új antenna nagyon kicsi, közelkérsere és pontos iránymérésre alkalmazható mint a régi típus. Műanyag, körpán kívül (5,5 cm átmérőjű és 1 mm vastag), meletes, vagy közvetlen toldalékkal pontosan zárás. Kis mérete ellenére erősebben és biztonságban iránymérés-sel veszi az adó jeleit, mint a propeller antennák.

1999-től az új adók (az FTM-133-as kivételével) már mind elemellendözés kivételben készílnék. Ez azt jelenti, hogy az adó bekapcsolásakor, az adó elemfeszültségének ellenőrzését (telítettség-elhasználás) teszi lehetővé. Ezt a vevő az adó bekapcsolásakor rövid, szepora csipogásokkal jele

(pl. teljesen teli elem = 5 csipogás) Ez amiből egyszerűbb a veltérés ellenőrzésével szemben, hogy egyrészt nem kell a repítézhöz magunkkal vinni a veltörést és előtte kimérni az elemeket, másrészt a vevővel mért feszültség nem lehet becsapós, mert az adó által lereltelt feszültséget fogja jelezni. Természetesen nem mindegy, hogy milyen elemet használunk, mert teljes telítettség esetén is különböző típusú elemek másképpen működnek az adóval. Nagyon fontos, hogy ne a „KOST” picokon összevársított olcsó elemekkel üzemeltessük az adókat, mert óriási meglepetések fognak érni, hanem a gyártók által megadott típusokkal. Altalálomságban elmondható, hogy a tartós óra elemek csak abban az esetben alkalmasak adóknak helyes működéséhez, ha többfunkciós órába válok. Ez azt jelenti, hogy a megvilágításnál rendelkezök elemet a megfóltok. Ezek azok az elem típusok, melyek változó (nem folyamatos) üzemidőmra terveztek. Csak ezek alkalmasak az adóknak pontos és biztonságos üzemeltetéséhez. Hogy melyik típust válasszuk, ez elsősorban a hozzáférőség és pénztárcánk adta lehetőség szabja meg. Vásárláskor a gyártók ismertetni fogják az adott időszak legmegfelelőbb típusait és árát.

Az új adók mindegyike már a cserélhető, 12 cm hosszúra rövid antennával készülnek. Az adók szerelhető kivételben készílnék.

Az év legkisebb adója a FTM-133. Hossza 18 mm, átmérője 7,5 mm, és az elemekkel mért ánya 3p. 3V-os, melynek az üzemidője egy adag elemmel 2-3 hét. Kisse gyengébb a 7,5 V-os új adóhoz képest,

A legújabb adó.

mely 20-30%-ot tesz ki. Az FTM-463-as, 6 V-os, tavalyi adónak egy továbbfejlesztett változata az FTM-474, mely már 7,5 V-os. Igaz hogy átlójánál 2 mm-el hosszabb és 1,5 g-mal nehezebb, viszont hatótávolsága és erőssége is 30%-kal megnőtt.

A legújabb és egyben az eddigi legerősebb adó a W-9-es típus. Ez mind minőségében, mind belső felépítésében egy új adóosztóval készült. A W9 adó fő paraméterei: 9 V-os, átmérője 11 mm, hossza 32 mm, súlya az elemekkel 10 g, az antennával 16 cm. Ez az új adó erősebben és hatótávolságban kettész annyit tud, mint a hazai 6 voltosok. Súlya és mérete a finn adókéval megegyező. Mérete és súlya majdnem azonos az előző hazi, fekete, szögletes adókéval, de majd a győzelettel tudja.

Röviden emnyí volt az elmúlt év fejlesztése, mely láthatóan komoly intenzitást fejt és folyik tovább. Lassunk néhány gyakorlati próbát. Dr. Frődös Zsolt szalmazabizalmunk összehasonlító tesztelést végezt a magyar adó-vevő és a finn tírs között. A helyszín ideális volt a Hortobágy puszttja. A földre lerakott kétéle nemzetiségű adó közül a finn már másfél kilométer után elnémult, míg a magyar még javában adott.

Aszárban egy finn adóval elvezett madarat a hegyek között nem találtuk. A magyar vevőt ráállítva sikerült a néhány kilométer elcsavagott madarat bemérni és megkeresni.

Dombos területen, Esztergom mellett, a fübe lerakott FTM-463-as adóval 8 km távolságról még sikerült jelet fogni.

En többözse kipróbáltam az FTM-474-es, 7,5 V-os adót. Szomokban erős takarás mellett, földmagasságban, egy épület mögött tettem az adót. Légvonalban 8-10 km távolságról, lakott területről még tudtam a jelet venni és az irányt bemérni. Bár a mérés sikeres történt, de többnyire erős (erdővel, faorákkal) fedett területeken, illetve egy jó mérföld-két kilométer szűles lakott terület helyezkedett el a két mérési pont között.

A tél végén Guba Tibi sólyma a gödöllői dombság környékén elvezett. A vonulatok miatt nehezen lehetett jelet fogni, ráadásul igen szűk lenni. Ez azt jelentette, hogy néhány lépéssel odább már nem tudtak fogni. Nehezebbé a dolgot, hogy az én vendégim között az erdőn, bár meg ha gyegeben is, de 6 km távolságról venni lehetett az FTM-474-es jelet. Viszont a visszaváltásról jelekkel nehezen lehetett a valós irányt bemérni. Nálunk volt Terényi Gábi vevője is, melyet biztosan a biztonságos elvittem magammal, és rábírtam az énymre. A tökéletes vevő minidaj megmutatta nekünk a helyes irányt, de az utolsó 50 méterem már a keresőantenna feltevével, magával a vevővel is primán fogtuk a

jelet. Természetesen a madár a vltáros szél előtt egy völgy melélen magához fenyöltogott, sőt be, ahol végül is megtaláltuk. Számoim neheztette a keresést, hogy nem voltam az elvezetéshez jelen, és teljesen vakóvalban eszükeltam a kereső szalmazabizalhoz. Így a terep, a vltározási terület beülőhelyek ismerete nélkül nehezebben indult a keresés. A meghibásodott vevóm is tetérelt a kezelési gondok, de a jó vevővel szinte zánóiban röntmelték több kilométer távolságból a dombok között a madarat. A madarat minap reggel sikeresen visszahívták. Tibiké, a belétsi helye mellett tisztelt.

Ez a vevőm hibásodása még egyszer megférttam miniket, sik terepen Uló és Péter megváltam, ahol vltározás közben hajszán keresztül a sólymat. A fentiek két egymást követő napon történtek, így a

A pointer idomítása

AMBROZGY ÁRPÁD

A vizslafélék között talán nincs még egy fajta, amiól annyira megváltam a velténynek, mint a pointerrel. A hazai vadász közvélemény általában fekezhetteknek, fekegváltóknak, sőt használatnak tartja. A legutóbbi hivatalos vadászkon megvan a maga története az olaszokól, akik hozzák az össze-vissza rohangáló pointereket, amik minden vadat mezeire a puskásokól felvették, kergték a nyulat, sőt, útkétreve ezzel az egyébként minden bizonnyal kitűnő vadászokat. Mikor aztán meg kell indokolni a vadászati sikerelenségét, a pointer váltik annak egyetlen okrává. A rossz vadászárszervezésről, esetenként a vad létiányról, a részvevők felelőtlenségéről senki nem beszél. Az olaszok már elmentek, a pointerek meg egyébként is hallgatnak, nincs aki védje őket. A vadászárszer pedig egyetért abban, hogy így nem lehet vadászni.

Arról nem esik szó, hogy tudatlanságból, vagy lustaságból a keresővadász esetleg hátszéllel történt. Hogy nem voltak előző puskások, akik az előzőhöz fánálakra és az átjárakban felugro nyulakra lőhettek volna. Hogy a fánálakra, vagy a főlgyokat a vadászattal reggelni engedték azt a területet. Ezek pedig teljesen minként viselkednek, mint a vad fiát, vagy főlgy. A fánálakra nem állnak el a színeskékben nem lapolnak meg, hanem éppen ellenkezőleg, izgatott hangokat kiadva a nyílt gyepeken szaladgálnak össze-vissza, gyakran követeimül a kutyák em. A keresőteit főlgy színtelen baromfi módra futkés, nem képez csapatot. Ha nagyon megszórik, 20-50 méterestek repül. A neklözésnél vendégváadásnak ez esetleg fél sem tűnik, de a pointer nem lehet becsapni, a baromfi nem tekinv vadnak, és nem is laladjó úgy viselkedni, mintha vad volna előtt. Vajon hogyan

vevő hibája egyértelművé vált. Ricsi ki is jallotta az eddigi még soha nem tapasztalt meghibásodást, azóta lübtámul működik a készülék. Mindez csak azért írom, mert alkalhatnak meghibásodások, melyekre megfelelő rutin esetén hamar rájövönk.

Ezért ajánlom mindenképp, hogy ne a madárnál tesszélje a műsértel, hanem már korábban, többször és többféle területen.

Végül a legutóbbi tesztelés eredménye. Előre megbeszéltem napon egy modellező a repülőgéppel FTM-463-as adóval repültem Dombóvár. A vltározás repülő kb. 20 méter magában körözött a délelőtt folyamán több alkalommal. A vevővel Galyatetőn, a dombok közül meg erősén lehetett venni, illetve irányt mérni. Ez légvonalban is 140 km-es távolságról

A pointer nem a vadász választja magának. Nem, a pointer választja ki azt, aki képes dolgozni vele. Az alkalmatlan gazdát hamar nevetéssége teszi. A pointer elsősorban anvartolsalmazatra való, klasszikus vizslamunkákra kitényezett fajta. Lenyúltesen vágásban, magos orral kitűnő keresésre, orrszágra, latározásra, szírdé, kitűnő állásra alkalmas. A lövés utáni és a vizumunka nem az erőssége, nem arra való. Ezekre más fajtaikat nevezették ki. Nem azt jelenti, hogy pointerből nem lehet jó, mindenes vizsla. Dani nevű, fekete-fehér foltos pointerem például egyaránt kiváló volt a klasszikus vizslamunkákban, a szárazon és a vízben való apparitelenen egyaránt. Korosztályonkénti szalmazatásaim bizonyára emlékeznék meg rá, mikor 1986-ban, mint futajtának első képviselője megjelent a közös vadászatokon.

Ha mindenes kutyának nem is a legalkalmasabb, a klasszikus vizslamunkákban vitatlatatfalmi minden más fajtal felülmúl. Vltározástól leginkább az ételk angol telvértézh hasonlítanak. Avoja a magassági angol telvér nem a kezdők löve, a pointer sem a kezdő, vagy közepes vizslának való fajta. Azok a kutyások is, akik egy magyar vizslával jól elvdásztagnak, a pointerrel sokszor nem boldogulnak. Persze, ezt nem vallják be még maguknak sem, némelyük még előtt elismernek. Aki nem tudja folyamatosan ellenőrizni adata tartam, nem csak az idomítás alatt álló klykőt, hanem a már beváltított kutyát is, inkább visszavon más fajtát magának.

A pointer tanítása rendkívül következetes munkát igényel. Ugyanez vonatkozik a vele való munka is. Aki nem tudja folyamatosan ellenőrizni adata tartam, nem csak az idomítás alatt álló klykőt, hanem a már beváltított kutyát is, inkább visszavon más fajtát magának.

Ahány vizslás, annyiféle idomítási mód van. Nem ezeket akarom összeöglálni, hiszen ez egy egész könyvet kitöltene, csupán a magam módosért írom le, amely az általam tanított öt pointerrel bevált, és amelyet, úgy érzem, bírnam ajánlatos ebben kevésbé járatos szalmazabizalmimék is.

A vizslázás a fajta megválasztással kezdődik. Mik azok az okok, és mik a szükséges feltételek, hogy a pointer mellett döntünk? Elnő és legfontosabb - ne csudálkozzunk az egyéni ídeles, Ha valaki úgy döntött, hogy az ő szalmazabizalmához csak az a klykőtől pointer kell, ha úgy vli, hogy képes lesz betanítani, ha gyönyörködni akar a legvltalább vizslá munkájában, vágnem neki! Valószínűleg jól fogja csinálni. De ha valaki megvált a fajtától elő a család, és mintha más fajtaikkal nem boldogult, a pointerrel akar próbálkozni, azt inkább lebeszéltem róla.

A hja mellő inkább a magyar vizslát ajánlom. Egyaránt használható fedeti és nyílt terepen is. Képző keres, gonddal - saját belső kényeztetésről vezérelve - ünkedet tartja a kontaktus. Kevés gondot okozó, kényelmesen kezelhető, igazi vadászter. Teljeséges kezdő is jó kutyát nevelhet belőle.

Ezzel szemben a pointer nyílt terepen tud

kimutatni kvalitását. Fedett terepen állandán fekezni kell. Ha a látóterületből kikerül, könnyen elvezérlítézik az ellenőrzést felelte. A pointer, mint egy igazi "vadászgépj", ha egyszer a munkának nőtlenlédtt, nem fog harminc méter után megállni és visszaénergálni, vajon jön-e majd a gazdi? A kapacitástunk kilykell kell tartani, ő nem nagyon törí majd magát érte. Ez pedig fedett tereten nehéz feladat.

Az anvartsólyommal annyit is nyílt terepen vadászunk, ahol kevesebb a vad, ezért nagyobb területet kell lekeresni ahhoz, hogy találjunk. Erre tenyészünk ki a pointer.

Ahogy a híjás szalmazabizalhoz egy szép magyar vizslá illik, éppúgy illik az anvartsólyomhoz a pointer. Hát van-e szebb látvány, összefüggő társaság, mint a nagy, sük mezőben vadat álló, gyönyörű pointer, a lak-igen feletle köröző sólyom és a szalmazák együttese?

A német vizslá valatol a két fajtá között foglaj

Avanráló fiátot pedem - és csapimunka (Puppy Tiger)

helyét. Ebből is, abból is egy kicsit. De se ez, se az. Sok jó tulajdonsága ellenére sem tartom igazán magyar szalmazabizaló hító kutyának. Ha teszem azt, egy tulajdonság hiányozhat vadászoktól együtt, és a pómet vizslán kívüláon dolgozik, biztosak lehetnek benne, hogy a nemestek ezt nem az idomító tudásának, hanem a kutyá fajtájának fogják betudni.

Bizonyitvaunk inkább a magyar vizsláikkal. A német vizslá, mint igazi "mindenes" vizslá, egyaránt végez lövés előtt és után mezt munkát, vizumunkát, sőt a szebbett nagyvad csapására is használható. Azoknak való, akik sokoldalúságát tudják használni, azok puskával is vadászunk, és ezt

egy kutyával akarták gyakorítani. Olyanról, amely mindezekre alkalmas, bizonyos mértékig. De a pointer jobban apróporoznak és jobb vizikutyák, a véreb tudományhoz pedig nem hasonlítható a vizsla munkája a vércsapra.

A solymászat speciális mesterség, amit az erre kitenyészített kutyák a legalkalmasabbak.

A kőlykválasztással igyekszik időben ott lenni, hogy a teljes állomást látna, a kőlyköket összehasonlítva tudjuk választani. Ha az állomást az utolsó kőlyk juttat nekünk, inkább várjuk meg a következő állást.

A küllem is fontos, de a megfélő vérmérséklettel párosuló jó idegzettség meg fontosabb. Küllemi engedményt meg lehet tenni, de legyen idegzeti, ijeds kilyökt semmiképpen ne fogadjunk el.

Az első hetekben barátkozunk meg a kőlykökkel. Ne legyen belőle családtag, tartunk keményben, és magunk etessük. Csak a gazdiját feltölve alatt legyen szabadon. Mikor hozzá megyünk, már messziről hangoztassuk a nevet, és adjunk jutalomfalatot. Ugyanis, a behívás tanításánál is. Ez utóbbinál csak jutalmazzal elhiteljük, bitéssel sohasem. Ha az első hívásra vágtában érkezik, mindig jutalmazzuk meg. Fenyegető hangon való hívással ellentétben hatást érünk el. Ha megérintjük, utassuk és csak aztán adjuk a jutalomfalatot. Hangjeleit és sípot egyaránt alkalmazzuk mindaddig, amíg csak a szipra is jön.

Tanításuk meg először pörözön, később anélkül, szabályosan láb mellett mérni. Ehhez elegettelően szükséges a korral, a szögcsig. Ezt a kutyá sohasem húzza, ha túl elől jár, elég egy kis kézzelmozdítással megvárni, miris reagál. Ez az időmódi meghosszabbított keze, amíg a kutya nem fél, mint egy felment kértől vagy pöccölöt.

Ezekkel egyidőben kell megtanítani a hasárlatot, vagy droppelést, ami a vizsladomlás alfája és omegája. Ha a kutyád a szipzóra bármilyen távolságtól, és bármilyen körülmények között azonnal hátra vagy magád, akkor mindig és minden körülmények között készen tudod tartani. Ha ezt nem teszi meg, nem lesz használható kutya sohasem. Pár hetes kőlyköt el lehet kezdeni a tanítást. Amikor a kennelel az ételt megkapja, nem szabad a túllor engedni, hanem úgy fél méterre atól, kezel le kell nyomnia a földre, közben a vizsladomlás hangzása. Eleinte persze főnököl, tilkozódik. Ha egy pillanatra nyugton marad, azonnal a túllor kell engedni és megdicsélni. Előbb utóbb meg fogja érteni, hogy mit akarnak tőle, és kisebb nagyobb segítséggel, maga is meg fogja csinálni. Itt helyénvaló, ha vonakodik, egy vékony pálcával a fejére koppantani. Ez a legfontosabb vezényező, meg kell értenie, hogy ellenszéliségnek helye nincs. Egy etetéskor csak egyszer csinálhatjuk meg vele.

egyszer, de jól hosszabb, mint tízszer roszul.

A droppolás tanítása messziből folymat, közben gyakorlatilag a behívást a láb mellett menést.

A tárgyelhözés tanítása is fontos a mezei munkára való felkészítés érdekében. Legjobb zárt helyen, például a lakás folyosóján elkezdni. Itt a kőlyk, ha a szájába vette az apróport és horzogatni akart, kérténytelenül felébe, nem szabad el vele. Ha odjött, ültesük, finoman vegyük el tőle a mezei munkára való felkészítés érdekében. Legjobb zárt helyen, például a lakás folyosóján elkezdni. Itt a kőlyk, ha a szájába vette az apróport és horzogatni akart, kérténytelenül felébe, nem szabad el vele. Ha odjött, ültesük, finoman vegyük el tőle a mezei munkára való felkészítés érdekében.

Ha ezt már szívesen hozza, kérés nélkül el az apróport. Ez egy 8-10 cm átmérőjű, másfél, két arasz hosszúságú fadarab, amit nyúlórértel, vagy fűszáraznyakkal burkolunk, szorosan rákötözve azokat, mert a legs, kiálló darabok tépázódásnak ösztönzik a kőlyköt, ami kerülendő.

Hozzassuk el vele néhányszor az apróport, miután láttá, hogy hová hajtottuk. Később dugjuk el a kutya orrának magasságában egy bokorra, és jó szövel rímelve bírassuk a már ismert „hozd” vezényezővel az elhozásra. Mielőtt szimatot kap, rá fog húzni és elhozza. A későbbiekben kerüljük az apróport eldobást, mindig így dugjuk dugassuk el nagy körvénre lajálva, hogy ne lásas, és ne tudjon a földön szimatolva az eldőlő nyomán keressni. Ha mindig magasra tesszük, a „keresd, hozd” vezényzőn automatikusan magas orral kezd keresni. Később egyszerre két apróport is kitéhetünk, és mihelyt az egyiket hozza, küldeljük a másikat.

Mikor kutyánk a szipjere azonnal droppel és a felszabadításig úgy is marad, behívható, szabadon is szépen megy láb mellett, előreklúde kerés továbbá az apróport megtalálása is hozza, akkor már akkabban arra, hogy a mezei virgók és vadat keresésnek vele.

Erre legalkalmasabb egy korai nyári, hívás raggel, mikor a csibét vezető fáncúyok jól kitartanak a kutya előtt. Szél alatt menjünk rá a fáncsallára, követess a hízó kutyát és ha áll, kerüljünk előbe úgy, hogy a vad a kutya és közöttünk legyen. Tartassuk ki az állást egy ideig, aztán vegyük fel a vadat. Közben a kutyáról ne ne vegyük a szemünket, nehogy a vadkötésre beugorjon. Síp- és kézzel szorosan droppelést. Ha szemben állunk vele, a beugrás könnyebben megakadályozható, mintha mögötte maradtunk. Dicsérjük és jutalmazzuk, engedjük, hogy a vad helyét megszaglassa. Ne érjük meg, ha a fiatal kutya eleinte nem áll - ahogy korosodik, elkezdni majd állni a vadat.

Közben elkezdhetjük a keresési stílus kialakítását. Egy alkalmas réten, vagy lucnatásban, széllel szemben - mert ez viszi előre a kutyát - engedjük el. Mutassuk kinyitott kézzel az irányt és mi

megyünk is induljunk arra. Ha a kutya nem reagál, fússuk néhány lépést az adott irányba. Követni fog, sőt meg is előz. Ha előszabadt, adjuk az irányváltás szipjét, és fússuk az ellenétes irányba. Amerre eljut a kutyát, mindig mutassunk és fússuk is arra, hogy az utatítás teljesítésére rávegyük. Némi gyakorlat után magától fog jobbra-balra kitélve és széthírlyban távolodva keresni. Ha túl mezező, vagy nem változtat irányt, droppelassuk. Ha vadra híz, ne adjunk neki más utatítást, hagyjuk, hogy kidolgozza.

Ha ideig eljutottunk, kutyánk alkalmas volt arra, hogy használhassuk. Eleinte vadászmadár nélkül csak a kutya munkájára ösztönösítsük. Ez a bevadászás folymata. Ténylegesen vadászni akkor kezdjük vele, ha előreklúde szabályosan és célravezetően keres, utában keres, birkén beáll, nem ugrik be nyúl után, illetve szipjere bármilyen körülmények között droppel. Az erket a követelményeket teljesítő pointer bevadászot solymászkutyának tekinthető.

A pointerkutyák tanítása és bevadászása, a hozzá nem értő szemében nehezebbnek tűnik, mint egy magyar vizsláé. Pedig nem az. A pointer nagyon intelligens, könnyen tanul. A néhezés inkább abból rejlik, hogy nagyon következetes munkát és állandó ellenzés alatt tartást kíván. Sokan erre egyszerűen képtelenek.

Nem lehetetlen a kőlykkorból kinyitott kutya tanítása sem. Előb és mindaddig legjobb, Dani nevű pointerre már kifejelt korában kaptam. Teljesen nyírs és fészkelhetlen volt. Kiprobálás céljából egy hatalmas beúatrolára vittem ki. Ahogy kinyitottuk a kosonját, vadászászón szájánál és Dani kinyitott. Mire kiszálltunk és körülnéztünk, a magyar vizslát ott kerességek körülöttünk. Dani nem volt sehol. Később fedeztünk fel a lilaúttú szelen egy szögűdölő, fehér pontot, amit porförlöt híz maga után - ez volt Dani. Felőra alatt kirohogtatta magát és elégettét potálva visszalépett.

Enél kezdve számára a legnagyobb szabadságot hónapokon keresztül a 30 méteres, korallban végző.

dő hosszú pöröz jelenetű. Mikor ezzel felszelve szipzóra úgy droppelt, hogy koppani a laca a földön, átlássan keresztet, és szipjere irányt váltott, csak akkor engedtem szabadon, de csak néhány perce. Mielőtt kezdett a fegyelme lazulni, azonnal pórtáramon vettem. Így aztán lassacskán lecsökkent a tízótt állóságáról. A sok befelkettét energiát

Bélyi Áll (Dém) és Tonos of Gödöllő álláslétekezésében. (A. Kovács Állás)

kíváló munkával hallta meg Jelenlegi kutyám, Bella aból a versenytől származik mit Dani és a híres Jilly tére kemel egyik suzája, Tonasi of Gödöllő alapított.

A kutya munkájára igazán megéri nagy gondot fordítani, hiszen a vadat való solymászat kutya nélkül inkább kineveljük neveszlett, mint vadászunk. Az „eb a vadász kutya nélkül” mondás érvényessége a solymászatban is vonatkozik. Hiszen a kutyánál solymászt keltehető módjára maga bújál az emberszámás márnakban, gasztró, hogy kitérőse a vadat. Az amarsolymászat nélküle pedig egyszerűen kivitelhetetlen. Azonkivül a jó vizslá nemcsak több - akár különböző fajta - kanári keszes kizsöldelt, hanem több, együt vadász solymászt is. Egy jól dolgozó kutya egész kis solymászkompiák mindégy solymászatát biztosíthatja sok éven keresztül.

Az előttem járókól nem megfelelőe, hadd tegyek gondolatan egy mezei virngésséket az általam két legjobbalébbé tartott pointerdomió solymászt és vadász, kemelcsi Szabó Laci és Jilly Berci bátyám szipjere, akiket a barátságom féltl mestercemlékem is tisztelhetem.

A ragadozó madarak fertőző betegségei

DR. BEREKI ATTILA¹, MOLNÁR VIKTOR¹, DR. DÉRI JÁNOS² ÉS SOLT SZABOLCS

A ragadozó madarak vírusos megbetegedései kiemelt jelentőséggel bírnak. Számos megbetegedést okoznak, melynek során a vírusok izolálása és rendszerbe sorolása megteremtődött. Megemlítendő továbbá, hogy több olyan vírusról is találtak, amely klinikai megbetegedést nem okoz.

A kísérleti kutatások rávilágítottak, hogy a vírusos betegségek következtében a ragadozó madarak 15-20%-a pusztul el. E magas százalékok vetik alapul betegségekről szóló aránytalán a *Magyar Selmánszék*-ben a vírusos megbetegedésekkel kezdjük. Tisztában vagyunk azzal a ténnyel, hogy a magyar solymászkutyák többsége már hallott ezekkel a betegségekről, azonban úgy érezzük, hogy a betegségekről részletes ismeretese segíthet abban, hogy szeretett vadászásunk egészségesit megőrizsük, a betegségeket idejekorán felismerjük, és a megfelelő gyógykezeléssel az állat egészségét visszaháltsuk vagy a fertőzés terjedését megakadályozzuk. Mindezen előzmények után - a teljesség igénye nélkül - a Newcastle-betegségről és a himnovírus okozta megbetegedést mutatjuk be.

A Newcastle betegség

A betegség ismertebb neve a „baromfipestis”, de e víruscsoportba (Paravírus) számos vírus tartozik, amelyek különböző madárfajákat betegítenek meg. A szakirodalom összefoglaló néven Newcastle-betegségről említi, és külön madárfajokra lebontva PMV 1-9 jelzéssel különbözteti meg az egyes típusokat.

A Newcastle-betegség heveny vírusos megbetegedés, amely szinte minden madárfajban magas mortalitással (elhullási aránnyal) jár.

A fogságban tartott ragadozó madarakat gyakran napoz csirkével vagy a baromfiélelőzítés során keletkezett maradványokkal etetik, amely baktériát alkalmat teremtet a vírusos betegség behurcolásának. Számos esetet sorol fel az irodalomban a természetben élő ragadozó madarak Newcastle-betegségéről. Habár a vírus forrása ezekben az esetekben ismeretlen, feltételezhető, hogy a ragadozó madarak a fészektől, a varjuktól és különösen a galamboktól fertőződhetnek.

Körözé-képesség

A Newcastle-betegség a madarak paramyxovírusának egyike, amely a világon mindenütt megtalálható. Ezek a vírusok több alfajjal is betegségeket okoznak, továbbá a vírus virulenciája (megbetegítő-képessége) is nagyon változó. Az egyik típus, amely a legkevésbé virulens, az galambokra vagy a baromfiakra, és benne csak enyle megbetegedést vagy látszó (lappangó) fertőzöttséget hoz létre, súlyos megbetegedést és elhalt okozhat a ragadozó madarakban, különsképpen a solymokban.

A vírus a vizelettel és a békalórártól a fertőzött állatból, és így közvetlenül átterjedhet egy másik állatra a táplálékfelvételt vagy belégzés során.

Klinikai megbetegedés

A Newcastle vírusfertőzés során kialakult megbetegedések több formája ismert.

Tünetszerű fertőzöttség

Vizsgálatok alapján a keselyűk még kísértetes fertőzés után sem betegednek meg Newcastle-betegségben. A szervezetükben még oltóanyagokkal sem sikerült ellenanyag-termelést kiváltani. Megemlítendő azonban, hogy a keselyűk a különböző baktériumok által termelt toxinok (mérgegyagok), sőt a botulizmus okozó toxintok is nem érzékenyek. Ennek a magyarázata a dögvész elemelő során kialakult evolúciós tulajdonság.

Enyle lefoyasítási megbetegedés

A csanak, a hízék és az úlyvek esetében a vírusfertőzést követően a klinikai megbetegedés kialakul. Measterses fertőzés során a betegség 1-2 nap alatt alakul ki. Természetes fertőződés után a minimálisan szükséges idővel általában 7-9 nap. A betegség tünetei étvágytalanságban, borzolásban, haemnesében, zöldes színű vizelet ürítésében és idegrendszeri zavarokban nyilvánulnak meg. Egy héttel tünetek megjelenését követően a beteg madarak újra táplálkozni kezdenek, a külső megjelenésük ismét faja jellemzőinek mondható, de a beteges vagy kórosodott megmaradnak. Ezek az állatok, szabad természetben elpusztulnak.

Vadászmadár betegsége

Heveny lefoyasítási megbetegedés

A solymokban a vírusfertőzés súlyos megbetegedést okoz, és az állat néhány nap alatt elhullik. A solymok többségénél kezdésben enyle idegrendszeri tünetek, remegés alakul ki a fertőzést követő 4-12 nap alatt. A megbetegedett állatok étvágytalank, súlyos fokú egyensúlyzavar alakul ki, és az állat 48 óra belül össeszik, és elhullik.

Körözöttség

Heveny megbetegedéskor - amely a solymokra jellemző - a boncolás során pontoszeri vértekek találhatók a szív koszorúereiben, a gyomor nyálkahártyájában és az agyvelőben. Gyulladásos elváltozások találhatók a májban, a szivburokban és a belekben. Vérzések jelenhetnek meg a szíven és a veséiben is. Gyakran a tüdőben gyulladós savó található annak ellenére, hogy az állat a halála előtt nem mutat légzőszervi problémákat.

Körjélet

A Newcastle-megbetegedéskor kismutatása vagy megállapítása álló állaton meglehetősen nehéz. A csoportos tartás során előforuló elhullások, egyes klinikai tünetek, a táplálék ismerete segítséget nyújthat.

A vírus izolálása vagy a vérben lévő ellenanyagok megtele a betegség egyértelmű bizonyítéka. Az elhalt állatok parenchymás szerveiből (máj, vese stb.) lehet leggyorsabban a vírust izolálni csirkéből vagy szövetnyomat felhasználásával.

A fertőzöttség átsejt madarak véréből az ellenanyagok könnyen kimutathatók.

Gyógykezelés és megelőzés

A klinikai tünetek kifejlődése esetén a gyógykezelést csak a másodlagos fertőzéseket lehet elkerülni. A solymok esetében a kezelést ellenté az állatok elhullának vagy központi idegrendszeri tünetek annak ellenére megmaradnak, hogy az állat klinikailag győnyimuk monadott.

A Newcastle vírusfertőzés megelőzését vagy a minimálisan szükséges idővel általában 7-9 nap. A betegség tünetei étvágytalanságban, borzolásban, haemnesében, zöldes színű vizelet ürítésében és idegrendszeri zavarokban nyilvánulnak meg. Egy héttel tünetek megjelenését követően a beteg madarak újra táplálkozni kezdenek, a külső megjelenésük ismét faja jellemzőinek mondható, de a beteges vagy kórosodott megmaradnak. Ezek az állatok, szabad természetben elpusztulnak.

A ragadozó madarak himnovírus megbetegedése (raptoros)

A betegséget poxvírussal okozza, amely számos házi és vad állat madárfajában előforul. Az sódigi kutatások klinikai megbetegedést állapítottak meg

úlyvekben, hízékban és solymokban. A korábbi szóhasználattal a megbetegedést difteria nével illeték.

Körözé-képesség

A poxvírussal számos különböző fészelt mutatják ki, amelyek a madarak poxvírussal (Avipox) családja tartozik. Ide tartozik a vizslászkutyák himnovírusa, a pylaxa himnovírusa, a palamb himnovírusa, a kanári, a fúrj és más madarak himnovírusa.

A kanári poxvírussal kivételével a többi vírus meglehetősen gazdaspecifikus. A ragadozó madarak az előbb felsorolt vírusok közül csak a kanári poxvírussal fertőzhető, és enyle börtényet alakulnak ki. Ismeretes viszont a solymok poxvírusról, amely virológiai szempontból egy külön csoportot alkot. A vírusfertőzés terjedése és a szűnyűvek szerepe bizonyított, de közvetlen kontaktus útján a nyálkahártyán vagy bőrsebértéleken keresztül is kialakulhat a fertőzés. Ez a vírus a szűnyűvek (*Culex spp.*) nyálmirigyében több hetet át élőképes marad.

A betegség a meleg égövön, elsősorban az arab térségben gyakori, különösen a nyári időszakban, amikor a szűnyűvek nagy mértékben elszaporodnak. Arab országokból importált solymokkal a betegség Európában is behurcolták, és az elmúlt években több megbetegedést jelentettek.

Klinikai betegség

A betegség kialakulása a vírus virulenciájától (megbetegítő-képességétől) függ, és négy megteletési formája ismert.

A kiltakör megbetegedése

Ragadozó madarak esetében ez az egyik legrészletesebb formája a betegségnek. A tollai nem fedtet börténytelen, a lábának a szorolásra, a csér környékén, a viaszlátyán jelennek meg az elváltozások.

Általában 4-9 napon lappangási idő után gonobstifójny nagysága papulák (göbök) fejlődnek ki, majd megnagyobbodnak és pörkösödnék. Néhány himnovírt megvepedhet, és erősen vádálkozók. Az erős szervezett állatok a tünetek után felépülnek. A gyengébb egyedekek vagy azokban az állatokban, amelyek immunrendszerük túlfelítődött, másodlagos fertőzések alakulnak ki. A papulák a bőr mélyebb rétegeibe terjednek, és az állat lábán, fején szétterjedő pörkösödés alakul ki, amely vérekeny. A fájdalom és a fertőzés miatt az állatok levernek, higyndnak. Sok madár a lábálszövetek miatt nem képes a saját lábán megállni, elfekvővé válik. A vértérkezés kialakulása után az állatok elhullanak.

¹Állatorvostudományi Egyetem, Bélyegyszaki Tanuszk és Klinika, Budapest, ²Pusztadoktor KR, Hortobágy

Actor emlékére

DÖBRER LAJOS

Abban az időben, aki egy csépet is adott magára, nem gondolt arra, hogy pénzért vegyen madarat. Mindannyian esküdünk fészékünkre, s lehetőleg magunk szedjük ki a megfelelőnek gondolt fiókat. Egy madárért adtam csak pénzt, ez Actor volt. Puskás Laci bácsi, gyomai tanár barátom kért meg, hogy utazásuk és hozzak el neki egy tojó fiókat. Azok közül kellett választanom, amikor egy solymásziarsnuk mentem meg. Valaki bekötözte a fiókat spárgával a fészékbe. Magamnak is kimentem egyt és csak udvariaságból kérdeztem meg: „Névtel tartozom?” Őszir forint lesz a kettő – volt a válasz. Magamban megdöbbenem, de mivel véletlenül nálam annyi pénz, fizetem.

Hát így tettem azért a később oly sok örömet szerző madaromra. Nevelege így történt, mint később többször – szeretettel, odafigyeléssel. Akkor már legkisebb fiam, Péter is nevelődött. Szinte együtt nevelkedtek. Egy fiókáról lábrándulástól etettem minden szípen alkult. Felült egy nőtől és nem impirált tojó hű. It kezdődik a tulajdonképpeni történet, a sok tudatlanság, kudac és siker történet.

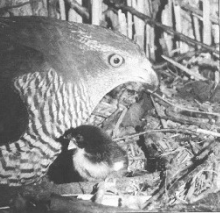
Hallottam, hogy a nyugati országokban eredményesen tenyésztettek ragadozó madarakat. Röpdét építettem a magam elgondolása szerint, nyitott oldalakkal. A zavartó fészék miatt hamar rájöttem, hogy ez így nem jó. Az oldalakat befedtem. Ezután még sok tanulást jött, amit kár emlegetni, hisz ezekkel ma már mindenki tisztában van. Madarom már az első tavasszal rendez fészekt rákott a repdézse beépített díofa vaantágra. Ez adta meg a további lelkesedést. Második évben „szerzetem” kölcsönt him hűjű. Pallacska becsüen elől solymásziarsnuk adta oda szép, hibátlan tollú kis him hűjűt a tenyésztéshez. Nagy csaták, toll-törés, verkedés a két madár között, de semmi eredmény. Nem ismertem a „közöl nevelt, imprinált” madár fogalmát. Még volt egy-két hasonló próbálkozás, míg eljutottam a mesterséges termékenyítés módszeréhez. Harmadik évben már az inseminalásos módszert próbáltam meg. Leírásokat olvastam sikerrel a him hűjű „megfejtéséről” és az ondó klókkába juttatása egyszerű szemcséppéval. A váratlan siker megállított. Két kis hűjű fióka lett a két Némethlői úti díofán. Felöltöztem nagyon büszke és boldog voltam

erre a teljesítményre. Egyiküket Lelovich Gyuri bácsi vitte el Fegyvernekre.

Ezután „érdemes” helyzet alakult ki. Az akkori hazai ornitológusi vélemény többnyire ellenséges volt. Nem tenyészteni kell a madarakat, hanem élőhelyükön megvédeni. – Árte és a természetis populációk a tenyésztés? – Sőt, magát a tenyésztésséget is kitérdelést fogadják. Egy szöveg mint szög, kicsit kedvem szegődött. Az akkor igazán autentikus lap, a *Bóvir* nem közölte cikkeket és fényképeket, mert a „cenzúra” próbálkozásaimat „erőtelenségnek” tartotta. Voltak azért pozitív jelek is. Egy cikk megjelent a *Híradóban* az eseménnyel (1978. decemberi szám). Az *Austringer* című, velti solymász évkönyv 1978-as évfolyama is közölte az eredményt. Bástyai Lórinét bácsi segítségével. Málidinger Pál, az állatért madarozásának vezetője az 1980-as „Madarak világa” című könyvében megjelentette azt a fotót, amit abban a pillanatban sikerült készíteni, amikor Actor „kijáratja” egyik tojását. Madaromnak megvolt az a jó szokása, hogy reggel harkor tojt. Gondoltam, azon a napon sem lesz másként, amikor lefényképeztem a tojásrakás pillanattal és még a madárba is becék. Vártam héig, nyolcig, kilencig, Tízkor aztán – a természet szavának engede – kénytelen voltam elhagyni az ébéltemet egy rövid időre és már csak rohamléptekkel sikerült visszajárnom és elcsékelni a kötyűket. Természetesen az első négy órást sem tudam megtartani tantávanymag mindáig.

Actor később, bizonyos eldög lelír emberi problémák

Actor japányituk cabét nevel.

Actor japányituk cabét nevel.

ellenére, sok boldogságot szerzett és érdekes megfigyelésekre adott lehetőséget. Ezek közül írok le most néhányat.

Nem volt egy nagy vadász, évente tíz-tizenkét vadat pedzstünk. Ahogy óregekd, mégis azt tapasztaltam, hogy nálá megállapítás, hogy a vadászmadár megismeri gazdaszokásokat. Egy átlagos idősebb hűjű megállapítás, hogy csak akkor kap enni, ha fogott valamit, vagy ha leszál az este. Actor annyiban múlta fölül őket, hogy bármely napokban megrézte a vadászát végét. Akkor mindent megtett a zsákmányszűrés érdekében.

Egyik évben nem volt termékenyítési lehetőség, így madarom természetesen tojásokat üt, amik ráadásul össze is törtek. Japányituk tojásokkal pótoltam a hiányt. Mivel nem volt tette, meg is feledkeztem a naptárról. Kikét egy fekete japányituk cabé. Actor ez nem zavarta, pedig a cabé náta meg a hűjűt is felcsaltam. Gondosan elkezdte nevelgetését. Ete me mindadig, míg ki nem csempéztetem mellé. Meg akartam tartani a cabét, de szívan nem így gondolta, adág nyolcig, míg el nem pusztult.

Actor mutatta meg nekem, hogy amit a százkötények írnak, miszerint a hűjűk azért bélelik zöld lombbal a fészéküket, hogy álcázzák, nem állja meg a helyét. Actor csak akkor tett a rőpdebe a bőven tenyésző hűjűkkel levedelőt, fűfűk, fűk, alk, amikor száraz, meleg volt a levegő.

Ilyet sohasem csinált, ha nedves vagy hűvös volt az időjárás. A természetben is biztosan így van.

Általános kép volt, hogy a hűjűdarabok helyett a tojó madár cabéiból bőven csepegő emésztőnedvet kapott a fióka. Gondoltam, enné biztosan van jelentősége. Vegyelemléssel megállapítottam, hogy a fűfűk azonos a hűjűkkel a fűfűk végén megjelenő csőrtiszított fűfűddékkal.

Actor a karvalyfűkával.

fészékbe a karvalyfűkát (a kőtőltyű alá is este szokták csempézni a nem saját cabéit). Attól féltem, hogy fogja enni. Nem ez történt. Rögöt a védelmébe vette a meglehetősen fejlett, tolldó madárkát. A kis karvaly volt egy darabig a kerékhöz, megr megdöbbenő anyja méretének megnevezésére. Madarom végül szépen felnevelte fogadtólányt.

Actor 17 évét élt, összesen 7 saját fiókát nevelt. Úgy hiszen, megérdemli, hogy megörökídjék ez a különösen kedves, utórá madár a magyar solymásziarsnokokban.

Nagy melegen zöld lombbal bélelte fészékét.

A cseles fűnkakacs

BOGYAI FRIGYES

Gyönyörű koracsk volt. Siettem, hogy a kerti és a ház körüli munkákat minél előbb befejezzem. Mésfelb szerettem volna t. Szofia, a hároméves lejáróm és Lilivel a szamározó magyar nyelvűvel a röpiére mennem. Hétfőre lévén Szófia bővebb és még néhány új solymásziarsnukkal megbeszéltem, hogy a szokások röpiértelentük találkoznak.

Szofi Észak-Somogyban látta meg a napvilágot. Azokban az években Székely Atilla vállalta a közös madárszerzést. Az engedélyzések egy kicsit elhúzódnak, így már fejlettel tojás fiókat tudott csak begyűjteni. Az egyik fűnkakacsból már kiörpültek a fiókák, csak egy nagy tojó ügytelkedett néhány fania a egyik alsószobában. Az ágat a elkészült a vadászmadár élete. Gyönyörű madarak voltak mind, de nekem Ö tetszett a legjobban. Nagy terveim voltak Velő jó pekuniatársaság megretten a „őreg madár” kultúrára. Akkoriban ritka volt a őreg vadászmadár. Az újságszerzés az nyári időmítésre és a korai ősi vadászatra szorított, hisz kezdődött az iskola, rövidülték a napok, s aki dolgozott az is csak nehezen jutott ki még világotban a röpiértelente. A foglalkozások csökkenésével állt a megszokott madarak száma. Néhány a fűnkakacsból befogott – elpusztította fűnk – madarak közül választottunk meg egy madarat, de ezek többsége néhány héten, vagy hónapon belül visszakerült a szabad természetbe. A nemzetközi természetvédelmi tendenciák figyelembe vételével minden házhoz, hogy a kertián madarokhoz, és az őreg vadászmadárhoz. Az őreg vadászmadárhoz, és az őreg vadászmadárhoz. Az őreg vadászmadárhoz, és az őreg vadászmadárhoz.

Veddünk figyelmre, gyönyörű, új tollak növesztése, mind-mind megannyi öröm forrása. Szofia vár az a megízisztelő feladat, hogy őreg vadászmadár példaképpé vájjon. Hanak megkedveltek engem, figyelem, hogy vadászmadár lett, kitüntető dolgozott együtt a vizsgálomán. Annak ellenére, hogy nem volt egy kedveskedő típusú madár, hosszú solymásziarsnuk alatt személyesültem ragaszkodott, másods oda sem repült.

Visszatérve az ősi delétáunak, ekkora már közismert, híres vadász volt. Közös vadászatainkon mindig a legjobban vadat fogta és sokszor szeretett híványozni a szeretőit, mintha csak azt akarta volna megmutatni: nézzétek! tudt meg úgy minős, őreg madár.

A Vár-högyöl gyorsan leírtnak, a fiatelepektől magarommal – minden életre szánta a lévelszenátomán. Lili rövid távon kértess az írtmunka közöttben. de itt és ilyen időpontban még nem találkoztam vadász. Egyeztet csak arra lettem figyelmes, hogy valahol a szántás közepéről egy őreg fűnkakacs repült föl, s vagy 800 métert repült az út szélén lévő gazosodan felé. A kutyám lázhoz pánaszom és majdnem furva siettem a majd egy km-re lévő landolási hely felé. Biztam abban, hogy mire odárek nem lóhal el. Az útkanyarlat után észrevettem, hogy a bal oldalon a közepes tüllaludat a rőfekapokot vonalán. Ekkor áthúzódtam az út bal oldalán és a kutyát lassú keresésre előre küldtem. Pillanatokon belül pánaszom megfűleltem szép lassan, szinte csúszva követte a nyomot. En a madarat magásra emelve dobásra készen tartottam. Ö már minden idegszállva a kutyát, vadászcinboraját figyele. Ökörtmet erősebben fogta, hogy jobban el tudjon majd ragaszkodni a kellő pillanaton, de nem szorította úgy, mint a kezdő madarak, mert az körmenek esetleges beakadássaloz és így sikerrelmenéshez vezetett volna. A rőfekap laza halmaza alatt kutyám már annak a harmomredéig jutott, de én még semmit sem vettem észre. Madarom fejével követte a kutyát mozgását és várta a vadat. Már gyanakodni kezdtem, hogy míg én idebírtam, addig a fűnk elkásozt a magas fűben, de a kutyám biztosan jelezte, hogy ott van előtte a fűnk. A vadászak lépés és a kutyám óvatosan kilüszte a fűszálakon széléig. Egyeztet csak előtte úgy másfél méterre mintlta a kötszíg aró fű megnözöldula igen, most ugyanabban a vonalban még egy szél. Láton, hogy kutyám óvatosan költözött előre, madarom feje úgy jár, hogy majd leessik a nyakáról. Dörzsölt, ruinos, őreg kakas lehet. Biztos sok val hűjű megkergették már, de azokat eddig mindig kijásoztta. A fű megnözán egyre gyorsab. Ott lenn az árok alján valami fut, ez csak az „én kakasom” lehet. En is gyorsított. Kezem még magasabba tartom, még hűjűbe feztetem, hogy mind előbbetűnk a pillanatonban minél nagyobb kerékövedéséget tudjak adni neki. A fűnk gyorsat, hírelen megnő közötnék a távolásig. Egyeztet csak egy robbanj, meredően emelkedik ki a fűből. Ugyanabban a pillanaton landolom a madarom. A dobás kínzó volt, teljesen ieszhangban a madár elragaszkodással, villant el egy

pillanatt alatt az agyamon. Még néhány másodperc, vagy amnyl sem és a madarom utolra a zsákmányt. De mi történt? Szinte földbegyökerezik a lábam. Ilyet még nem láttam. A fűnk egy zsalótl csinál a levegőben. A teste már átfordult, így a sebessége lelassult. A hűjű már majdnem túlréptül rajta, azonban a fűnk nem szorul azzal, hogy bucsúzik közben feje nagyobb ívben követi testének forgását. Ekkor látom, hogy hűjűm lenyúl és a kakas feje előkarmán fennakad, mint amikor a hentes a hűt a lanpóra felakasztja. A fejfogás megtette hatását, mire pár lépésről odárek már nincs semmi dolgom. Megdicsérem a madár mellett fél méterre fekvő

December végi vadászat

ZÁBORZSKY EDE

Délétől, verőfényes, de dermesztően hideg időben érkezünk vadászunk színelhelyére. A Karcsony utáni időpontban szokatlanul nagy hideg ellenére nem tudunk ellenállni a kedves meghívásnak és a nagyon kellemesnek ígérkező vadásznak. Talán az is kűretült, hogy az egy összeszedett csapat, kipróbált solymász cinborák, akikkel úgy érzem, titós szűből, igazán tudnak örülni egymás sikereinek és a kudacokat egyformán tragikomikusan kezelik. Mivel kicsit eltekintek a vadászterületen érték utól és kitörő örömmel üdvözlöm régi vadászbarátainkat. Az a kívülálló szemében is egyből nyilvánvaló lett volna, hogy csak az emberek igazán élvezik az élet apo örömeit, előkörtetik a kulcsok és a nagy hidegre való tekintettel, kínálgattuk meggyőző aról, hogy érdemes odafigyelni a jó vadászkutyára. Feszülten figyelek a kesztőről, annyira figyelek mit áll megülő vadásztára. Milyen hamar megtanultad, hogy figyelni kell a kutyára – gondoltam magamban. A természetben minden is mindenképpen arra hajlik ami kicsit is könnyebb, ez jól megfigyelhető a vadászmadár és a vadászkutya kapcsolatában. Csak egyes embereket nehez meggyőzni arról, hogy érdemes odafigyelni a jó vadászkutyára. Feszülten figyelek a kesztőről, annyira figyelek mit áll megülő vadásztára. Milyen hamar megtanultad, hogy figyelni kell a kutyára – gondoltam magamban. A természetben minden is mindenképpen arra hajlik ami kicsit is könnyebb, ez jól megfigyelhető a vadászmadár és a vadászkutya kapcsolatában. Csak egyes embereket nehez meggyőzni arról, hogy érdemes odafigyelni a jó vadászkutyára. Feszülten figyelek a kesztőről, annyira figyelek mit áll megülő vadásztára. Milyen hamar megtanultad, hogy figyelni kell a kutyára – gondoltam magamban. A természetben minden is mindenképpen arra hajlik ami kicsit is könnyebb, ez jól megfigyelhető a vadászmadár és a vadászkutya kapcsolatában. Csak egyes embereket nehez meggyőzni arról, hogy érdemes odafigyelni a jó vadászkutyára. Feszülten figyelek a kesztőről, annyira figyelek mit áll megülő vadásztára. Milyen hamar megtanultad, hogy figyelni kell a kutyára – gondoltam magamban. A természetben minden is mindenképpen arra hajlik ami kicsit is könnyebb, ez jól megfigyelhető a vadászmadár és a vadászkutya kapcsolatában. Csak egyes embereket nehez meggyőzni arról, hogy érdemes odafigyelni a jó vadászkutyára. Feszülten figyelek a kesztőről, annyira figyelek mit áll megülő vadásztára. Milyen hamar megtanultad, hogy figyelni kell a kutyára – gondoltam magamban. A természetben minden is mindenképpen arra hajlik ami kicsit is könnyebb, ez jól megfigyelhető a vadászmadár és a vadászkutya kapcsolatában. Csak egyes embereket nehez meggyőzni arról, hogy érdemes odafigyelni a jó vadászkutyára. Feszülten figyelek a kesztőről, annyira figyelek mit áll megülő vadásztára. Milyen hamar megtanultad, hogy figyelni kell a kutyára – gondoltam magamban. A természetben minden is mindenképpen arra hajlik ami kicsit is könnyebb, ez jól megfigyelhető a vadászmadár és a vadászkutya kapcsolatában. Csak egyes embereket nehez meggyőzni arról, hogy érdemes odafigyelni a jó vadászkutyára. Feszülten figyelek a kesztőről, annyira figyelek mit áll megülő vadásztára. Milyen hamar megtanultad, hogy figyelni kell a kutyára – gondoltam magamban. A természetben minden is mindenképpen arra hajlik ami kicsit is könnyebb, ez jól megfigyelhető a vadászmadár és a vadászkutya kapcsolatában. Csak egyes embereket nehez meggyőzni arról, hogy érdemes odafigyelni a jó vadászkutyára. Feszülten figyelek a kesztőről, annyira figyelek mit áll megülő vadásztára. Milyen hamar megtanultad, hogy figyelni kell a kutyára – gondoltam magamban. A természetben minden is mindenképpen arra hajlik ami kicsit is könnyebb, ez jól megfigyelhető a vadászmadár és a vadászkutya kapcsolatában. Csak egyes embereket nehez meggyőzni arról, hogy érdemes odafigyelni a jó vadászkutyára. Feszülten figyelek a kesztőről, annyira figyelek mit áll megülő vadásztára. Milyen hamar megtanultad, hogy figyelni kell a kutyára – gondoltam magamban. A természetben minden is mindenképpen arra hajlik ami kicsit is könnyebb, ez jól megfigyelhető a vadászmadár és a vadászkutya kapcsolatában. Csak egyes embereket nehez meggyőzni arról, hogy érdemes odafigyelni a jó vadászkutyára. Feszülten figyelek a kesztőről, annyira figyelek mit áll megülő vadásztára. Milyen hamar megtanultad, hogy figyelni kell a kutyára – gondoltam magamban. A természetben minden is mindenképpen arra hajlik ami kicsit is könnyebb, ez jól megfigyelhető a vadászmadár és a vadászkutya kapcsolatában. Csak egyes embereket nehez meggyőzni arról, hogy érdemes odafigyelni a jó vadászkutyára. Feszülten figyelek a kesztőről, annyira figyelek mit áll megülő vadásztára. Milyen hamar megtanultad, hogy figyelni kell a kutyára – gondoltam magamban. A természetben minden is mindenképpen arra hajlik ami kicsit is könnyebb, ez jól megfigyelhető a vadászmadár és a vadászkutya kapcsolatában. Csak egyes embereket nehez meggyőzni arról, hogy érdemes odafigyelni a jó vadászkutyára. Feszülten figyelek a kesztőről, annyira figyelek mit áll megülő vadásztára. Milyen hamar megtanultad, hogy figyelni kell a kutyára – gondoltam magamban. A természetben minden is mindenképpen arra hajlik ami kicsit is könnyebb, ez jól megfigyelhető a vadászmadár és a vadászkutya kapcsolatában. Csak egyes embereket nehez meggyőzni arról, hogy érdemes odafigyelni a jó vadászkutyára. Feszülten figyelek a kesztőről, annyira figyelek mit áll megülő vadásztára. Milyen hamar megtanultad, hogy figyelni kell a kutyára – gondoltam magamban. A természetben minden is mindenképpen arra hajlik ami kicsit is könnyebb, ez jól megfigyelhető a vadászmadár és a vadászkutya kapcsolatában. Csak egyes embereket nehez meggyőzni arról, hogy érdemes odafigyelni a jó vadászkutyára. Feszülten figyelek a kesztőről, annyira figyelek mit áll megülő vadásztára. Milyen hamar megtanultad, hogy figyelni kell a kutyára – gondoltam magamban. A természetben minden is mindenképpen arra hajlik ami kicsit is könnyebb, ez jól megfigyelhető a vadászmadár és a vadászkutya kapcsolatában. Csak egyes embereket nehez meggyőzni arról, hogy érdemes odafigyelni a jó vadászkutyára. Feszülten figyelek a kesztőről, annyira figyelek mit áll megülő vadásztára. Milyen hamar megtanultad, hogy figyelni kell a kutyára – gondoltam magamban. A természetben minden is mindenképpen arra hajlik ami kicsit is könnyebb, ez jól megfigyelhető a vadászmadár és a vadászkutya kapcsolatában. Csak egyes embereket nehez meggyőzni arról, hogy érdemes odafigyelni a jó vadászkutyára. Feszülten figyelek a kesztőről, annyira figyelek mit áll megülő vadásztára. Milyen hamar megtanultad, hogy figyelni kell a kutyára – gondoltam magamban. A természetben minden is mindenképpen arra hajlik ami kicsit is könnyebb, ez jól megfigyelhető a vadászmadár és a vadászkutya kapcsolatában. Csak egyes embereket nehez meggyőzni arról, hogy érdemes odafigyelni a jó vadászkutyára. Feszülten figyelek a kesztőről, annyira figyelek mit áll megülő vadásztára. Milyen hamar megtanultad, hogy figyelni kell a kutyára – gondoltam magamban. A természetben minden is mindenképpen arra hajlik ami kicsit is könnyebb, ez jól megfigyelhető a vadászmadár és a vadászkutya kapcsolatában. Csak egyes embereket nehez meggyőzni arról, hogy érdemes odafigyelni a jó vadászkutyára. Feszülten figyelek a kesztőről, annyira figyelek mit áll megülő vadásztára. Milyen hamar megtanultad, hogy figyelni kell a kutyára – gondoltam magamban. A természetben minden is mindenképpen arra hajlik ami kicsit is könnyebb, ez jól megfigyelhető a vadászmadár és a vadászkutya kapcsolatában. Csak egyes embereket nehez meggyőzni arról, hogy érdemes odafigyelni a jó vadászkutyára. Feszülten figyelek a kesztőről, annyira figyelek mit áll megülő vadásztára. Milyen hamar megtanultad, hogy figyelni kell a kutyára – gondoltam magamban. A természetben minden is mindenképpen arra hajlik ami kicsit is könnyebb, ez jól megfigyelhető a vadászmadár és a vadászkutya kapcsolatában. Csak egyes embereket nehez meggyőzni arról, hogy érdemes odafigyelni a jó vadászkutyára. Feszülten figyelek a kesztőről, annyira figyelek mit áll megülő vadásztára. Milyen hamar megtanultad, hogy figyelni kell a kutyára – gondoltam magamban. A természetben minden is mindenképpen arra hajlik ami kicsit is könnyebb, ez jól megfigyelhető a vadászmadár és a vadászkutya kapcsolatában. Csak egyes embereket nehez meggyőzni arról, hogy érdemes odafigyelni a jó vadászkutyára. Feszülten figyelek a kesztőről, annyira figyelek mit áll megülő vadásztára. Milyen hamar megtanultad, hogy figyelni kell a kutyára – gondoltam magamban. A természetben minden is mindenképpen arra hajlik ami kicsit is könnyebb, ez jól megfigyelhető a vadászmadár és a vadászkutya kapcsolatában. Csak egyes embereket nehez meggyőzni arról, hogy érdemes odafigyelni a jó vadászkutyára. Feszülten figyelek a kesztőről, annyira figyelek mit áll megülő vadásztára. Milyen hamar megtanultad, hogy figyelni kell a kutyára – gondoltam magamban. A természetben minden is mindenképpen arra hajlik ami kicsit is könnyebb, ez jól megfigyelhető a vadászmadár és a vadászkutya kapcsolatában. Csak egyes embereket nehez meggyőzni arról, hogy érdemes odafigyelni a jó vadászkutyára. Feszülten figyelek a kesztőről, annyira figyelek mit áll megülő vadásztára. Milyen hamar megtanultad, hogy figyelni kell a kutyára – gondoltam magamban. A természetben minden is mindenképpen arra hajlik ami kicsit is könnyebb, ez jól megfigyelhető a vadászmadár és a vadászkutya kapcsolatában. Csak egyes embereket nehez meggyőzni arról, hogy érdemes odafigyelni a jó vadászkutyára. Feszülten figyelek a kesztőről, annyira figyelek mit áll megülő vadásztára. Milyen hamar megtanultad, hogy figyelni kell a kutyára – gondoltam magamban. A természetben minden is mindenképpen arra hajlik ami kicsit is könnyebb, ez jól megfigyelhető a vadászmadár és a vadászkutya kapcsolatában. Csak egyes embereket nehez meggyőzni arról, hogy érdemes odafigyelni a jó vadászkutyára. Feszülten figyelek a kesztőről, annyira figyelek mit áll megülő vadásztára. Milyen hamar megtanultad, hogy figyelni kell a kutyára – gondoltam magamban. A természetben minden is mindenképpen arra hajlik ami kicsit is könnyebb, ez jól megfigyelhető a vadászmadár és a vadászkutya kapcsolatában. Csak egyes embereket nehez meggyőzni arról, hogy érdemes odafigyelni a jó vadászkutyára. Feszülten figyelek a kesztőről, annyira figyelek mit áll megülő vadásztára. Milyen hamar megtanultad, hogy figyelni kell a kutyára – gondoltam magamban. A természetben minden is mindenképpen arra hajlik ami kicsit is könnyebb, ez jól megfigyelhető a vadászmadár és a vadászkutya kapcsolatában. Csak egyes embereket nehez meggyőzni arról, hogy érdemes odafigyelni a jó vadászkutyára. Feszülten figyelek a kesztőről, annyira figyelek mit áll megülő vadásztára. Milyen hamar megtanultad, hogy figyelni kell a kutyára – gondoltam magamban. A természetben minden is mindenképpen arra hajlik ami kicsit is könnyebb, ez jól megfigyelhető a vadászmadár és a vadászkutya kapcsolatában. Csak egyes embereket nehez meggyőzni arról, hogy érdemes odafigyelni a jó vadászkutyára. Feszülten figyelek a kesztőről, annyira figyelek mit áll megülő vadásztára. Milyen hamar megtanultad, hogy figyelni kell a kutyára – gondoltam magamban. A természetben minden is mindenképpen arra hajlik ami kicsit is könnyebb, ez jól megfigyelhető a vadászmadár és a vadászkutya kapcsolatában. Csak egyes embereket nehez meggyőzni arról, hogy érdemes odafigyelni a jó vadászkutyára. Feszülten figyelek a kesztőről, annyira figyelek mit áll megülő vadásztára. Milyen hamar megtanultad, hogy figyelni kell a kutyára – gondoltam magamban. A természetben minden is mindenképpen arra hajlik ami kicsit is könnyebb, ez jól megfigyelhető a vadászmadár és a vadászkutya kapcsolatában. Csak egyes embereket nehez meggyőzni arról, hogy érdemes odafigyelni a jó vadászkutyára. Feszülten figyelek a kesztőről, annyira figyelek mit áll megülő vadásztára. Milyen hamar megtanultad, hogy figyelni kell a kutyára – gondoltam magamban. A természetben minden is mindenképpen arra hajlik ami kicsit is könnyebb, ez jól megfigyelhető a vadászmadár és a vadászkutya kapcsolatában. Csak egyes embereket nehez meggyőzni arról, hogy érdemes odafigyelni a jó vadászkutyára. Feszülten figyelek a kesztőről, annyira figyelek mit áll megülő vadásztára. Milyen hamar megtanultad, hogy figyelni kell a kutyára – gondoltam magamban. A természetben minden is mindenképpen arra hajlik ami kicsit is könnyebb, ez jól megfigyelhető a vadászmadár és a vadászkutya kapcsolatában. Csak egyes embereket nehez meggyőzni arról, hogy érdemes odafigyelni a jó vadászkutyára. Feszülten figyelek a kesztőről, annyira figyelek mit áll megülő vadásztára. Milyen hamar megtanultad, hogy figyelni kell a kutyára – gondoltam magamban. A természetben minden is mindenképpen arra hajlik ami kicsit is könnyebb, ez jól megfigyelhető a vadászmadár és a vadászkutya kapcsolatában. Csak egyes embereket nehez meggyőzni arról, hogy érdemes odafigyelni a jó vadászkutyára. Feszülten figyelek a kesztőről, annyira figyelek mit áll megülő vadásztára. Milyen hamar megtanultad, hogy figyelni kell a kutyára – gondoltam magamban. A természetben minden is mindenképpen arra hajlik ami kicsit is könnyebb, ez jól megfigyelhető a vadászmadár és a vadászkutya kapcsolatában. Csak egyes embereket nehez meggyőzni arról, hogy érdemes odafigyelni a jó vadászkutyára. Feszülten figyelek a kesztőről, annyira figyelek mit áll megülő vadásztára. Milyen hamar megtanultad, hogy figyelni kell a kutyára – gondoltam magamban. A természetben minden is mindenképpen arra hajlik ami kicsit is könnyebb, ez jól megfigyelhető a vadászmadár és a vadászkutya kapcsolatában. Csak egyes embereket nehez meggyőzni arról, hogy érdemes odafigyelni a jó vadászkutyára. Feszülten figyelek a kesztőről, annyira figyelek mit áll megülő vadásztára. Milyen hamar megtanultad, hogy figyelni kell a kutyára – gondoltam magamban. A természetben minden is mindenképpen arra hajlik ami kicsit is könnyebb, ez jól megfigyelhető a vadászmadár és a vadászkutya kapcsolatában. Csak egyes embereket nehez meggyőzni arról, hogy érdemes odafigyelni a jó vadászkutyára. Feszülten figyelek a kesztőről, annyira figyelek mit áll megülő vadásztára. Milyen hamar megtanultad, hogy figyelni kell a kutyára – gondoltam magamban. A természetben minden is mindenképpen arra hajlik ami kicsit is könnyebb, ez jól megfigyelhető a vadászmadár és a vadászkutya kapcsolatában. Csak egyes embereket nehez meggyőzni arról, hogy érdemes odafigyelni a jó vadászkutyára. Feszülten figyelek a kesztőről, annyira figyelek mit áll megülő vadásztára. Milyen hamar megtanultad, hogy figyelni kell a kutyára – gondoltam magamban. A természetben minden is mindenképpen arra hajlik ami kicsit is könnyebb, ez jól megfigyelhető a vadászmadár és a vadászkutya kapcsolatában. Csak egyes embereket nehez meggyőzni arról, hogy érdemes odafigyelni a jó vadászkutyára. Feszülten figyelek a kesztőről, annyira figyelek mit áll megülő vadásztára. Milyen hamar megtanultad, hogy figyelni kell a kutyára – gondoltam magamban. A természetben minden is mindenképpen arra hajlik ami kicsit is könnyebb, ez jól megfigyelhető a vadászmadár és a vadászkutya kapcsolatában. Csak egyes embereket nehez meggyőzni arról, hogy érdemes odafigyelni a jó vadászkutyára. Feszülten figyelek a kesztőről, annyira figyelek mit áll megülő vadásztára. Milyen hamar megtanultad, hogy figyelni kell a kutyára – gondoltam magamban. A természetben minden is mindenképpen arra hajlik ami kicsit is könnyebb, ez jól megfigyelhető a vadászmadár és a vadászkutya kapcsolatában. Csak egyes embereket nehez meggyőzni arról, hogy érdemes odafigyelni a jó vadászkutyára. Feszülten figyelek a kesztőről, annyira figyelek mit áll megülő vadásztára. Milyen hamar megtanultad, hogy figyelni kell a kutyára – gondoltam magamban. A természetben minden is mindenképpen arra hajlik ami kicsit is könnyebb, ez jól megfigyelhető a vadászmadár és a vadászkutya kapcsolatában. Csak egyes embereket nehez meggyőzni arról, hogy érdemes odafigyelni a jó vadászkutyára. Feszülten figyelek a kesztőről, annyira figyelek mit áll megülő vadásztára. Milyen hamar megtanultad, hogy figyelni kell a kutyára – gondoltam magamban. A természetben minden is mindenképpen arra hajlik ami kicsit is könnyebb, ez jól megfigyelhető a vadászmadár és a vadászkutya kapcsolatában. Csak egyes embereket nehez meggyőzni arról, hogy érdemes odafigyelni a jó vadászkutyára. Feszülten figyelek a kesztőről, annyira figyelek mit áll megülő vadásztára. Milyen hamar megtanultad, hogy figyelni kell a kutyára – gondoltam magamban. A természetben minden is mindenképpen arra hajlik ami kicsit is könnyebb, ez jól megfigyelhető a vadászmadár és a vadászkutya kapcsolatában. Csak egyes embereket nehez meggyőzni arról, hogy érdemes odafigyelni a jó vadászkutyára. Feszülten figyelek a kesztőről, annyira figyelek mit áll megülő vadásztára. Milyen hamar megtanultad, hogy figyelni kell a kutyára – gondoltam magamban. A természetben minden is mindenképpen arra hajlik ami kicsit is könnyebb, ez jól megfigyelhető a vadászmadár és a vadászkutya kapcsolatában. Csak egyes embereket nehez meggyőzni arról, hogy érdemes odafigyelni a jó vadászkutyára. Feszülten figyelek a kesztőről, annyira figyelek mit áll megülő vadásztára. Milyen hamar megtanultad, hogy figyelni kell a kutyára – gondoltam magamban. A természetben minden is mindenképpen arra hajlik ami kicsit is könnyebb, ez jól megfigyelhető a vadászmadár és a vadászkutya kapcsolatában. Csak egyes embereket nehez meggyőzni arról, hogy érdemes odafigyelni a jó vadászkutyára. Feszülten figyelek a kesztőről, annyira figyelek mit áll megülő vadásztára. Milyen hamar megtanultad, hogy figyelni kell a kutyára – gondoltam magamban. A természetben minden is mindenképpen arra hajlik ami kicsit is könnyebb, ez jól megfigyelhető a vadászmadár és a vadászkutya kapcsolatában. Csak egyes embereket nehez meggyőzni arról, hogy érdemes odafigyelni a jó vadászkutyára. Feszülten figyelek a kesztőről, annyira figyelek mit áll megülő vadásztára. Milyen hamar megtanultad, hogy figyelni kell a kutyára – gondoltam magamban. A természetben minden is mindenképpen arra hajlik ami kicsit is könnyebb, ez jól megfigyelhető a vadászmadár és a vadászkutya kapcsolatában. Csak egyes embereket nehez meggyőzni arról, hogy érdemes odafigyelni a jó vadászkutyára. Feszülten figyelek a kesztőről, annyira figyelek mit áll megülő vadásztára. Milyen hamar megtanultad, hogy figyelni kell a kutyára – gondoltam magamban. A természetben minden is mindenképpen arra hajlik ami kicsit is könnyebb, ez jól megfigyelhető a vadászmadár és a vadászkutya kapcsolatában. Csak egyes embereket nehez meggyőzni arról, hogy érdemes odafigyelni a jó vadászkutyára. Feszülten figyelek a kesztőről, annyira figyelek mit áll megülő vadásztára. Milyen hamar megtanultad, hogy figyelni kell a kutyára – gondoltam magamban. A természetben minden is mindenképpen arra hajlik ami kicsit is könnyebb, ez jól megfigyelhető a vadászmadár és a vadászkutya kapcsolatában. Csak egyes embereket nehez meggyőzni arról, hogy érdemes odafigyelni a jó vadászkutyára. Feszülten figyelek a kesztőről, annyira figyelek mit áll megülő vadásztára. Milyen hamar megtanultad, hogy figyelni kell a kutyára – gondoltam magamban. A természetben minden is mindenképpen arra hajlik ami kicsit is könnyebb, ez jól megfigyelhető a vadászmadár és a vadászkutya kapcsolatában. Csak egyes embereket nehez meggyőzni arról, hogy érdemes odafigyelni a jó vadászkutyára. Feszülten figyelek a kesztőről, annyira figyelek mit áll megülő vadásztára. Milyen hamar megtanultad, hogy figyelni kell a kutyára – gondoltam magamban. A természetben minden is mindenképpen arra hajlik ami kicsit is könnyebb, ez jól megfigyelhető a vadászmadár és a vadászkutya kapcsolatában. Csak egyes embereket nehez meggyőzni arról, hogy érdemes odafigyelni a jó vadászkutyára. Feszülten figyelek a kesztőről, annyira figyelek mit áll megülő vadásztára. Milyen hamar megtanultad, hogy figyelni kell a kutyára – gondoltam magamban. A természetben minden is mindenképpen arra hajlik ami kicsit is könnyebb, ez jól megfigyelhető a vadászmadár és a vadászkutya kapcsolatában. Csak egyes embereket nehez meggyőzni arról, hogy érdemes odafigyelni a jó vadászkutyára. Feszülten figyelek a kesztőről, annyira figyelek mit áll megülő vadásztára. Milyen hamar megtanultad, hogy figyelni kell a kutyára – gondoltam magamban. A természetben minden is mindenképpen arra hajlik ami kicsit is könnyebb, ez jól megfigyelhető a vadászmadár és a vadászkutya kapcsolatában. Csak egyes embereket nehez meggyőzni arról, hogy érdemes odafigyelni a jó vadászkutyára. Feszülten figyelek a kesztőről, annyira figyelek mit áll megülő vadásztára. Milyen hamar megtanultad, hogy figyelni kell a kutyára – gondoltam magamban. A természetben minden is mindenképpen arra hajlik ami kicsit is könnyebb, ez jól megfigyelhető a vadászmadár és a vadászkutya kapcsolatában. Csak egyes embereket nehez meggyőzni arról, hogy érdemes odafigyelni a jó vadászkutyára. Feszülten figyelek a kesztőről, annyira figyelek mit áll megülő vadásztára. Milyen hamar megtanultad, hogy figyelni kell a kutyára – gondoltam magamban. A természetben minden is mindenképpen arra hajlik ami kicsit is könnyebb, ez jól megfigyelhető a vadászmadár és a vadászkutya kapcsolatában. Csak egyes embereket nehez meggyőzni arról, hogy érdemes odafigyelni a jó vadászkutyára. Feszülten figyelek a kesztőről, annyira figyelek mit áll megülő vadásztára. Milyen hamar megtanultad, hogy figyelni kell a kutyára – gondoltam magamban. A természetben minden is mindenképpen arra hajlik ami kicsit is könnyebb, ez jól megfigyelhető a vadászmadár és a vadászkutya kapcsolatában. Csak egyes embereket nehez meggyőzni arról, hogy érdemes odafigyelni a jó vadászkutyára. Feszülten figyelek a kesztőről, annyira figyelek mit áll megülő vadásztára. Milyen hamar megtanultad, hogy figyelni kell a kutyára – gondoltam magamban. A természetben minden is mindenképpen arra hajlik ami kicsit is könnyebb, ez jól megfigyelhető a vadászmadár és a vadászkutya kapcsolatában. Csak egyes embereket nehez meggyőzni arról, hogy érdemes odafigyelni a jó vadászkutyára. Feszülten

riporter gyorsan váltott, mert az aluljáró közönség hangos tetszésnyilvánítását, bekiáltásait fogadta választáram a következő kérdést talán a hangoskodó és kritikus kibicnek zánán, tán jiszteretből, nem tudom, de megdőbentet.

- Ha ez a sólyom itt az aluljáróban elszabadulna, nem tudnára a vetén jirokkelokze?

Ezt az övön aluli útéti kinek száma, ma sem tudom, de abban a pillanatban felbosszantott vele. A sólym-szattal való hisztériakeltéstől meg voltam meglepetve. Főleg, ha ez publicitást is nyer a médiában!

- Nem! Ilyen butaság csak egy riporternak születte a fejében. Ez a mádon pontosan fel tudja becsülni, hogy milyen méretű zsákmány képes mefogni és legyőlni. Ezek a madarak minden esetben tudnak mérlegelni, mondhatom bátran, hogy megködöd,

értelmes lények.

A riporter nyitott szájjal levegőt után kutatót, a madár a fellelők között azonnal azonosult a kezében riporternek lelévését. Elismertén bólintott, hüvelykujját felfelé tartva jelezte, ezt jól megadtam neki.

- Álljunk le! - jött meg a riporter hangja. - Na ezt jól megkaptam! Úgyesn kivágtad magad.

Láttam, nincs harag, röviden tisztáztuk a továbbiakat, majd folytatást. Így a riporter további része már a megszokotti, normális medonban zajlott.

Másnap nagy érdeklődéssel vártam a TV műsort. Ahogy gondoltam, kivágsra kerültek nyilvánossáim, viszont eredményeiket egy nagyon összerzedett és pozitív kép sikeredett magáról a sólymászról.

Solymszát a szikes pusztán

IFI, PUSKÁS LÁSZLÓ

1998. szilveszter estején Mézáros Jenő, hivatalos vadász kollégám felhívott telefonon arról, hogy Filizsgarmatra egy japán delegáció érkezik. Japán faljakt építékek és mellé egy japán kertet is terveznek. Kérészetemközt a Japán Solymsz Klub elnöke, aki szerette magyar sólymszokkal találkozni. Történetesen élénkítő, Tóth János is álltam volt, így a találkozó nánan leire is jöbette. Kijóó örömmel fogadtak bennünket. Adatak ajánlékainkat, az MSE nevében egy 1998-as eskönyvet, Csankai Gázi egy szép sólympapírt, jómagam pedig egy pár csőtölt.

A japán vendég megcsodálta János két vándorsólymát és öreg tojóhímjét. Meghívott őt az asznapi rőpítésre, vadászatra is. A japán sólymszok nem nagyobó örömet keressé sem tudtak volna szezeeli. Gyotán kölöztünk és már indulnunk is Szeghalomra. Pap István kollégám látták minket vendégül a vadászatra a szeghalmi szikes pusztánkon.

Nagyon szép volt az idő - 1-2 °C lehetett - szákrázo napátsítésben topistuk a víz centis havat. A pusztát vadászó sán szelle át, esolepán gatyásólyvek lecsőlvegek. Kissólyom sánant végig a füves mezőn sárnyakozna levegő. Vessé megérkeztünk a vadászatra kismeték területére. A hó facinyomokkal volt tele. Kiszállunk az autóból és a madarak rövidesen kezeen álltak a vadászatra. A kutyákat a vasút két oldalán keresni kildítők. Igyekszünk minél kisebb zajjal becsérkészni a facánkák, de azok már messziről felrepülnek - a tél végre, a kezdőbi vadászok miatt már csak az övönös madárk maradtak meg - a három kutyá egyszerűen egyet sem tudott leállni. Egy órá múltán János vadászokze is

igenekak felajozott lett, így amwartra engedte az öreg himet. A sólyom, szokásához híven, pillanatok alatt már 300 méteren volt a fellek megyására „szagorodott” vándor el-előnt a fellek közöi. A japán sporttárs acaráló felé, hogy lyet még nemigen látott, és meghatóttól remegő hangon mondott is valamit anyanyelven. Jó 300 méter gyalgolunk, a sólyom mindvégig stabilan feletünk, amikor nagy robajjal felépült előlünk egy facánkás. A sólyom erre mint a kő, zuhan lefelé, szárnyával darálva növeli a sebességét, de a facán egy elegans mozdulattal kikerült a vágást. A vándor visszaparabolva a dörsült kakas nyómába eréd és hamarosan eltűnik egy faszor mögött. Néma csöndben felleve próbáljuk meg elképeálni, hogy ma történek a takarásban. Előkerül a rádió is, segítségével az irányt is belőjük. Alig haladunk 150-200 méter, mikor sólyomiránt hallunk. Nosza, futás - a faszor mögött, a gyeppen ül a sólymoszka. János behívja és már a kezén is a madár. Nem tudjuk, mi játszóhatott le, miáltal szem elől vesztették őket. Sapka kerül a sólyom fejére. János odaszól nekem, hogy engedjem én a hémjét, ha kel valamit. Előlünk egy 50 m²-es gazfolt, erés a gyantóm, hogy facán lapul benne. Alig érék a folt szélére, mikor facán kel belőle - a havon frás vészessepek. Mi lehet ez? Végigongondolt sánc idén, mikor tölken úgy 5 méterre egy gatyásólyv száll fel, láháról hullik a folt. Közölebb megyek - hát ott fekszik a hóban a kimműt facánkás. A vándornak mégiscsak sikerült beérnie és megfogni a faszor mögött. Ezt észrevette a gatyásól és lezavartá.

Visszatemenünk az autóbó, ahol János a fiatal tojó

vándor veszi kézre. Alig egy kilométer gyalgós után a vizilám facánt áll. A vándorlól nyomban lekerül a sapka, hasájuk is a levegőt a sólymoszámak, de ez a tojó korlátszám magaszt olyan szépen, mint a him. Kb. 80 méteren járhat, mikor kizavarjuk alóla a facánt. Szép világús után a vasúti sínek közölében rakja le a zsákmányt. Telebeget kap - ez volt eddig a harmadik facánja.

A nap már igen alacsony jár, a levegő is erősen lehűlt. A 10 °C-os hidegben madarom fázósan takargatja lábát tollaival, de azért minden ideg-zsalálva figyel, várja, hogy mikor kerül zsákmány a szemre elő. Végig a Kézai kutyá szöpen vadat áll. A japán vendég kitapsza a facánt a bokrosból. Még 10 méterre sem repülhet, mikor a madarom belefog, de a tojóknak csak sikerül kiszabadulnia a hém-

kezemk szorításából. Egérutat nyerve befejezi egy gazfoltba, a hém utána, de így sem lett meg. Ilyen helyzetekben nem szokásom még egyszer a facánkra engedni madarom. Egyszeri, mert a tojócszoka hadi záporíson csak nekünk a madarom, máskézzé véle-meyem szerint ezzel elromtanán a tavaszon, mert a későbbiben rááll erre.

Negyedórás keresés után egy kakas felvágódik a porlból. Az emel-kező facán alatt hém mint a kildőt nyilveszszó súhan. A kakas tovább emelkedik, hém olyan laposan darál alatta, hogy lábszája néha a havat sárólja. Úgy 300 méter után a facán siklani kezd lefelé, madarom nem tévözizik, felesavar érte és lerántja a fügyos porhára.

Szép lassan mi is odaszálunk - fényképezés. Egy frissiben levagott, meleg galambva cserleim hémán alatt a kakast és érdemei elismerés-ekent jókora begyre etetem az öreg vadászot. Ezalatt elkészül a szerény, de mutatós terék is. Kis tűszéket gyúrtva adjuk meg a tiszteletet a vadnak és egyúznák is gratulálni a jó sikerült vadászathoz. Majd nitörök a koscsiba rakjuk a madarokat és igyekszünk minél előbb valami meleg helyre kerülni.

Történetesen a háton szép facánt a japán vendégek ajándékoztak, amit a Gara Hotel szakszáca el is kértészt a japán esportokra. Egy félórás diskurzus után elbeszélünk, megdóva egyúznák címeinket. István Kéőslóadány - az utcanm sárkán levő meleg helyiségig, ahol egy kis unikomázos kőben megvitatuk a nap tanulságait. Ahogy fogvott az unikom, úgy nőtek a magasságok és az üldözési távolágok, úgy lettek egyre öregebbek és nagyobbok a facánk.

Vadkacára sólymszatom

TÓTH JÁNOS

Közödött, hogy a vándorsólymokat az ősz és tél időszékában kedvelni zsákmányait a récéfélék. Ez különösen gaz az északi tájakon költő, hozznák teilestele érkező vagy átvonuló madarakra. Az amerikai sólymszok, nyilván nem véletlenül, dúck hawknak, vagyis kacásai sólymokkal hívják az ottani vándorsólymok néhány alfajának példányait, ami szintén ezt a megfigyelést támasztja alá. Annak

ellenére, hogy ismert a vándorsólymnak ez a szokása sólymszomudományban kildőt megús kevés bízá-kékelhet kacsá zsákmányt. Amióta újan vándorsólymokkal sokszómunk, ritkán hallunk olyan sólymszomudományt, amely kaszapedéről szől.

Több oka van ennek, az első, hogy a sólymszok azokra a vadakra illeszkedik madarainkat, amelyek a vadászidény ideje alatt mindig megalatkozunk. A

vízhozama volt. Emiatt és a patkarpotot berólt helyőző növényzet miatt a récék megfellelő felöllel-helyekek találtak. A patak töredéltől keskeny nádsík szegyezerte, ezen túl felszántott mezőgazdasági terület volt. Nagyon alkalmasnak látszott a terület a kacsákra kipróbálásán, ezért elhatároztam, hogy a következő héten madaral megyek ki. Egy elég borongós, nedves, tél aspon került erre sor, amikor Orniel, a kéteses vándorsólyom himmel, ill. Noriszával és Kravival a két pointer szákrálval jelletem meg a gazonnal. A borús idő ellenre madarom, miután a gazos széléen lecsapáztam, nagy kedvelő rögöt el magát a kesztőrdő és erőteljes csapáskkal firta magát mind feljöbb a levegőbe. Szokásos szitásban, szél alatt elfőpítve, nagy félkörrel leira, immáron széllel szemben tért vissza fejem fölé, jó vadászmagasságban. Ezzel jelezte, hogy fellelő kezdődhet a vadászát, indítsam a segítők, a hosszú fülti tarka négy lábúkat. Ezután a madár figyelme már a kutyákra irányult, mert ők sokkal jobban tudják, hogy hol a vad, mint a gazdijuk. Elindultam én is a patak irányába,

remélve, hogy a récék most is itt vannak. Madarom közben az elleneszelet kihalaszálva csodálatos magasságra emelkedett. A kutyákat úgy irányítottam, hogy egyszerűen érjék el a patkarpotot, közös felbukkanásukkal nagy riadalmat okozva a tókétreceket költőit. Így is történi, mert én meg át sem dugtam a fejem a nádszegélyben, amikor már hallottam, hogy a ruca csapat hangos hópogással a levegőbe emelkedik és a szántás fölött, nyárfá magasságot elértre tivóvódik. Izgatottan kerestem a sólymot a levegő apró fekete sziliszűrést és nem találtam. Hátvala voltam benne, hogy madarom valahol a közölben van, ezért inkább a réce csapatot figyelem. Hirtelen sólymszámakqk sántegést hallottam, a récék fejveszert csopkódással igyeksztek megfogadni és a biztonságos patak irányába menekülni, amikor kildőt nyilveszőket vágódott a csapat közepébe a vándorsólyom. A sántegés felerőbődött, a függőleges vágást madarom egy felemletes hirtelenjárval vesztieszere egyenesítette a récék repülési irányába - szabályosan hallani lehetett ezvezőllaink ketolop-lését, ahogy a hajmerszóto mánóvert elvégezze. A következő pillanaton egy fehér tolympacsa nyitk ki az égen, kalimálpó kacsalábak és szárnyak jeleztek a fertogeges eréjő rögút. A gácsár hamperegre ért földet a szántáson. A lendülettől tovább száguldó sólyom szabályos fején áforódások hurokakkal pillanatok alatt az éppen felépszázkódó tókes gácsár felé száguldott. Elmarkolta a kinyúló kacsánnyakat, majd tulajdonosát elsodordva együtt hamperegették, gonultak tovább a földén, egyénássa gabalyodva.

A sólymszok többsége ezért a néhány ritka pillanattól hajlandó éveken keresztül időt, fáradságot nem számolva időmítani madarát, hogy részese és szemtanija legyen a gyermeki csodálattal figyelt és nagy gondossággal ápoltt ragadozó madara igazú acúnak. Eleni erőtelj csapatok össze zsákmányálást és ragadozó, ahol az ügyesség és figyelem feszül szembe a zabolatlan erővel és együtt menődik ki az életről.

Az események okozta kábulatból hirtelen felocsúdva, látva indulom egy közeli hid irányába, hogy minél hamarabb a töredélen, a zsákmánytal legyek. A kutyáknak is hideg lehetett a decemberi víz, mert ahelyett, hogy a röviddebb utat választották volna - miszerint átúsznak a patakon - engem könnyedén megelőzve vágáltak a hid irányába. A közeli hid jóval messzebb volt, mint azt korábban gondoltam, legalábbis ez derült ki abból, hogy mire a madarok érten, az orromon, a számon, de még a filemen is igyekeztem volna levegőt venni.

A legszebb kaszapedést azonban a vadászidény legvégé tartogatta száromra, amikoris egy sólymsz barátnóm, aki hallott a kiválóan kaszáló madaromról, mindénkor látni akarta a podzást. Meglátérem én a vadászati területemre, az időjárás miatt az ősz beborult és jónyó géit feljött hajkózt a felámdo északi szél elől. Úgy tűnt, hogy hawzni fog, ami nem javította a vadászati felteletét. Amikor kildőt termam bomlóm, a két barátnőval és Orniel a kacsák helyre, apró hódára kezdtek hallani az égből, de szerencsére néhány percelt belül elállt. Madarom a sapka lelértől követően érdekldőve körülnézett és miután felismerte a helyet, megvárta magat, ürített egyet és már gyúrta is főt magat a rohanó fellek irányába. Remélem, hogy ma is szerencsével jának és a vendégnek bemutatnom a tudományukat. Mivel ritkán látom erre a területre, ezért joggal remélhetem, hogy most is lesznek a patakon récék. A szükre égen hamarosan megemelt madarom fekete alakja, ahogy szél ellenében folyamatosan magavsáva igyekszik felénk. Kicsit tovább tartott, mire fellelőttette magat az erős szélben a szokásos magasságra és fejünk fölött lítevze jelezte, hogy kész a vadászatra. Tapasztalt madarom jól ki tudják használni a szélét, mert állandóan keresztul a patak irányába. Mikor durrák a récék a kacsákank hült helyét találuk. Madarom nagy magassághon várta, hogy felkeztünk valamilyen vadat, ezért tetovászás nélkül elindultam a patkarpotban a folyással megegyező irányba. Csörteve haladtam a gazos, nádasos névényzetben, amikor egy pár bőjtje réce burant fel a vízről. Micsoda szerencse, hiszen eddig csak tókes récéit fogott a madarom, ami ugyan nehéz zsákmány, de megraghatta volna beglette magat a szákrássa, de miúlla csak mánidreere érkezett volna, kipattant a szákrástaól és kétségbeesetten menekült a víz irányába. Mivel a sólyom végéig sikertelen volt, jelentésem vesztett lendületéből, a kanyar után mák alig haladt gyorssaban mint a réce. Az éppen markolni készülő sólyom elől a réce az utolsó pillanaton bevágott a patkarpotot szegyezőz

kacsák létszáma ebben az időszakban nagyon változó lehet, hiszen annak ellenére, hogy hazánkban kellő számban kellenek és vemúlnak át a vadászható réce fajok, itt tartózkodóknak az időjárás függvénye. Mikor beköszön az igazi tél és befagy-nak az ártériási biztonság helyé, szinte az összes réce elvonul tőlünk.

A másik fontos szempont, hogy sólymszátok alkalmas helyen kell megtalálni a kacsákat, ha röpteni akarunk rájuk. Ez a felétel is erősen korlátozza a kacsákat, hiszen a vízvíznél nagyon jó táktáija van a vándorsólymnak, vagy más ragadozó madárral szemben, mert könnyen lebutuknak a víz alá támadójuk elől. Legtöbbsz megfigyelés az esti házásokon történt, amikor a sólyom a hűző kacsá csapatot nagy magasságból támadja, ilyenkor is a víz a menekülés célpontja, ahová a kacsák beújk magukat, így menekülve meg a sólyom elől.

Solymsz pályafutásom kezdete óta hosszú időtelt el, amire sikerült körülöz sólymonról récék pedézem. Előfordult néhány esetben, hogy véletlenül nagyon jó alkalom nyílt kaszapedésre, sikerült is néhányat zsákmányolni, de igazából az idei évben kedvezett csak a sólymszszerezése annyira, hogy számos tökéscsége zsákmányval bővíthette hím vándorsólymom zsákmánytárját.

Solymszlapok külkeiből, kildőbi sólymszok elbuzásából és Anoséknak által sólymszbarátaink elmondásából tudjuk, hogy az Amerikai Egyesült Államokban élő sólymszok közül sokan pedéznek rendszeresen tökéscsége és elmondható, hogy specializáltá váltak a kaszapedésre.

A vadászati lényege, hogy a hűláfos précin vannak olyan apró tavacsák és vízes foltok, amelyekben szívesen tartózkodnak a récék, ezek a tavak ném mélyek, ezért a madarokat a víz alá bukás helyett repülésre lehet bírni. A sólymszátoknál ebben az esetben az, hogy a sólymsz távsével megfigyeli, hogy melyik taven vannak kacsák, madarát fény fölött körözve megközelelti a tavat, majd kutyáral vagy beglezőzve a sekyé tőba a vadat felcsőrzi. A magasan köröző vadászmadár a fellepülő kacsákat jó eséllyel tudja támadni. Ilyen jó letehezgek Magyarországban ritkán adódnak, ezért érhető, hogy sólymnak kevesebb kaszákeménnyel bícskélkedhetek.

Idén kegyes volt hozzám a sólymszszerezés. Egy alkalommal ficánokat kerestem, egy hosszú gazos területen kutattva át kutyáimmal, mivel úgy sejtettem ott lenne kell madarom. A kutyák izgatott viselkedésükkel jeleztek, hogy jó helyen járunk. Követte a kutyák mutata irányt hamarosan találtam ficáné, de a meglepetés akkor ért, amikor a gazos töredéltáras értem, ahol egy nagyobcsók patakú álta utamat és a vízről néhány tökéscsége rebbent föl meflátlanokódó hópogással. A patak annyira széles volt, hogy nem lehetett rája átkelni és elég könnyó

keskeny nádasikba, centiméterekkel nyomában madarral.

A csatazaj elől, én a patak másik partjáról hallgatózni próbáltam, hogy megtudjam mi történik a nádban. Mivel nem hallottam semmit, úgy döntöttem, hogy átmegek a hídon, megkeresni a sűrűbe esett madarakat, mert elképzelhető volt, hogy a sólyom a nád között megfogta a récét. Mikor odaérem, hallgatózni próbáltam, de a saját zihálásomat nem hallottam semmit. Több helyen széthajítottam a nádaslakat és óvatosan bekukucskáltam a nádasikba. Nem láttam egyik madarat sem. Mivel a nád zörgött a keréggelésemtől, ezt a réce jól hallotta, hirtelen, csaknem a lábom alá kirapolt a nádból, ahol eddig lapult. A sólyom hosszú szárnyai miatt nem tudott fölemelkedni a nádasból, ki kellett oman gyalogolnia. Őrni egy darabig követni próbáltam a jelentős magassági előnyre szert tett rucét, de hamarosan feladta és körözni kezdett. Még nem volt kellő magasságban, amikor egy tóksa réce tojt kelet fel a pataktól, de mielőtt észrevette a támadó sólymot, a patakmederben hosszabban repült tovább és a rávágó sólyom elől bedobta magát a vízbe. Erre a zajra egy tóksa gácsér vágódott föl a víz felé halaj ágak alól és fölém megrávdott a szántás irányába próbált menekülni, de azonnal visszafordult, mikor átlátta az alacsony repülő sólyom szándékát, hogy ki akája őt szorítani a pataktól. Madarum annak ellenére, hogy a forduló miatt a vágás lendületét elvesztette, szorosan a gácsér nyomában maradt. Azt vártam, hogy a kacsák elérve a partot, befele repüljenek, de mivel merőlegesen repült a patakra, a manőverhez le kellett volna lassítania, ezt az őt szorosan követő sólyom miatt nem merete megtenni. Ezért inkább a botkormányt behúzza, az ég felé vette az irányt és hamarosan mindkét madár eltűnt a fák fölött.

Mivel ekkor már csaknem fél óra tartott a vadászat, azt gondoltam, hogy madarum a folyamatos üldözések miatt már elfáradt, ezért le akartam hívni és alaposan megjelmezni a kitarásait. Ebből aztán semmi sem lett, mert közben újra eleredt a hó és Őrni, amikor pár perc múlva újra visszajött, a helyét, hogy lejött volna a tolibőru, inkább emelkedni kezdett. Madarum teljesen felhízelték a sikertelen pedzések, mit volt mit tenni, folytatni

kellett a vadászatot. Abban már nem bíztam, hogy találunk még kacsát a patakban, ezért elindultunk a kb. 300 méterre lévő, egyik oldalán nádasal szegett kis égeres irányba, ahol fűvel reméltém. Amíg odérunk, szerencsére széllel szemben kellett menni, sólymom egyfolytában emelkedett és hasonló magasságot ért el, mint az első támadásnál. Alig voltunk már néhány métere az égerestől, amikor felétemet és láttam, hogy Őrni magasan a fejünk fölött köze, de ebben a pillanatban szinte fejre állt, néhány gyors szárnycsapással meg fokozta sebességét és mint egy eleven torpedó, majdnem függőlegesen, behúzott szárnyakkal zuhan egyenesen felénk. Ekkor hallottuk meg az égeres aljában lévő tocsogórtól a fölénk megrávd kacsák hangját. A két tóksa réce már a fák fölött repült, egy zöld bizavates széllel, amikor madarum az égből süvítő utótere és hatalmas puffanással a vetésre rugta egyiküket. A kacsák még fel sem ocsudott, mikor a sólyom már a nyakát fogta, majd rövid küzdelem után legyűrte az erős gácsért.

Barátnommal egymásra néztünk, nem akartunk hívni a szemünknek, hogy néhány pillanat alatt megförtént, amiért közel egy óra kerestük küzdelemben. A sólymászerezene nem hagyott el bennünket és

kitartásunkat váratlan ajándékkal jutalmazta.

Madarum mellett hosszabban guggolva hagytam, hogy tollazza megérdemelt zsákmányát, közben az ideit kalandokat mesélte egymásnak úgy, mintha a másik ott sem lett volna.

Felejthetetlen élménnyel zártam az idei vadászidényt, talán szebbel nem is lehetett volna, ezért Őrni akkora adag galambhúst kapott, hogy alig látott ki a begye mögül.

Fűzfőgyártelep, 1999. május

Emlékezetes repítések I.

AMBRÓZY ÁRPÁD

Az idei szezon lesz a tizedik, melyben sólymot repítok. Szerencsére kezdettől fogva naplót vezetek, így könnyebb a felejtetetlen, de sajnos mégiscsak halványuló emlékek feldézése.

Tíz év sok idő, nem csak egy sólyom, vagy egy kupa, hanem az ember életében is. Sölymászatom főszereplője, Szép Heléna nevé, öreg vándorsólyom tojóm most is mellettem van, habár most nem a vadászattal, hanem a fészékével foglalkozik. Pár napja tojta meg az idei szezon 11. tojátát.

Sajnos a másik főszereplő, Dani pointerem, kenneljéből már több éve a ház melletti fenyőfák alá költözött, kipihenni földi léteinek firdalmain.

Lássunk hát néhány lapot sólymásznaplóm jellesebbjei közül.

1989. október 2. – Sölymom első szezonja. Július 19-ikén repült először szabadon. Azóta awartra tanított, kb. 10 mépedrés után megfogta első vadját Kemeccsen. Kilencedik vadjaként a Hortobágyon csodálatos pedzessel, fejen rugással megfogta első öreg kakasát. A pedzessel jónéhányan jelen voltak, lévén az évente szokásos, barit sólymászatornok alkalmával történt a dolog. Dr. Lakos Pista mellettem állt, együtt örvendeztünk a szép pedzések.

1989. október 6. – Tüskévár, Határ út-ér. Első repítésre egy öreg tyúkot fogott. Tölem meg-

Sikerés repítés utána. (Papp Tibor)

lehetősen távol, magas anwarból, függőleges vágással süvített lefelé, közben többször félkeze röptét. Valószínűleg a földön kapta el a tyúkot, azért nem mert teljes sebességgel vágni. Nagyon látványos pedzés volt. Második repítésre messziről támadva fiatal kakast fogott. (Ez volt 16. ill. 17. zsákmánya.)

1989. október 9. – Ma délután három órákor mentünk ki a határ út-érre. Dani rögtön előtűnik gyalogoló fiacokhoz jelzett. A sólymot felengedtem, Laci (issaszegi Szabó Laci) szerint magassága a 100 m-t meghaladta. Ebből az anwarból körülbelül 10 fűvel lerogott, minden rugás után újra a magasa emelkedve. Fogás nem jött össze, mert a pedzett fiacnok kivétel nélkül mind a sárú nádasba estek. A következő repítésnél az álló pointer elől a fűvel elyalogolt. Szerencsére 40 m után újra megtalálta. A kakas futott a kupa előtt a barizsokban, majd függőlegesen felrepült, pechjére egyenesen a vágó sólyom karmai közé. (20. vad.)

1998. október 12. – Tapolcái medence, repítés dr. Nagy Endre, az ediercsi Afrika múzeum létrehozója és tulajdonosa társaságában. Előbb Dani pointerem munkáját mutattam be, aztan felengedtem a sólymot. Egyre feljebb körözött, majd az ediercsi hogy irányába repülve kis pontként tűnt el a több kilométerre lévő hegyléti fölött. Körülbelül húsz percig bábortam anélkül, hogy a sólymot megpillantott volna. Egyszer csak az ediercsi hogy irányból felútt egy közelgő pont a tiszta égbolton, majd félénk érve függőlegesen zuhanásában, többször félkeze, sólyom alakját öltötte föl. A kidobott bábun még csak nem is lhezgett. Gyönyörű, barna szemű miha azt mondták volna: mit izgatók, hát itt vaggok, csak egy kicsit megmozdítottam a Balatont. Nem így Bandi bátyám: „Hát Árpákám – modta nagy sóhajjal a bábúzás alatti hosszú hallgatás után – mikor eltűnt a hegy fölött, nem hittem volna, hogy még egyszer látjuk!”

1989. október 16. – Tüskévár, Rubikó-ér. Ma a madár nagyon szépen repült. Első repítésre egy kakast rögtött le az uhakönyhőnél.

Emlékezetes repítések I.

AMBRÓZY ÁRPÁD

Az idei szezon lesz a tizedik, melyben sólymot repítok. Szerencsére kezdettől fogva naplót vezetek, így könnyebb a felejtetetlen, de sajnos mégiscsak halványuló emlékek feldézése.

Tíz év sok idő, nem csak egy sólyom, vagy egy kupa, hanem az ember életében is. Sölymászatom főszereplője, Szép Heléna nevé, öreg vándorsólyom tojóm most is mellettem van, habár most nem a vadászattal, hanem a fészékével foglalkozik. Pár napja tojta meg az idei szezon 11. tojátát.

Sajnos a másik főszereplő, Dani pointerem, kenneljéből már több éve a ház melletti fenyőfák alá költözött, kipihenni földi léteinek firdalmain.

Lássunk hát néhány lapot sólymásznaplóm jellesebbjei közül.

1989. október 2. – Sölymom első szezonja. Július 19-ikén repült először szabadon. Azóta awartra tanított, kb. 10 mépedrés után megfogta első vadját Kemeccsen. Kilencedik vadjaként a Hortobágyon csodálatos pedzessel, fejen rugással megfogta első öreg kakasát. A pedzessel jónéhányan jelen voltak, lévén az évente szokásos, barit sólymászatornok alkalmával történt a dolog. Dr. Lakos Pista mellettem állt, együtt örvendeztünk a szép pedzések.

1989. október 6. – Tüskévár, Határ út-ér. Első repítésre egy öreg tyúkot fogott. Tölem meg-

lehetősen távol, magas anwarból, függőleges vágással süvített lefelé, közben többször félkeze röptét. Valószínűleg a földön kapta el a tyúkot, azért nem mert teljes sebességgel vágni. Nagyon látványos pedzés volt. Második repítésre messziről támadva fiatal kakast fogott. (Ez volt 16. ill. 17. zsákmánya.)

1989. október 9. – Ma délután három órákor mentünk ki a határ út-érre. Dani rögtön előtűnik gyalogoló fiacokhoz jelzett. A sólymot felengedtem, Laci (issaszegi Szabó Laci) szerint magassága a 100 m-t meghaladta. Ebből az anwarból körülbelül 10 fűvel lerogott, minden rugás után újra a magasa emelkedve. Fogás nem jött össze, mert a pedzett fiacnok kivétel nélkül mind a sárú nádasba estek. A következő repítésnél az álló pointer elől a fűvel elyalogolt. Szerencsére 40 m után újra megtalálta. A kakas futott a kupa előtt a barizsokban, majd függőlegesen felrepült, pechjére egyenesen a vágó sólyom karmai közé. (20. vad.)

1998. október 12. – Tapolcái medence, repítés dr. Nagy Endre, az ediercsi Afrika múzeum létrehozója és tulajdonosa társaságában. Előbb Dani pointerem munkáját mutattam be, aztan felengedtem a sólymot. Egyre feljebb körözött, majd az ediercsi hogy irányába repülve kis pontként tűnt el a több kilométerre lévő hegyléti fölött. Körülbelül húsz percig bábortam anélkül, hogy a sólymot megpillantott volna. Egyszer csak az ediercsi hogy irányból felútt egy közelgő pont a tiszta égbolton, majd félénk érve függőlegesen zuhanásában, többször félkeze, sólyom alakját öltötte föl. A kidobott bábun még csak nem is lhezgett. Gyönyörű, barna szemű miha azt mondták volna: mit izgatók, hát itt vaggok, csak egy kicsit megmozdítottam a Balatont. Nem így Bandi bátyám: „Hát Árpákám – modta nagy sóhajjal a bábúzás alatti hosszú hallgatás után – mikor eltűnt a hegy fölött, nem hittem volna, hogy még egyszer látjuk!”

1989. október 16. – Tüskévár, Rubikó-ér. Ma a madár nagyon szépen repült. Első repítésre egy kakast rögtött le az uhakönyhőnél.

Sikerés repítés utána. (Papp Tibor)

keskeny nádasikba, centiméterekkel nyomában madarral.

A csatazaj elől, én a patak másik partjáról hallgatózni próbáltam, hogy megtudjam mi történik a nádban. Mivel nem hallottam semmit, úgy döntöttem, hogy átmegek a hídon, megkeresni a sűrűbe esett madarakat, mert elképzelhető volt, hogy a sólyom a nád között megfogta a récét. Mikor odaérem, hallgatózni próbáltam, de a saját zihálásomat nem hallottam semmit. Több helyen széthajítottam a nádaslakat és óvatosan bekukucskáltam a nádasikba. Nem láttam egyik madarat sem. Mivel a nád zörgött a keréggelésemtől, ezt a réce jól hallotta, hirtelen, csaknem a lábom alá kirapolt a nádból, ahol eddig lapult. A sólyom hosszú szárnyai miatt nem tudott fölemelkedni a nádasból, ki kellett oman gyalogolnia. Őrni egy darabig követni próbáltam a jelentős magassági előnyre szert tett rucét, de hamarosan feladta és körözni kezdett. Még nem volt kellő magasságban, amikor egy tóksa réce tojt kelet fel a pataktól, de mielőtt észrevette a támadó sólymot, a patakmederben hosszabban repült tovább és a rávágó sólyom elől bedobta magát a vízbe. Erre a zajra egy tóksa gácsér vágódott föl a víz felé halaj ágak alól és fölém megrávdott a szántás irányába próbált menekülni, de azonnal visszafordult, mikor átlátta az alacsony repülő sólyom szándékát, hogy ki akája őt szorítani a pataktól. Madarum annak ellenére, hogy a forduló miatt a vágás lendületét elvesztette, szorosan a gácsér nyomában maradt. Azt vártam, hogy a kacsák elérve a partot, befele repüljenek, de mivel merőlegesen repült a patakra, a manőverhez le kellett volna lassítania, ezt az őt szorosan követő sólyom miatt nem merete megtenni. Ezért inkább a botkormányt behúzza, az ég felé vette az irányt és hamarosan mindkét madár eltűnt a fák fölött.

Mivel ekkor már csaknem fél óra tartott a vadászat, azt gondoltam, hogy madarum a folyamatos üldözések miatt már elfáradt, ezért le akartam hívni és alaposan megjelmezni a kitarásait. Ebből aztán semmi sem lett, mert közben újra eleredt a hó és Őrni, amikor pár perc múlva újra visszajött, a helyét, hogy lejött volna a tolibőru, inkább emelkedni kezdett. Madarum teljesen felhízelték a sikertelen pedzések, mit volt mit tenni, folytatni

kellett a vadászatot. Abban már nem bíztam, hogy találunk még kacsát a patakban, ezért elindultunk a kb. 300 méterre lévő, egyik oldalán nádasal szegett kis égeres irányba, ahol fűvel reméltém. Amíg odérunk, szerencsére széllel szemben kellett menni, sólymom egyfolytában emelkedett és hasonló magasságot ért el, mint az első támadásnál. Alig voltunk már néhány métere az égerestől, amikor felétemet és láttam, hogy Őrni magasan a fejünk fölött köze, de ebben a pillanatban szinte fejre állt, néhány gyors szárnycsapással meg fokozta sebességét és mint egy eleven torpedó, majdnem függőlegesen, behúzott szárnyakkal zuhan egyenesen felénk. Ekkor hallottuk meg az égeres aljában lévő tocsogórtól a fölénk megrávd kacsák hangját. A két tóksa réce már a fák fölött repült, egy zöld bizavates széllel, amikor madarum az égből süvítő utótere és hatalmas puffanással a vetésre rugta egyiküket. A kacsák még fel sem ocsudott, mikor a sólyom már a nyakát fogta, majd rövid küzdelem után legyűrte az erős gácsért.

Barátnommal egymásra néztünk, nem akartunk hívni a szemünknek, hogy néhány pillanat alatt megförtént, amiért közel egy óra kerestük küzdelemben. A sólymászerezene nem hagyott el bennünket és

kitartásunkat váratlan ajándékkal jutalmazta.

Madarum mellett hosszabban guggolva hagytam, hogy tollazza megérdemelt zsákmányát, közben az ideit kalandokat mesélte egymásnak úgy, mintha a másik ott sem lett volna.

Felejthetetlen élménnyel zártam az idei vadászidényt, talán szebbel nem is lehetett volna, ezért Őrni akkora adag galambhúst kapott, hogy alig látott ki a begye mögül.

Fűzfőgyártelep, 1999. május

Másodszori Dani fogolycsapatát állt. A felbukkanó csapatból egyet olyan hatalmas rugással pedzett ki a sólyom, hogy a földhöz vágódó fogoly méter magas porfelhőt vert. Biztosnak voltunk benne, hogy elpusztul. Amiót nagyobb volt a meglepetés, hogy amikor a sólyom egy félkör után rá akart ereszkedni, a halottnak lőtt fogoly kiugrott előle, és egy határme méteres elemelőt repüléssel elérte a legközvetlenebbi bizonyítást. Harmadik reptérire leértünk egy magasra felhúzó kacsát, de a magas gazban elvesztettük.

1989. október 19. – Husztonkötők vadlói Szép Heléna fantasztikus pedzéssel ejtette el.

A szemnyakból út mellett a farkon zsegetek két kakas. Gyorsan visszafordultam, hogy 200 méter és azonnal anwarba engedtem a sólymot. Háromnégy kör után felmért a felhők közé. Mikor beállt fölnem, a villanyzsló alatt a gaból megfogtam felverni a kacsákat. Nem voltak ott. A következő körrel az új földalton levő gazfoltból kiérte az öreg kakas. Sebés szorongással a nadas felé igyekeztem. Sívítve zuhant rá a sólyom! A fark és a gazos határán hatalmas rugással levágta. A vágásból felemelkedett, aztán a dombhajlat mögött takarába került. Mire a közönlék levő mintegy nyolcvan méterre siettem meg, a sólyom a már kinnél kakast várta. A rugás ötje meg.

1989. október 21. – Ma ezben mentünk ki, 15 óra után. A Veresi-erő felő végénél, a hídnál kint szeszeggett néhány fiacskó. A park mentén odamre próbáltam a fiacskákat a gazos mocsok végéig terelni, ahol kevesebb a bozót. Lezártam felengedtem a sólymot. Az első ellenére is gyönyörűen felkörüzött, jól tartva a kontinert. Egy, a kutyát előlt firkáló tyúkot felvertünk, amit le is vágott, de a süntében elvesztette. Kézre vettük, de rögtön el is rúgta magát a kesztyűvel. Vizes tollai ellenére is szépen felment. A gazos szélénél megint felvertünk egy „földönfutót”

kakast. Szép Heléna parádésan lerogta, de a bokrosban ez is elvesztett. Kézre vettük, és otthon megegettünk.

1989. október 25. – Mezőhegyes, 28. vad. Kis borúti társaságunk sólymaszózt együtt. Mint mindig, társaságunk dobozja, kemenczei Szabó Laci vezette a vadászatot. Az első reptéri rán osztotta. Egy kizsárdát, nadas tómederben Dani kutyán fiacskót jelezett. Solyomom az élénk szöbben szépen felkörüzött. Szél ellenében éppen félén tartott, mikor egy tyúk – amolyan igazi alföldi, rakéta-róptól vadfácán – felkelt és a házsal segítségével egészen a közeléig sólyom alá repült. Olyan sebességgel, hogy a sólyom végén nem egy parabolát, hanem egy felkört rajzolt a felhőn, két égre.

Öreg barátom már sok éve a sárosszirti tenetű ölygfajai alatt pilóta, de elismert szavat még őrözm. Mert ha valaki mindannyiunk között tudott valamin a sólymaszóztól – hát ő volt az.

1989. október 28. – Földék, 35. vad. Először délelőtt reptettünk. Jó magas anwarból egy kakast felvertünk, amit kacsát felvertünk, de a gazban elvesztette. Egy nagyon jó életem tanyahelyén felengedtem a sólymot, anélkül, hogy Dani állt volna. Nem akartam, hogy lássék előtt felkeljenek a fiacskók, ezért nem küldtem be a kutyát. Szép Heléna nagyon magas anwarban rontta ki a köröt úgy tizenöt perccel később, míg mi a kutyával a tanyahely összes birtokhelyeit végigjártuk, anélkül, hogy egy árva fiacskót találtunk volna. Végül a sólyom beléant a meddő vároközbe, kezdett elkalandozni. Többször merenne volt tölünk, mikor egy tyúk, rakéta sebességgel az égre felrúgott, hogy a legközelebbi tanyahely sekkilással való eléréséhez kellő magasságot vegyen. A sólyom reménytelen távolságból, de nagy magasságból indultva vette őt észre. Sokáig követünk rópjákat.

Egy az emlékeztető pedzései sorából. (Bánázi Gábor)

Öreg barátom már sok éve a sárosszirti tenetű ölygfajai alatt pilóta, de elismert szavat még őrözm. Mert ha valaki mindannyiunk között tudott valamin a sólymaszóztól – hát ő volt az.

1989. október 28. – Földék, 35. vad. Először délelőtt reptettünk. Jó magas anwarból egy kakast felvertünk, amit kacsát felvertünk, de a gazban elvesztette. Egy nagyon jó életem tanyahelyén felengedtem a sólymot, anélkül, hogy Dani állt volna. Nem akartam, hogy lássék előtt felkeljenek a fiacskók, ezért nem küldtem be a kutyát. Szép Heléna nagyon magas anwarban rontta ki a köröt úgy tizenöt perccel később, míg mi a kutyával a tanyahely összes birtokhelyeit végigjártuk, anélkül, hogy egy árva fiacskót találtunk volna. Végül a sólyom beléant a meddő vároközbe, kezdett elkalandozni. Többször merenne volt tölünk, mikor egy tyúk, rakéta sebességgel az égre felrúgott, hogy a legközelebbi tanyahely sekkilással való eléréséhez kellő magasságot vegyen. A sólyom reménytelen távolságból, de nagy magasságból indultva vette őt észre. Sokáig követünk rópjákat.

tübléből. A sólyom messzehangzó zúgással, valószínűtlenül hosszú ideig zuhant le rá. Ifjú Szabó Laci szerint az utolsó harmad méterén teljes szárny- és farkfelülettel fékezett és úgy kapta el a tyúkot, mint fecské a lyukat. Fantasztikus, a szezon legszebb pedzése volt!

Később egy tanyánál két kakas befutott egy nadas árokba. Dani úgy állt meg, mint ha áramütés érte volna. Solyomom szép anwarból egy zsombokos legelőre tette le a kacsát. A csölgő hangja után kellett megkeresni, úgy elűntek a zombókok között.

1990. október 26. – Hortobágy. Ma az angyalházi pusztán mentünk, ahol saszege Szabó Laci, Földész Zsolt – miközben a vadászpedézések előző sólymot segítették keríteni – a kakóterületen sok fiacskót látott. Danut százával láttunk, talán ezért is, de fiacskó nem volt. Vége ifjú Szabó Laci kutyája állt egy csatornaparton, ahova egy kakas szaladt be. Kötődőn, vagy 10 percre, de a kakas sötét. A sólyom közben egy nyulat vet észre a földön, amire sokszor rávágott. Eközben előbb egy tölkes gőcsöt, majd egy tojós kati ki 10 méterre rúgott egy fészécskőtől. Pompás pedézéze lett volna lehetőségre ha a sólyom éppen nem nyulászott. Később bábián visszajött. Dani pointerem kemenczei Szabó Laciékhöz csatkozva szilárdan leállt. Laci

felengedte a sólymot, de a kutyát előlt a vad csak nem akart felkelni. Nem csoda, mert egy kövér hőségsó volt ékelme, amit Dani el is hozott nekem. Kocsival továbbmenve találunk néhány gyalogoló fiacskót. Kemenczei Laci reptetett, fogott is, aztán én követtem. Laci pointerje, Prinz állt. Leszokított sólymom nagyon bicentgett egy irányba, de azért elengedett. Felkörüzés helyett egy földön baktató nyulat támadott meg nagyon vehemensen. Saszege Szabó Laci szerint, aki közelébe volt hozzá, legkevesebb 35-ször vágott a nyúlra és többször sejt is fogta. Több, mint 15 perccel később támadta. Végül kifutladv a földre tilt, aztán felgyalazott egy őzlopva, ahonnan nehezen jött le a bábián. Először csak azt láttam, hogy nincs rajta a rádió, és a láb csupa vér és nyúlörök. Ahogy a nyúlal bírkózott, a nyúl körme a farkra erősen rádőlt akadálatot, és tollalát együtt kapték azt. Kemenczei Szabó Laci közben egy kakast pedzett, amit hatalmas sólyma valóssággal a csatornába fojtott.

A Magyar Sólymaszó Egyesület tisztségviselői

A MAGYAR SÓLYMASZÓ EGYESÜLET ELNÖKSÉGE

Elnök
Tóth János
8184 Füzeggyártleg, Nice körút 15.
(Lakástelefon: 88-351-619; fax: 88-351-619)

Elnökhelyettes
Gyárfás-Vilám Andris
8297 Dízsel, Templom tér 4.
(Lakástelefon: 87-413-943)

Titkár
Béres János
1165 Budapest, Hűmnyadvár u. 20.
(Telefon: 30-9144-770)

Titkárhelyettes
Záborczykné Kocsis Márta
1165 Budapest, Bárász Cs. u. 65.
(Lakástelefon: 4033-663)

Fősólymaszó
Dr. Lakos István
5900 Orosháza, Tompa M. u. 3.
(Lakástelefon: 68-311-869)

Sólymaszó
Csursina Inre
2316 Tököl, Damjanich u. 19.
(Lakástelefon: 24-488-369)

de a végfeljéret egy kis terelajtat elakarta a szemünk elől. A majd' kilométernyi távot megérvé, a dombhajlat mögött olyan látványt látunk a szemem elé, ami langos odőbzára, rehasára és lodánszára készített. A zöld vetésen, zászlóknaját sáorozva védte a sólyom, miközben egy hatalmas pusztai ölyv készült elvenni tőle a zsákmanyt. Nem volt közöttük fel nemlé több távolság! Egy másik pusztai rabló egy közeli fán ülve hátrólra magást a beavartkozásra. Épp idejében érkeztem hátr kis sólymom megsegítésére!

1989. október 30. – Tuskvár, gyönyörű őzei idő. Rengeteg elfoglaltságom miatt ez volt számomra a szezon utolsó repítése. Szép Heléna kintán anwarból egynás után két fiacskót rúgott le a nadasba. Utána, mintha csak búcsúzni akarna a tiszta kék égől, olyan magasra ment fel, hogy a derült égbolton egyáltalán nem lehetett látni. Nemcsak én, hanem kintán szemű vadászgyakornokok sem tudta már bizonyos magasság után követni. Körülbéli ház perc múlva lejebb jött, ekkor olyanakk láttuk, mint mikor a lófővőlség határára egy fekete lit az ember. Bábián kezdem, de csak tíz perc múlva – miután a felkötőt elbocsátott – jött le fölélegesen zuhanszáll, többszöri fekézettel a bábiára.

1990. október 5. – Rubikó-ér. Hosszas keresés után végre fiacskót jelezett Dani. A sólyom felengedtem és megállni kezdett. Dani felvertünk a vadat. Egy sójt teboros kakas kelt fel, amit szél ellen vágva a sólyom elmarkolt. Pörögve estek egyenest az ér vízébe. A fiacskó csatorna vizes volt, a sólyom valóssággal tatarozott rajta, de ő maga is jól elzúzott. A teboros pedész bizonyítka annak, hogy a tavalyi kilyeztetés tényesárat kakasok sikeresen szaporítottak, mert a tényszerű fiacskótanymányon eddig itt ez a változat nem fordult elő.

1990. október 11. – Perőc. A keleti szél miatt kénytelen voltam rossz széllel kerestetni. Nem lehet csakodálni, hogy Dani egynás után három kakast nyomott ki. Vége egy állás – fel a sólymot! Idei, de jól kinnél tyúk lett fel, amit a sólyom jó parabolával, jätési könnyességgel fogott.

Dani követéssel állásra szét kaptam le a sapkát a sólyom fejről. Mikor indult, már tudtam, hogy baj lesz, mert nielőtt elrúgta magát a kesztyűről, erősen bicentgettett a fejével néhány földön ordító székével. Felé Lapos reptéssel hamarosan el is tűnt egy domb mögött. Ot perc alatt kiszerkezta magát a szárukkel és a felhők magasságában jött vissza. Jó két-háromszáz méterre volt még fölönn, mikor a kutyán előlt felbolygott a kakas, amit Dani mindvégig állt. A sólyom ráfordult, és hangos zúgással elsüvített fölönn. Kötübéli készáz méter után fogta, és leudűlőből kivette a nadas fölől a húson, amit lerete. Dani kutyán, ahogy állt, mindezt droppalva nézte végig, nem így Athos, az

időntizsa námm leél kezdő pointer! Teljes vágásban rontott rá a sólyomra, azt látnem meg fogja ölni. A sáporára ledoppolt, de úgy látszott, hogy a madár a sáporán van. A védkezéző sólyom a kakast persze elengedte, mint kővölgyes elszállt. A fiacskókkal szövezekző pointer pedig kifutásig „oktatam” a sólymaszó kutyák kötelezteségét illetően.

1990. október 15. – Szada. Néhány fiacskó szaladt be közelletünkre a gazosba. A sólymot felengedtem, de nem tudunk fiacskó kinyomni, ismerték már, mit jelent a földönként elzúgoló sólyomszó. Kíváratva viszózt egy csapat fogoly kelt föl, amire a sólyom hiányesséppé kint zuhant alá a magas anwarból. A sólymot felengedtem, de a földön újra támadt. A fogoly a sólymot kicselezte újra felkelt, mire a sólyom újra lerogta egy gazfoltba. Szök közelebb lefelé tekintgetve, a fogolyt keresve emelkedett újra magasa a sólyom. Közben a lábunk alá egy nyúl pattant ki és sebes irányult kezdte kinnéni a többé szellességgel. Szép Heléna ráfordult, és így feljött a meglepett nyulat, hogy az a zöld vetésen parádés bakfenecet vetett. Szerencséjére a kíváratott zöld gazon csak pár méterre volt tölle, így be tudott bújni az újra támadó sólyom elől. A madár egy darabig körözött a lapuló nyúl felett, majd fellé a vetésre. Kidobtam a bábit, mire azonnal jött.

1990. október 20. – Pusztában, közös vadászat, 10. vad. Egy lucernaháttal álltak a kutyák. A sólyom fedeztet, de nem tudunk fiacskót felverni. Szép Heléna megévta a várakozást, ekölvágyott vagy háromszáz méternyire. Ekkor kelt fel előlnék a kakas. Kb. 150 m magából, fenden lefelé sávitett utána a sólyom. Egynás után fogta meg a kakast. Mivel ősze méter tölközött minden magtalanul, legalább ötszáz méter tölközött tudta meg a kakast. Mivel jól bebegyelt, nem repíttemen fölött. Ugyanaznap Horváth Zoltán, a három hete vadast fogott him hejjájával egy idei és egy ögök káoszt pedzett.

1990. október 23. – Hortobágy-Máta, 11. vad. Varjút pedzó sólyomom azt magtalanul, fűt a varjútól levette, és a trabant csomagtartójában hazavitté Dehecsébe. En közbén rádőltöm, és nem tudtam, miért hisz a sólyom egynás a város felé. Később a jelek teljemen szünetek. Madaramat másnap egy lakótelepi lakos konyháján láttam viszózt. Egy szakmában is teljes igazságban és hatalmas beggyel, miután lábnyakkal jól megentek. A vendéglátat a konyha újramesszelésével viszózt, én pedig készpénzzel. Lám, miközök a nevétlám olvasható „a meglátolák jutalmát” felirat!

1990. október 25. – Hortobágy-Borász, 12. és 13. vad. Valanékly pointer állt, mire a sólymot felengedtem. Az állás örömmel bizonyult, de a sólyom egyre emelkedett. Olyan magasra volt, hogy én nem láthoztam látni. Egyszer csak ifjú kemenczei Szabó Laci pointerje felvert egy fiacskót a repe-

Gazdasági vezető

Galambois József
2016 Leányfalu, Móricz Zs. u. 130.
(Lakástelefon és Fax: 26-383-263)

A MAGYAR SÓLYMASZÓ EGYESÜLET BIZOTTSÁGAI

Ellenőrző Bizottság

Elnök
Kovács György
2360 Gyál, Wesselényi u. 37.
(Lakástelefon: 29-345-213)

Tagok
Salamon Endre
2800 Tatabánya, V. Ifjúmunkás u. 16.
(Lakástelefon: 34-372-905)

Gál László
2337 Délegyháza, Szabadság tér 10.
(Lakástelefon: 22-9526-172)

Fegyelmi Bizottság

Elnök
Kis Árpád
2370 Dabas, Kossuth köz 2.
(Lakástelefon: 29-360-556)

Tagok

Horváth Zoltán I.
2310 Szegszentmiklós, Csépi u. 73.
(Telefon: 30-333-257)

Chalupa László
7691 Pécs-Vasas II. Szövetkezet u. 7.
(Lakástelefon: 72-337-215)

Póttág

Tóth János II.
1173 Budapest, Pesti út 138.
(Lakástelefon: 2566-527)

A területileg illetékes Nemzeti Park Igazgatóságok

KÖM Élővilágmegőrzési Főosztály

Dr. Demeter Andris főosztályvez.
Dr. Kalotás Zsolt osztvez.
1121 Budapest, Költő u. 21.
Tel.: 3757-857

CITES referens
Dr. Rodics Katalin
1121 Budapest, Költő u. 21.
Tel.: 3756-458

Duna-Ipoly Nemzeti Park Igazgatóság
Budapest, II. Hívtörlégyi út. 52.
1525 Budapest, Pf. 86.
Tel.: 200-4033, 200-4066

Duna-Dráva Nemzeti Park Igazgatóság
7625 Pécs, Tettey tér 9.
Tel.: Fax: 72-324-249

Aggteleki Nemzeti Park Igazgatóság
758 Jászóvár, Tengerszem oldal 1.
Tel.: Fax: 48-350-006

Bükki Nemzeti Park Igazgatóság
3304 Eger, Sánc u. 6.
Tel./Fax: 36-411-581, 36-412-791

Fertő-Hanság Nemzeti Park Igazgatóság
9435 Sarród-Köcsagvár, Pf. 4.
Tel./Fax: 99-370-926, 99-371-590

Kiskunsági Nemzeti Park Igazgatóság
6001 Kecskemét, Liszt F. u. 19.
Tel./Fax: 76-482-611, 76-481-074

Balatonfelvidéki Nemzeti Park Igazgatóság
8200 Veszprém, Vár u. 31.
Tel./Fax: 88-427-855, 88-427-056

Körös-Maros-vidéki Nemzeti Park Ig.
5540 Szarvas-Annaliget, Pf. 72.
Tel./Fax: 66-313-855, 66-311-658

Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság
4031 Debrecen, Sürmen u. 2.
Tel.: 52-349-922

[Madárreparitáló telep

Hortobágyi Nemzeti Park – Görös
Tel.: 60-311-432)

A Magyar Solgámsz Egyesület név és címlistája*

Rendes Tagok

1. Ambrózy Árpád
2. Aradi János, dr.
3. Aradi Sándor
4. Ács Frigyes
5. Bagyura István
6. Bagyura János
7. Balász Lajos
8. Barabás Tamás
9. Basa István
10. Bók Miklós
11. Bölöni Miklós
12. Bereczki Attila
13. Bereczki László
14. Berkesi József
15. Bekési Ferenc
16. Bérczes János
17. Bodó Csaba
18. Bogya Frigyes
19. Bóna Tibor
20. Chalupa László
21. Czakó Csaba
22. Cseneki Gábor
23. Csontos Imre
24. Déri János, dr.
25. Dobner Lajos
26. Dóra Csaba, dr.
27. Dézsa Attila
28. Dahay József
29. Egedy István
30. Erdős Géza
31. Ertinger Géza
32. Eszaki Péter
33. Ferenc Árpád
34. Fodor Tibor
35. Fonyad Ábel
36. Földvári István
37. Fördős Zoltán, dr.
38. Galambos József
39. Gál László
40. Gilly Kornél
41. Glavanovits Tamás
42. Göncz József, ifj.
43. Gróf Sándor
44. Guba Tibor
45. Günner Ferenc
46. Györfly-Villám András
47. Hankó György
48. Heringer Gábor
49. Horváth István
50. Horváth Zoltán I.
51. Horváth Zoltán II.
52. Höfer Wolfgang
53. Jambor László
54. Kageyrik Pál

- 2100 Gödöllő, Pf. 164.
- 4225 Józsa, Homokhát u. 29.
- 6800 Hódmezővásárhely, Rákóczi út 74.
- 2519 Pilissessy, Urbanics út 18.
- 1039 Budapest, Helios Korvin u. 5.
- 2120 Dunakeszi, Anna u. 10.
- 5630 Békés, VK. Csabai út 64/1.
- 1033 Budapest, Búza u. 4.
- 1041 Budapest, Selgési u. 23.
- 2765 Újpesti út, Altormány u. 65.
- 1078 Budapest, Murányi u. 42.
- 3576 Sajóhídvég, Tánócs M. u. 62.
- 3570 Sajóhídvég, Tánócs M. u. 62.
- 1071 Budapest, Damjanich u. 38.
- 2151 Fót, Rév u. 68.
- 1165 Budapest, Huszadár u. 20.
- 2120 Dunakeszi, Felzabodlás u. 43/c.
- 1028 Budapest, Dér u. 19.
- 24400 Zenta, Zabor közút u. 29. Jugoszlávia
- 7691 Pécs-Vasúti, Szövetkezet u. 7.
- 1151 Budapest, Szalayváros u. 10.
- 4150 Pápaiakadály, Kápolna u. 43/1.
- 2316 Tököl, Domjánch u. 19.
- 4071 Hortobágy, Petőfi u. 2.
- 1124 Budapest, Németváros u. 118.
- 4031 Debrecen, Poroszló u. 33.
- 1045 Budapest, Róza u. 1.
- 1033 Budapest, Huszt u. 29.
- 8093 Pákozd-Szilvén, Erdészaház
- 6133 Mórtegy, Berzesny diós 106.
- 1063 Budapest, Szív u. 16.
- 2021 Tahitótfalu, Ady E. u. 8.
- 2100 Gödöllő, Százasonyó u. 41.
- 1125 Budapest, Béla Király út 38.
- 2890 Tata, Hámasy, D. u. 6/b.
- 1174 Budapest, Klápa u. 48.
- 4225 Józsa, Homokhát u. 39.
- 2016 Leányfalu, Móricz Zs. u. 130.
- 2337 Döbényháza, Szabadság tér 10.
- 2220 Vecsés, Léva u. 28.
- 1033 Budapest, Bogdás u. 16/a.
- 2051 Biatortyán, Pály u. 13.
- 1137 Budapest, Újpestiárkert 8.
- 1029 Budapest, Feketeferő u. 19.
- 1130 Budapest, Madar u. 41. f. sz. 3.
- 8397 Dicsél, Templom tér 4.
- 5600 Békéscsaba, Szentlélek u. 15.
- 3800 Tatabánya, Mátyás F. tér 3/a
- 9730 Kőszeg, Györgyváros u. 7.
- 2310 Szegesztenkőskő Csépi u. 73.
- 2844 Rana, Jókai u. 30.
- 6131 Szász, Lelek út 60.
- 1117 Budapest, Szeremi sor. 8. V/I.
- 2660 Balassagyarmat, Petőfi u. 16.

* Az 1999. április 22-iki állapot szerint.

55. Kakolák József
56. Kallóska Gábor
57. Kalló László
58. Kaló Ferenc
59. Kereskes Csaba
60. Kemény Lajos
61. Képpler Máté
62. Kerecsesi Sándor
63. Kis Árpád
64. Kis Róbert
65. Kis Tamás
66. Kis Tibor
67. Kulcsai Kermel
68. Kovács András
69. Kovács Ervin
70. Kovács György
71. Kovács István I.
72. Kreckes Zoltán
73. Kruzsál Balázs
74. Kúzyesky Beáta
75. Lakatos Ferenc
76. Lakos István, dr.
77. Laki György
78. Lászlai Zoltán
79. Látger László
80. Látger György
81. Mátyás Pál
82. Martin Rózsa
83. Mayer János
84. Medgyesi György
85. Némethi Ottó
86. Palota György
87. Panjutics Vilmos
88. Pál Antal
89. Pernes János
90. Pesti József
91. Puskás István, ifj.
92. Rab László
93. Rédy András
94. Rimmóczy László
95. Rimóczi József
96. Rosta Attila
97. Roth Fritz
98. Salamon Endre
99. Sarkány Pál
100. Sági Oszkár
101. Sebázyán Sándor
102. Sella Zoltán
103. Sinka Zoltán
104. Simelei Balázs
105. Sontogyi László
106. Steingart László
107. Stihl Imre
108. Szabó László
109. Szakács József
110. Székely Norbert
111. Szepren László
112. Szikla Károly
113. Sztrömmer Roland
114. Szűcs István
115. Szűcs Péter
116. Szilágyi János
117. Terey Gábor
118. Tóth Gábor

- 1039 Budapest, Salló u. 2.
- 2120 Dunakeszi, Kiszligi u. 2.
- 2011 Budakalász, Magyar u. 8.
- 8297 Dicsél, Rázkádomb u. 31.
- 1162 Budapest, Józsa u. 14.
- 1064 Budapest, Podmanicky u. 77.
- 2085 Piltsvörösnai, Zrínyi u. 3.
- 8052 Fehérvárcsanak, Kosuth u. 9.
- 2370 Dabas, Kosuthi köz 2.
- 5350 Tiszafüred-Göcsény Kaparó csarda Pf.64
- 6000 Szekesfehérvár, Ártúr u. 18.
- 2831 Tarján, Szeleki u. 67.
- 6222 Csangó, Dózsa Gy. u. 23.
- 5231 Fegyvernek, Damjanich u. 123.
- Kardóskút, Tompa 3.
- 2360 Gyál, Wesselenyi u. 37.
- 2659 Enekcsanak, Hungadi u. 5.
- 1165 Budapest, Mangli u. 90.
- 5820 Mezőhegyes, Jókai u. 2/a
- 1037 Budapest, Jókai u. 47.
- 2706 Cságit, Füle út 205.
- 5900 Orosháza, Tompa M. u. 3.
- 6646 Balatonfenyves, Pálmajor, Gátóház
- 8044 Kiscsepeshy, Eszöcs 8.
- 6131 Srank, Kiszonyódi út 35.
- 6120 Kiskunmajsza, Vágóhid u. 14.
- 1157 Budapest, Nyírsíki u. 51.
- 9407 Sopronkőhid, Szővők u. 10.
- 2315 Szigetfalu, Szabadka u. 62/a.
- 2013 Pontház, Horváth u. 8.
- 3000 Hatvan, Attila u. 36.
- 1174 Budapest, Erdősút u. 45.
- 4270 Hajdúszoboszló, Szenté B. u. 11.
- 1125 Budapest, Kőrölyi út 69.
- 2049 Dőd, Hár u. 41.
- 5516 Kőrösladány, Deákócska út 122.
- 3000 Hatvan, Kugombos-tanya
- 4600 Kiszárd, Domokos u. 4.
- 1124 Herendásköztelőd, Erdészaház
- 2740 Abony, Róza u. 13.
- 8900 Zalaelegyenc, Platán sor 42.
- Csönghasi, Min. Biber, Hámberger str. 92.
- 2800 Tatabánya, V. Ifjúemberek u. 16.
- 2016 Leányfalu, Kerekgyű u. 17.
- 2765 Farnos, Öregszőlő u. 128.
- 4400 Nyíregyháza, Legények út 76/1.
- 5643 Bélnyék, Akács-tanya
- 1114 Budapest, Bakarát u. 8-10.
- 2235 Monka, Hódmezővárosi u. 13.
- 1124 Budapest, Leveles út 13.
- 9029 Győr, Küllő Bécei út 28.
- 1185 Budapest, Táncsics u. 12/a.
- 2117 Isztag, Sási u. 7.
- 1185 Budapest, Bajcsy Zs. u. 39/b.
- 1161 Budapest, Mészáros u. 32.
7. Chemin De Hunzelbach, Dieffenbach-Au-Val, F-67220
- 1039 Budapest, Káta u. 13 VIII/4.
- 8184 Füzfő-Gyöngy, Nika kert. 15.
- 1139 Budapest, Teve u. 47. I/51.
- 2370 Dabas, Nemzető u. 7.
- 1222 Budapest, Kiránduló út 47.
- 2120 Dunakeszi, Kőröly u. 3/c.
- 2086 Timony, Zrínyi u. 18.

119. Tóth Gábor II.
120. Tóth János I.
121. Tóth János II.
122. Tóth László, dr.
123. Udvárnoki Péter
124. Varró Géza
125. Varga István
126. Vágóvölgyi Benec
127. Valyon László
128. Vár László
129. Walter Géza
130. Warnoczky Csaba
131. Wriath György
132. Zoltán Levente, dr.
133. Ziborasky Ed
134. Záhorkay Kocsis Márta
135. Zsigri László, ifj

- 6100 Kiskunfegyeháza Kilián Gy. u. 28.
- 8184 Füzfő-Gyöngy, Nika kert. 15.
- 1173 Budapest, Pesti út 138.
- 2081 Pilisszentkereszt, Arók u. 12.
- 1224 Budapest, Budaörsi u. 38/b.
- 2016 Leányfalu, Györgyváros u. 7.
- 1153 Budapest, Bethlen G. u. 133.
- 4405 Nyíregyháza, Borsalmok u. 22/a
- 1234 Budapest, Reget u. 1.
- 2098 Pilisszentkereszt, Mester u. 24.
- 2051 Biatortyán, Pály u. 13.
- 1023 Budapest, Kőröly u. 4.
- 1038 Budapest, Géza u. 11-13.
- 8174 Balatonkenese, Gyógyterület u. 10.
- 1039 Budapest, Zemplényi Gy. U. 1. III./27.
- 1162 Budapest, Erőss út u. 65.
- 3054 Jászalszántegy, Wesselenyi út 2.

Örökös tagok

1. Nádai Sándor
2. Puskás László, id.

- 3200 Vezsárpán, Komáromi Z. u. 26/c.
- 3500 Gyomaiendrédfő, Rákóczi F. u. 13.

Pártoló tagok

1. Bigovic Slavko
2. Rippoldner Ferenc
3. Jázzfalussy Gyula
4. Kisvárdi Gérgely
5. Köpöny Balázs
6. Lukács Albert
7. Maston Tamás
8. Kópa Csörgy
9. Prevost Bernard
10. Pintér György
11. Szappan Brigitta

- 81400 ul. 66 BR. 8 Ruzicki, Niksic, Jugoszlavia
- 8000 Szekefehervar, Sooschanyi út 15.
- 1046 Budapest, Levelesy tér 2.
- 1185 Budapest, Lorenze u. 39.
- 2347 Buda, Sport u. 8.
- 1066 Budapest, Teréz krt. 50.
- 8200 Veszperem, szentistvan u. 63.
- 1025 Budapest, Vasutasok u. 12/b.
- Chemin du Touron, 13760 Saint-Cannat France.
- Sjajmans Kungaberga 17997, Farentina, Sweden
- 7, Chemin De Hunzelbach, Dieffenbach-Au-Val, F-67220

Tiszteletbeli Tagok

1. Adrian Williams
2. Garry Morris
3. Morgan Douglas
4. Josef Hiebler
5. Ralf Pfeiffer

- Maend Farmhouse, Church Village 5, Wales CF 38 15Y
- Bowbel Hall, Pwllheli CWM Wodd, North Wales
- Alhgreve Nelson, Mid-Glamorgan, Wales CF 466 LR
- A-3573 Rosenburg, Schloß Rosenburg.
- D-69126 Heidelberg, Kolbenzeil str. 12.

Tagjelöltek

1. Balogh Tibor
2. Bögöcs Attila
3. Burech Attila
4. Csondor Csaba
5. Dekk Levente
6. Farkas Béla
7. Geraszi Gábor
8. Hagymás István
9. Hódosi Sándor, ifj.
10. Hujber János
11. Kis Gyula
12. Klein Akos
13. Kottner Zoltán
14. Kovács István II.
15. Kovács László
16. Lakó György
17. Lajkó Pál Bemutató
18. Magyar György
19. Mézáros Márk

- 6060 Tiszkeszka, Méra F. u. 45.
- 7661 Erzsébet, Fő út 21.
- 1039 Budapest, Debök u. 6.
- 8900 Zalaegerszeg, Napiműzeum u. 1.
- 9400 Sopron, Hobya u. 1.
- 2111 Szada, Jókai u. 12/a
- 7044 Nagyodvar, Tánócs M. u. 55.
- 1202 Budapest, Fáy u. 56.
- 2030 Erd. Bőrszényi u. 38.
- 9400 Sopron, Kömőves köz 5.
- 2120 Dunakeszi, Tókai út 8.
- 2230 Gyömő, Eötvös u. 34.
- 1063 Budapest, Bajza u. 54. 1/2.
- 1171 Budapest, Köves u. 3.
- 4100 Berecsújfalú, József A. LTP. L/1.
- 6794 Üllés, Dózsa Gy. U. 4.
- 3200 Szeged, Rákóczi út 13/a.
- 2400 Dunajváros, Liszt F. 11.
- 1025 Budapest, Felsődömöllyi út 51.

- 20 Molnár Viktor
- 21 Nagy Imre
22. Palkovics István
23. Papp Zoltán
24. Sillasi István
25. Sibelik Csaba
26. Szék Viktor
27. Tolnék Annamária
28. Tóth István
29. Varga Ferenc

- 1081 Budapest, Kenyeremző u. 8.
- 2120 Dunakeszi, Gárdonyi u.21.
- 8105 Péterföld, Ady E. u. 4.
- 2522 Dég, Tánócs M. u. 6.
- 7042 Pálla, Kiskunmajsza u. 20.
- 2475 Kápolnásnyék, Erzsébet u. 4.
- 2051 Biatortyán, Rákóczi u. 21.
- 8184 Füzfő-Gyöngy, Nika kert. 15.
- 1139 Budapest, Teve u. 47. I/51.
- 5510 Dévanyán, Jéggyár u. 20.

English Summaries

The Hungarian Falconers' Club was Founded 60 Years Ago (József Gál) p. 4

From the early thirteenth century, the town which is situated close to the capital - was the centre of Hungarian falconry. Géza Nemcséri Kis and Lajos Kaláczky were the leaders of the royal falconry. At that time colored Baldpate from England and three falcons from Pakistan worked at the falconry centre in Gödöllő to teach the training methods for the Hungarians. In 1939 the Hungarian Falconers' Club was officially founded - the president was Géza Nemcséri Kis while the master-falconer was Lőrinc Bátyai. After the II. World War, in 1946 the club was reorganised as the Hunting Club of Hungarian Falconers - the president was Lőrinc Bátyai, the master-falconer was György Lovelich. In 1951 they reorganised the club again within the frame of the Hungarian Hunting Association. During the development of Hungarian Falconry there was an important period between 1951-1957 when several skilled falconers were employed on state farms to prevent damages caused by waders in fish stock of fish ponds. In 1956 because of political reasons the club was reorganised, Bátyai was elected for president. During the next years the club collapsed. The main reasons were that Bátyai moved to England and moreover the judgement of falconry became worse and worse. During those years several falconer club were founded, such as the Herman Ottó Falconer Club, the Magyar László Falconer Club and the Hungary Falconer Club, but these were acted for a while only. At last in 1968 the MAVOSZ Falconer Club was founded within the frame of the National Association of Hungarian Hunters. From that time the club has acted continuously. However, in 1974 the club was forced to join to and act within the frame of the newly founded Hungarian Ornithological Society (MME) under the name of MME Falconer Club. István Beckhold was elected for president and Gábor Dahay for secretary. The latest changes took place in 1996 when the club, i.e. the Hungarian Falconers' Club was reorganised as an independent organisation.

enjoyed the work of a male goshawk and an adult female peregrine. The goshawk took an adult male pheasant while the peregrine a hen pheasant. At last the author's peregrine caught a crow in dangerous circumstances - there was fog, wind and was snowing. That was the last flight of the day because of the unfavourable weather conditions.

A Manuscript on Falconry was Found which has been Believed Lost for 150 Years - Summary of Our Researches (JANOS BAGYURA, MARIANN CZEROWSKA and PÉTER KASZA) p. 11.

György Pray a famous Jewish writer, researcher published a book on falconry in 1749. Few years later in 1756 he completed the book with the diseases of falcons and its curing methods. Unfortunately these parts were lost as a manuscript when he sent it to a reviewer. The author himself and later one of his friends have unsuccessfully looked for the manuscript for decades. Almost 150 years later as a result of Janos Bagyura's efforts and with the help of the two co-authors who were involved in the researches later the manuscript was found in 1998. Pray's published book and his found manuscript were translated from Latin into Hungarian and will be published soon in one volume including the original Latin text with the support of our club.

In 1998 Gábor Dahay was Honoured with the Medal of Pro Hungarian Falconry (JANOS BERKES) p. 14.

An interview with Gábor Dahay who was the secretary of the MME Falconer Club between 1976-1996. He talks about his life connecting with falconry. He recalls the most important events of Hungarian falconry when he acted as a secretary. During those years the board of the club faced with many difficulties because of the very bad judgement of falconry by most of the authorities even by the supervisory ones. Thus the board and Gábor Dahay made many efforts to secure the survival of falconry in Hungary.

Report on the First Field Meeting of the Hungarian Falconers' Club (OKSANT BASTYAN-HÖLTER) p. 10.

This article was published in 1940 in *News* of the journal of Hungarian hunters. In the article Lőrinc Bátyai inform the readers about the first field meeting of the club. In spite of the bad winter weather conditions - there was snowing and later the weather became foggy - hunting was successful and remarkable. The author particularly

VIII. International Falconry Meeting - Orosháza-Gyöngyösfürdő, 1998 (Dr. ISTVÁN LAKOS) p. 23.

The meeting was very successful. 49 Hungarian and 53 foreign falconers took part at the meeting. They arrived with 12 eagles, 14 hybrid falcons, 1 Lanner Falcon, 24 Goshawk, 2 Sparrowhawks and 1 Harris Hawk. The bag of the four hunting days consisted of 52 pheasants and 71 hares.

- Field Meeting at Fegyvernek – In Memoriam Lelovich György** (IMRE CSURCSIA) – p. 25.
The field meeting was organised on The Great Hungarian Plain in a sunny autumn day. The one day hunting resulted a nice bag – 35 pheasants and 9 hares.
- Field Meetings at Tököl** (IMRE CSURCSIA) – p. 26.
The Hungarian falconers met at Tököl in January, 1998. Because of the end of the open season the conditions were not too good for hunting. 15 falconers with 7 falcons and 8 Goshawks took 10 pheasants during the 3 days. A year later in the middle of January, 1999 the weather was very good again. 15 falconers with 8 Goshawks and 7 falcons took 31 pheasants during 3 days.
- The General Meeting of IAF in Portugal** (JÁNOS TÓTH) – p. 27.
The author represented the Hungarian club in the General Meeting held in Sousel, 28. Nov. 1998, where the participants elected F. Prates for president of the IAF. They accepted the offer of our club to hold the next Meeting in Orosháza, Hungary in 1999.
- CIC Conference in Upper Austria** (JÁNOS TÓTH) – p. 28.
Mr. Györfly-Villem and the author represented the Hungarian club in the meeting of the Falconer and Raptor Protection Working Group of the CIC, October, 1998. They could enjoy a hunting day of the Austrian Falconry Association as well.
- Hunting with Eagle and the Tural Bird of the Ancient Hungarians** (KÖSSÉ TÓTH) – p. 29.
The continued linguistic study deals with the role of hunting with eagle in the poetry of a Kazakh poet, Abaj.
- Falconry in Japan** (TOMOHISA KONDO) – p. 44.
History and practice of the Japanese (enryū) falconry which was gradually given up after the II. World War. The ideal falconer of the old Sawa falconry school was a quiet and well-balanced man who strongly believed that man serves the hunting bird and that the bird is the master and the man would adapt itself to the bird.
- Falconry in the Netherlands during the Second Half of the XXth Century** (G. J. VAN NIE) – p. 46.
The Dutch falconers are facing strict regulations because of the powerful nature conservation. They are not allowed to take Goshawk from the wild even it is forbidden to import such bird. There are 3 falconers clubs in the country.
- Individual Identification Methods for Birds of Prey** (DR. ATTILA BEREGI and VIKTOR MOLNÁR) – p. 48.
A summary of methods (pedigree, Albov wing tag, ring, transponder, DNS-register), arguments pro and contra, and the nature conservation aspects.
- Why do Falconers Averse to Use Microchip for Marking Their Hunting Birds?** (JÁNOS TÓTH) – p. 50.
Though microchip implantation can be compulsory by law in certain circumstances for protected bird species, there are some ethical and methodological problems with microchips. The author presents several advantages of using closed ring vs. microchips.
- Breeding of Birds of Prey Imprinted for Man** (ZOLTÁN LÖBENTÉ) – p. 51.
Step-by-step description of various processes of breeding of imprinted falcons from tanning parents till rearing of hatchlings.
- Factors Causing Death of Birds of Prey** (FRIGYES BRGYAI) – p. 59.
The article deals mainly with the decline of the Peregrine populations throughout Europe. The species extirpated from Hungary during the sixties due to the extended use of pesticides containing chlordane and mercury. In the last years Peregrine recolonized some Hungarian breeding sites. This process is the result of the intensive breeding projects carried out in the Western European countries.
- Effects of Hybrid Birds of Prey on the Natural Populations** (JÁNOS TÓTH) – p. 65.
There are two non-natural sources of hybrid raptors, both are connected to falconry. The first one is the artificially bred hybrids which later escaped, the second one is a hunting bird escaping from the falconer far from its distribution range. If these escaped individuals successfully breed in the local population, they may have significant genetic effect if the population is small. To avoid such problems, the Raptor Research Foundation proposed that in the case of allopatric species only individuals imprinted for man ought to be used for falconry purposes.
- Radlotelemetry News 1998-99** (JÁNOS BÉRES) – p. 66.
Detailed descriptions of new developments and their tests: more user friendly FR 4000 receiver, a new aerial, new transmitters.
- Training the Pointer** (ÁRPÁD AMBRÓZ) – p. 68.
Training should be very consistent. The breed was selected for working-on falconry and is not suitable for hunting with Goshawk in a shrubby land. The training method of the author is described in details.
- Infectious Diseases of Birds of Prey** (DR. ATTILA BEREGI, VIKTOR MOLNÁR, DR. JÁNOS DÉRI and SZABOLCS SOLT) – p. 72.
The article deals with the diseases caused by viruses. The Newcastle disease and the Raptipox are discussed together with possible healing methods and prevention.